

DUNĂREA DE JOS

CONSILIUL JUDEȚULUI GALATI ● CENTRUL CULTURAL DUNAREA DE JOS

Nr. 155
ianuarie
2014

Lutul și viul

Suflet către Suflet!

Festivalul „Tudor Pamfile”

La cea de-a XIII-a ediție a Festivalului de Datini și Obiceiuri de Crăciun și Anul Nou „Tudor Pamfile”, desfășurată anul acesta pe 21 decembrie, în fața Catedralei Arhiepiscopale și pe esplanada Casei de Cultură a Sindicatelor din Galați, au participat grupuri folclorice din localitățile Ciocile și Gropeni - județul Brăila, Solești - județul Vaslui, Balcani - județul Bacău, Luncavița - județul Tulcea, Nereju - județul Vrancea și din Vânători, Rediu, Berești, Măstăcani, Tulucești, Braniștea, Schela, Piscu - județul Galați.

Grupul din Balcani - jud. Bacău

Mascații - Luncavița, jud. Tulcea

Grupul din Luncavița - jud. Tulcea

Grupul din Braniștea - jud. Galați

Grupul din Gropeni - jud. Brăila

Luna concertelor

Luna decembrie a fost prilejul folosit de clasele Școlii de Arte a Centrului Cultural pentru a oferi publicului de toate vârstele o serie întregă de concerte și spectacole pe care ne face plăcere să le amintim: *Steluțe de zăpadă* - clasa de balet, profesor Rodica Androne, invitați clasele de canto muzică ușoară, profesor Emilia Savu și profesor Adina Lazăr, *Concert de pian* - clasa de pian, profesor Olga Chiciuc, invitați Corala Andreiana Juventus, profesor Victor Sorbală și elevi ai clasei de pian condusă de profesoara Viorica State, *Leru-i Ler și Flori de Măr* - Ansamblul Doinița Covurluiului, *Poveste de Crăciun* – clasa de canto muzică ușoară, profesor Adina Lazăr, *Iarna... muzica... și noi* - clasa de canto muzică ușoară, profesor Emilia Savu, *Florile Dalbe* - clasa de canto muzică populară, profesor Mitrița Velicu, Concert de pian – profesor Capră Angelica. Vernisajele expozițiilor *Colinde în sunet și culoare* și *Tradiții în sărbătoare* ale claselor de pictură și grafică, profesori Ștefan Olimpia și Ionuț Mitrofan au fost însoțite de programe artistice susținute de Corala Andreiana Juventus, elevi ai clasei de canto muzică populară, profesor Mitrița Velicu și elevi ai claselor de pian, profesori Olga Chiciuc, Capră Angelica, Viorica State.

Semne ale clipei

Începutul anului 2015 a fost marcat la Muzeul de Artă Vizuală din Galați de ampla expoziție personală a sculptorului gălățean Sergiu Dumitrescu. Fără a avea un caracter retrospectiv - ea ilustrează mai ales actuala etapă de creație a artistului - manifestarea pune în valoare coordonatele esențiale ale demersului său artistic.

În cei peste 30 de ani de activitate, Sergiu Dumitrescu s-a remarcat prin apartenența la un tip de investigații plastice specific generației de sculptori afirmați în anii '80: deschiderea către zona experimentală corelată cu asimilarea unor elemente caracteristice școlii românești de sculptură dezvoltată în a doua jumătate a secolului XX.

Evoluția sa a putut fi urmărită de public și de specialiștii în domeniul artei într-o suită de expoziții personale deschise la Galeria de Artă „Nicolae Mantu” din Galați sau în Italia (Cuneo, Cissone - 1995) și în numeroase expoziții colective organizate pe plan național și internațional. A participat la taberele de sculptură în metal din Galați (edițiile 1991, 1995, 1997), fiind și organizator al acestora și la alte tabere de creație din țară, îmbogățind spațiul public cu ansambluri vizuale monumentale.

Creația lui Sergiu Dumitrescu cuprinde un evantai bogat de preocupări, de la plastică mică - lucrări realizate în materiale tradiționale ca marmura sau esențele rare de lemn - până la lucrări de artă monumentală sau asamblaje, instalații, exprimând o viziune adesea nonconformistă, deschisă către inovație și modernitate. Există aici o bogăție de idei, o complexitate a mesajelor care se materializează în imagini tridimensionale pline de inventivitate.

Cele două tipuri de investigații în care se constituie demersul artistic al lui Sergiu Dumitrescu relevă, pe de o parte, un spirit preocupat de evitarea rutinei vizuale și de afirmarea unei atitudini de unde nu lipsesc accentele ironice, iar pe de altă parte interesul pentru

obținerea expresivității formelor și a prețiozității efectelor plastice în procesul elaborării materialelor.

Prima tendință s-a făcut vizibilă în special în suita de lucrări realizate în cadrul expozițiilor grupului artistic „Axa”, din care a făcut parte numărându-se printre membrii fondatori, de la înființarea acestuia în 1995, și până în 2001. Instalațiile, asamblajele și lucrările sale monumentale implică direct privitorul, evidențiind

un sens polemic, moralizator, de problematizare a universului conceput de autor, datorită imaginilor create, asocierilor de materiale și mai ales datorită rezolvărilor spațiale și diversității soluțiilor expresive.

Abordând adesea materiale neconvenționale, el concepe ansambluri al caror șoc vizual este efectul

limbajului cu accente expresioniste, așa cum se întâmplă cu lucrarea „Trauma” (1996).

Tendința de a dialoga cu un spațiu amplu, de a-l modela într-un sens expresiv, specifică asamblajelor și instalațiilor din prima categorie de compoziții o întâlnim și în lucrările de artă monumentală ale lui Sergiu Dumitrescu. Aici domină o geometrie a formelor unde decupaje asimetrice tulbură voită ordinea obiectului tridimensional, introducând parcă un semn de întrebare ce se opune certitudinilor prea rigide („Veșmânt”).

Expoziția de la Muzeul de Artă Vizuală cuprinde în primul rând plastică mică, aceasta fiind o preocupare continuă a artistului, practică cu consecvență de-a lungul timpului. Asocierea de materiale (lemn, catifea, foiță de aur), preferința pentru esențe de lemn cum ar fi mahonul, părul african, paltinul, ca și polisarea, finisarea minuțioasă a lucrărilor ne trimite cu gândul la tradiții străvechi, la diferite momente din istoria sculpturii. La fel se întâmplă și cu unele tipuri de concepție a imaginii, structuri compoziționale simetrice, stilizări ale formei ce-și găsesc corespondențe cu perioade arhaice, anterioare clasicismului grec; toate acestea le resimțim ca pe ecouri culturale ce definesc și configurează contextul atmosferei degajate de actuala

etapă din creația lui Sergiu Dumitrescu.

Însă dincolo de aceste repere în timp, sculptura lui are un impact vizual asupra privitorului datorită modernității ei. Henri Laurens spunea că „Sculptura este înainte de toate o luare în stăpânire a spațiului, construirea unui obiect din goluri și volume, plinuri și absențe, alternanțe și contraste, dintr-o tensiune constantă și reciprocă și din echilibru. Intensitatea acestei compoziții formale corespunde relativului câștig de cauză al staticii asupra mișcării”. Sunt câteva considerente al căror adevăr îl descoperim și în plastica mică realizată de Sergiu Dumitrescu. Ele vehiculează o suită de simboluri și teme tradiționale (Pomul vieții, Lacrima Cristii, Unicorn, Efeb, Odaliscă, etc...) dar și altele inventate de artist (Gemenii, Cal danubian, Barca, Cer plutitor) a căror încărcătură ideatică este reconfigurată de concepția sa plastică. Formele se desfășoară în spațiu în arabescuri tensionate sau în structuri statice, dinamizând lucrarea sau sugerând certitudinea stabilității, a perenității.

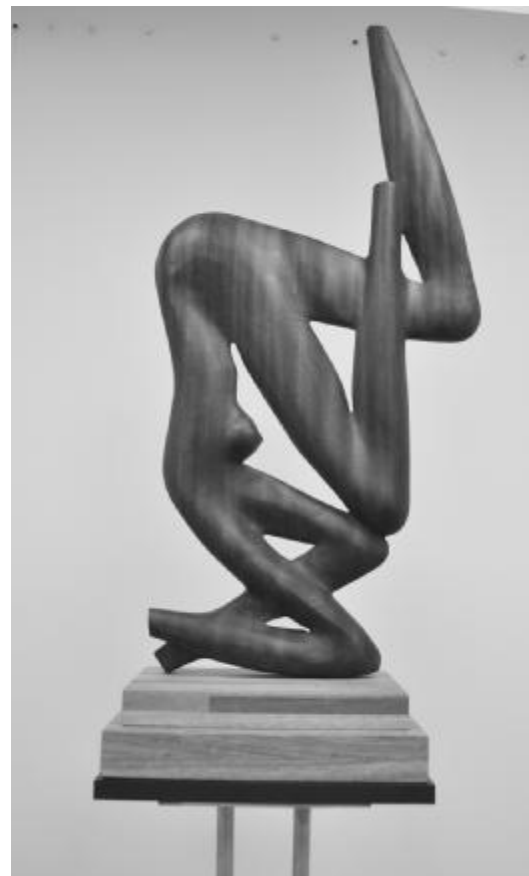
Alături de sculpturi, expoziția etalează o întreagă suită de desene realizate de-a lungul timpului. Ele nu reprezintă schițe pentru sculpturi ci fac parte mai mult din acel laborator interior al artistului unde se infiripează, ia naștere forma. Din acest punct de vedere ele au o puternică amprentă conceptuală, având mai rar legătură cu un element concret și mai mult cu procesul configurării imaginii-simbol, imaginii-metaforă și a exersării elementelor de limbaj plastic. Forma lor sintetică, corelată adesea cu culoarea, așa cum se întâmplă în special în seria „Peștilor” le dă adesea o expresivitate și o forță evocatoare cu totul specială.

Privind în ansamblu creația lui Sergiu Dumitrescu trebuie să remarcăm bogăția problemelor plastice puse de autor de-a lungul timpului, densitatea ideatică și diversitatea rezolvărilor artistice care s-au concentrat în elaborarea unui stil personal, bine definit, inconfundabil.

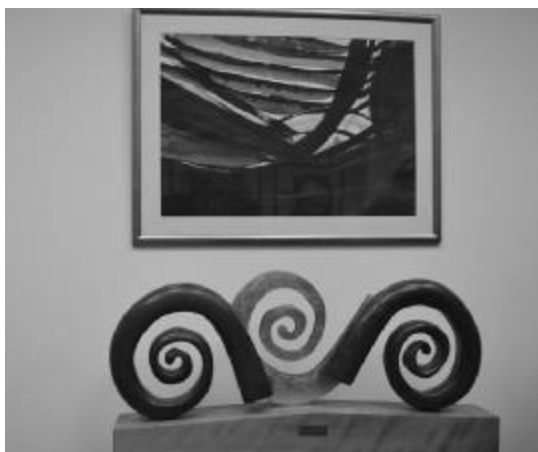
Mariana Tomozei Cocos

peisaj cu chiparoși

virgo

vânturile, valurile

Credințe, superstiții și practici magice premaritale din județul Galați*

Anișoara Ștefănuță

Preocuparea permanentă a membrilor comunității pentru asigurarea integrării într-un firesc al lucrurilor, a căpătat de-a lungul timpului diferite forme de manifestare și expresie, generând adeseori un fond nebănuț de credințe, superstiții, ritualuri sau practici magice.

În această categorie se înscriu și ritualurile, credințele sau superstițiile premaritale, care însoțesc și întregesc totodată viața membrilor comunității.

Privind în ansamblu aceste forme de manifestare, se poate observa asocierea pregnantă a acestora cu anumite momente de reper din ciclul sărbătorilor și obiceiurilor calendaristice de peste an - noaptea lui Sântandrei, Crăciun, noaptea Anului Nou, Bobotează, Mărior, Sânziene, cunoscute ca momente de prag, de trecere, când timpul capătă noi valențe, iar practicile de divinație și de augurare își găsesc prilej de îndeplinire.

Dresfășurându-se de cele mai multe ori într-un context de sine stătător, care vizează realizarea expresă a unor practici magice de divinație, credințele, superstițiile și actele magice premaritale își fac simțită prezența și în cadrul unor obiceiuri mai ample.

La Sfântu' Andrei, când sî păză usturoiu, vine' fiicari cu trii căpățâni di usturoi. Li legam, fiicari cu altî culoari, ca sî sî cunoascî, cu lânî albî, roșâi, ori di cari avei și s-aduna flăcăii, făciem plășinti, adușeu vin, muzicî - un acoreon, jiucam, da' sî și lucra atuncia. Babili stăteu mai pi lângî pat așa, li pune' ca să stei sî păzascî usturoiu, nu cumva sî-l furi cineva. Usturoiu era pi jiam. Și unu, Nicî a lu' Gârlici, s-o dat pi lângî o babî di colo, și o luat cârligu' di la jiam. Noi n-avem habar di nic'. Ei..., după și s-o terminat petreșerea, merjim sî videm usturoiu'. Și ăla o dischis jiamu pi din-afară, ș-o furat usturoiu sorâ-mii și pi a verișoarii Mitriții. Și adivărat, în Ajiunu Crășiunului sor'mea s-o măritat. Cî așa era, dacă îți fura usturoiu, îți fura fata. (G. Maria, 80 ani, com. Berești Meria, 2003)

În această categorie amplă a credințelor, superstițiilor

și practicilor premaritale se înscriu și cele legate de ursit. În acest sens, fetele de măritat obișnuiau să meargă în grădină în noaptea Anului Nou, legate la ochi, pentru a număra nouă pomi sau nouă pari. Se spune că în funcție de cum arată pomul, așa va fi ursitul.

La Anu' Nou ieșam și număram parii di la gard, nouă pari, și îi legam cu busuioc, cu lânî roșâi', pi întuneric. A doua zî di dimineață mergem sî videm cum am legat: dacî era sângur, așa, ursătoriu cari l-ai lua îi sărac, iar dacî îi cu șioturi, îi bogat.

(G. Maria, 80 ani, com. Berești Meria, 2003)

Pi urmă făceau cu deregi... Tot așa, legati la ochi, ieșau și numărau la gard deregii. Al nouilea leț, cum sî nimerea, dacî era subțiri, înseamnă cî era sărac. Dacî era tot învelit în coajî, era bogat. (V. Veronica, 69 ani, Coasta Lupii, com. Nicorești, 2007)

La Anu' Nou, sî ducea' fetili, sî legau la ochi și sî duceau la gard. Gardurili erau cu deregi di lemn... și lega o batistî sau roș' (n.n. fir roșu) cu busuioc. Și a doua zî sî duce sî vadî. Dacî era drept, era frumos, dacî era cu noduri, mai mititel, era urât, rău, ghebos. (O. Georgeta, 67 ani, com. Pechea, 2004)

Mai era un obișei la noi, nu era gardurili, ca acu' - din scândurî, erau făcuti din pari și cu nuieli. Și ni-am dus la verișoara me' în grădinî, ș-am numărat nouă pari, și-i legai un hir di ați roșâi la paru' acela, și a doua zî videi, dacî paru era gol, iei un băiat sărac, iar dacî ari coajî pi el, îi mai bogat. Și așa o fost, cî era și cu coajî pi el, și mai crăpășios - o fost mai mari ca mini (n.n. soțul ei) cu zăși ani. (D. Floarea, 83 ani, com. Umbrărești, 2007)

După cum se poate observa, pentru desfășurarea cu succes a acestor practici, un rol important, alături de asigurarea condițiilor spațiale și temporale, este atribuit și repetării de un anumit număr de ori a acțiunii în sine - de trei, sau de nouă ori în unele cazuri.

Tot în noaptea Anului Nou, fetele obișnuiau să meargă la fântână pentru a aduce apă neîncepută, o

amestecau cu părți egale de făină și sare, făceau o turtă, pe care o consumau apoi, având convingerea că noaptea, în vis, va veni ursitul.

La Anu' Nou, când vin băieții cu uretul, și li cei o nucă, pi atinci nu li dăde' bani, și dăde' nuși, colași, și disfași nuca șeie în doui, iei niezu' și rămâni copca. Și pui așa, o copcî di sari, una di făină, una di apî și fași o turtî. Făina și hii din și rămâni di când fași la turti la Crășiu. Și turta asta o coși și o mânânși, și când ti culși sara îți ghisăz' ursătoru'. (G. Maria, 80 ani, com. Berești Meria, 2003)

În noaptea di Anu' Nou, ni-ntovărășam trii-patru feti, ni dușem și luam apî di la trii fântâni, ș-o înem într-o gurî, și o înmuiei cu o leacă di făină, și fășei o turtî săratî, o coșei în vatrî, o mîncai și si spune' cî îți vini ursătoriu noaptea. (D. Floarea, 83 ani, com. Umbrărești, 2007)

Fântâna, izvor al apei neîncepute, și totodată poartă spre o dimensiune accesibilă doar în anumite momente de prag, capătă ea însăși proprietăți magice în cadrul unor acte de divinație.

Sor'mea mai mari în poveste' cî si adunau cu fetili la Anu' Nou și si uitau în fântâni cu lumânări aprinsî, ca si își vadî ursâta! (V. Veronica, 69 ani, Coasta Lupii, com. Nicorești, 2007)

Ni adunam feti așa, și mai fășem... ni uitam în oglindî. Omu' nîeu poveste' cî era flăcău și s-o dus la mătușa Maria și o cătat în oglindă, cu lumânări di la cununia unii feti mari. Și în oglindî ș-o văzî ursâta. (G. Maria, 80 ani, com. Berești Meria, 2003)

Tot în această perioadă, la cumpăna dintre ani, chiar și animalelor din gospodărie le sunt atribuite unele valențe magice, cu rol important în actele divinatorii.

În noaptea aceea, di Anu' Nou, cu feti mai multi, își fășia fiicari pi ursîti. Legati la ochi, și ducea la vacî, la vaca din grajd. Si duceau și dădeu cu picioru'! Hii acu'! dacî nu si scula vaca, nu si mărita anu' șela. Hii pisti-un an! Nu si scula vaca! Hii pisti doi... Cînd si scula vaca, atunci însămma cî fata si măritî. (V. Veronica, 69 ani, Coasta Lupii, com. Nicorești, 2007)

Ni dușem la porși... "hai fa si spăriem porșii, si videm și spuni, ni mărităm sau nu în iarna asta?! Și spunem: groh acu! Porcu nu zăce nicî! Și mai zăcei odatî..., di trii ori. Iar dacî spune: groh! și porcu grohăie și el, bucurie..., gata..., ti măritai! (G. Maria, 80 ani, com. Berești Meria, 2003)

Interesul deosebit acordat acestor practici premaritale se reflectă în multitudinea și varietatea practicilor de divinație pe care tinerele fete le desfășoară. Dacă momentul practicării se păstrează - Anul Nou cu precădere, elementele auxiliare necesare se diversifică.

La Anu' Nou, fetili si adunau mai multi la o casî, și, la niezu' noșii iș luau pantoful din picior și îl arunca' pisti casî. Și la cari trece dincolo di casî, si mărita. (O. Georgeta, 67 ani, com. Pechea, 2004)

Tot la Anu' Nou, aruncam pantofu' pisti casî. Și dacî pantofu' căde' cu gura în jios, nu ti măritai anu' șela, iar dacî vine' cu gura în sus, ti căsătorei. (G. Maria, 80 ani, com. Berești Meria, 2003)

Valențele magice atribuite unui moment de prag se păstrează și se transmit prin contagiune zilelor imediat următoare - 1 ianuarie, așa cum se poate surprinde și în relatarea care urmează: *a doua zi de Anu' Nou,*

când veneau copiii cu semănatu' si nu mături imediat, și când mături și ieș' afarî, di acolo di undi ai si auz' un glas, di acolo va vini ursîtu'. (N. Florica, 79 ani, com. Rădești, 2005)

De asemenea, Boboteaza, reprezintă un prilej important de manifestare a unor practici premaritale. Nelipsit din aceste ritualuri, după cum

se poate observa, este busuiocul, recunoscut în tradiția populară pentru calitățile sale magice.

La Bobotează, fetili furau o ramură din busuiocul preotului, și seara îl puneu sub pernă, si visăzi ursîtu'. (T. Tudorița, 74 ani, Berești, 2003)

Când vini preotu' la Bobotează, iei aghiazmă în două ceșcuți, și închiz' ceșcuțli într-o cutii sau un dulap cu lacătu' și cheia o legi sara la gât, ca si visăz' ursâtu'. (G. Maria, 80 ani, com. Berești Meria, 2003)

În localitatea Piscu, din Câmpia Siretului Inferior, se practică încă un obicei din cadrul căruia nu lipsesc actele divinatorii. Astfel, fetele mari păstrează unul dintre măștișoarele purtate la gât sau la mână începând cu prima zi a lui martie, pentru a-l lega în ziua de Florii de o ramură de salcie și a-l da pe o apă curgătoare. Se spune că fata al cărei măștișor pornește primul și alunecă mai repede la vale, se va mărita curând.

Și la Sânziene, în zona noastră, se desfășurau anumite practici magice divinatorii. Tinerele obișnuiau

(continuare în pag. 11)

Cezarina Adamescu

„Prin poezie am ieșit din mine însămi spre lumea din afară, adică spre oameni”

Interviu realizat de Ghiță Nazare

Poetă, prozatoare, eseistă, dramaturg, publicist, editor, director și redactor de reviste scrise și on-line sunt preocupări cuprinse în fișa profesională a Cezarinei Adamescu. Doamna Adamescu, o asemenea fișă impresionează. Cum vă explicați plurivalența și bogăția acestor preocupări?

E firesc pentru un om de cultură să fie interesat nu numai de un aspect al creației, ci de tot ceea ce implică noțiunea de cultură, mă refer la toate acele specii de literatură pe care am încercat să le abordez de-a lungul anilor, într-o continuă provocare cu mine însămi, dar, mai ales, pentru a-mi acoperi o necesitate imperioasă și permanentă de a fi în pas cu tendințele literaturii de azi.

V-ați născut și ați copilărit în mahalaua de pescari a Galațiului la mijlocul veacului trecut, într-un mediu pitoresc descris și de scriitorul Ioan Gh. Tofan în al său roman „Piața veche”. Dumneavoastră ce ne transmiteți despre acei ani în „O gură de copilărie”?

E adevărat că sunt o fiică a acestor meleaguri și mai cu seamă a Dunării, de care nu m-am despărțit niciodată. Am evocat, nu numai în cartea de istorisiri versificate pentru copii, amintită de Dumneavoastră, dar în aproape toate lucrările mele, frânturi de copilărie, fără să înfrumusețez nimic, așa cum au fost ele la jumătatea secolului trecut. Acesta a fost Raiul meu, raiul unei fetițe de condiție modestă, care și-a depășit această condiție, trecând, așa cum spunea dramaturgul G. M. Zamfirescu, „Dincolo de barieră” – fără să părăsesc nicidecum acele locuri, lângă care m-am stabilit definitiv cu locuința, în cartierul numit astăzi Mazepa. Mi-e tare greu să mă depărtez, iar când o fac, pentru câteva zile, simt nevoia să mă reîntorc.

Ce vă mai amintiți din anii de școală? Despre mediul școlar, despre colegi, despre profesori.

Am terminat cursurile gimnaziale în anul 1966, la Școala nr. 28, cu nume predestinat „Mihai Eminescu”, apoi Liceul Mihail Kogălniceanu, secția umanistă, promoția 1970, cursuri de zi. Între amintirile mele rețin personalitatea profesorului de Limba română din liceu, Valentin Caragea, autor al unui volum de versuri, care m-a făcut să iubesc și mai mult literatura. Oricum, *illo tempore*, se făcea carte, nu glumă...

În documentarea pe care am făcut-o pentru realizarea acestui dialog am aflat că în tinerețe audiați cu regularitate emisiunea radio a vremii, „Teatru la microfon”, că ați jucat teatru în trupa condusă de reputatul actor Lucian Temelie, „Teatrul nostru”, că v-a pasionat pianul. Ce talente moștenite, ce resorturi interioare, ce idoli v-au stimulat muzele?

Am iubit teatrul de când mă știu. Radioul a fost pentru mine deschizător de drumuri și principalul suport spiritual. Și astăzi e nelipsit de lângă mine, desigur, deschis nonstop, pe programul Radio România Cultural. Din emisiunile radiofonice am învățat să recit versuri și monologuri pe care mai târziu le-am fructificat la Școala populară de Artă, secția teatru, iar apoi în trupa de teatru semiprofesionist condusă de doi mari actori ai dramaticului gălățean: Stela și Lucian Temelie. Aici am jucat peste 200 de spectacole în circa 20 de ani. Pasiunea pentru teatru nu s-a micșorat cu nimic nici până azi. Teatrul e o lume fascinantă prin intermediul căruia trăiești mai multe vieți.

Cu acest palmares spiritual nu este deloc de mirare că ați ajuns la poezie, cu care toate celelalte pasiuni se interferează. De ce ați iubit și iubiți atât de mult poezia?

Cred că poezia a fost înaintea teatrului și a muzicii. Ea a fost prima dragoste. Dar am dezvăluit-o târziu, din pricina unei pudori care nu m-a părăsit niciodată.

O păstram pentru sufletul meu și ea m-a scos de fiecare dată la liman din încercările vieții. Prin teatru am reușit să-mi înving timiditatea pe scenă. Prin poezie am ieșit din mine însămi spre lumea din afară, adică spre oameni.

De fapt, întreaga dumneavoastră viață a fost închinată cărții. Profesional, ați trăit în lumea cărții, ați scris cărți, ați publicat cărți, ați promovat cărți. Are un popor nevoie de carte?

Această întrebare mi-a mai fost pusă și în urmă cu douăzeci de ani, de către un ziarist. Da, întotdeauna lumea va avea nevoie de cărți, indiferent de suportul lor material. Personal, nu-mi pot închipui lumea fără cărți. Fără acareturi, fără bani, da, însă nu fără cărți. Ce lume ar mai fi aceea? Și da, am slujit cultura, prin nobila profesiune de bibliotecară, vreme de peste 32 de ani.

Când și unde ați debutat literar și editorial? Care dintre cele aproape 100 de cărți vă sunt mai aproape de suflet? Ce subiecte ați abordat cu prioritate?

Am debutat editorial destul de târziu, în anul 1987 (tot din timiditate), la Editura Litera, București, cu volumul de versuri „Arhipelagul visării”, bine receptat, cu recomandarea ilustrului poet Cezar Ivănescu. Desigur, ultimele cărți mi se par cele mai reușite. E vorba de două volume de eseuri memorialistice asupra operei lui Marin Preda, primul se intitulează: „Privind înapoi cu speranță” și al doilea, „Marin Preda - un drum al memoriei”, ambele apărute anul acesta la Editura InfoRapArt. Am abordat toate speciile literare, fără excepție, dar, în special, poezia, literatura spirituală și literatura pentru copii. Dar și genul dramatic.

Ați desfășurat o intensă viață de cenaclu, în multe forme de creație și de dezvoltare creativă. Vreți să evocați momente semnificative din activitatea acestora? Reprezintă ele modalități de educație literară?

Nu numai că am fost membră a unor cenacluri literare din Galați, dar am și condus unul, la începutul anilor '90, Cenaclul Ștefan Petică redivivus, apoi chiar Noua Școală de Frumos, în același centru cultural,

Casa de Cultură a Sindicatelor din Galați. A fost o experiență care m-a format pe deplin. E mare păcat că s-a renunțat la astfel de forme de dezvoltare și afirmare creativă, ele sunt adevărate școli. Acolo am învățat pe viu, noțiuni de teorie a versificației pe care n-aș fi putut să le deprind în alte circumstanțe. Apoi, impactul cu ceilalți creatori este hotărâtor. Nu te poți dezvolta de unul singur, în mod autist. Tot cenaclul reprezintă și primul impact cu publicul cititor. O vreme, acest cenaclu a fost condus de poetul Ion Chiric. Era de o blândețe și de o bunăvoință remarcabile. Ne învăța cu răbdare cum se scrie o poezie. Dacă se poate închipui așa ceva. Sunt ani de neuitat. Apoi au mai fost și revistele literare, care astăzi nu prea mai sunt. Ele aveau rubrici pentru debutanți și scriitori care se ocupau de atelierele literare. În aceste reviste am debutat sub ochiul de Argus al poetului Geo Dumitrescu, apoi al lui Ioanid Romanescu, Nicolae Motoc și alții, de la revistele din țară unde trimiteam grupaje de versuri și eram publicată. Astfel am debutat în reviste, la începutul anilor '80.

Cum a fost primită de critică opera dumneavoastră? Ce referințe ați primit?

Critica a fost împărțită. Am avut și referințe bune și moderate. În orice caz, am fost încurajată să scriu, mai ales după cuvintele de recomandare din partea lui Cezar Ivănescu, în revista „Luceafărul”, la Cenaclul „Numele Poetului”, pe care-l conducea.

Care-i recunoașterea, care sunt recompensele pentru această bogată activitate literară, culturală?

De recunoaștere și de recompense nici nu poate fi vorba. Însă, adevărata satisfacție este atunci când cineva - nu contează cine - îți spune că te-a citit, că volumele tale se află pe noptiera lui. Da, aceasta e adevărata recompensă!

V-aș propune ca ultima parte a acestui dialog să o afectăm...Galațiului. Ca om implicat în fenomenul cultural gălățean - creație, manifestări publice, vă rog să faceți un exercițiu de obiectivitate și să oferiți câteva considerații valorice privind fenomenul respectiv în orașul și județul nostru la timpul prezent.

În orașul nostru există oameni de cultură remarcabili, spirite înalte dar e mare păcat că sunt măcinate de orgolii, ca peste tot, ca pretutindeni. Cultura se face pe „biserițe”, niciodată nu s-au putut strânge la un loc toți scriitorii și poeții. Se verifică principiul caragialesc „Cine nu e cu noi e împotriva noastră”. Dacă apuci să te duci la o manifestare condusă de un distins scriitor și află celălalt conducător al destinului culturii gălățene ești eliminat din start. Așa că, trebuie să te gândești bine la ce grupare vrei să participi la o manifestare. Astfel de situații sunt foarte jenante. Apoi, anumiți scriitori ierarhizează producțiile literare mai mult decât ar trebui, în producții de elită și cele de nișă. Și un autor nu poate trece de aceste „caste” decât foarte greu. Recunoașterea vine nu de aici, din nefericire, ci din țară sau din străinătate. O altă prejudecată este că un autor, dacă publică un articol sau o creație pe internet sau pe pagina lui de Facebook, nu mai e publicat într-o revistă paper. De ce? Doar nu sunt aceleași categorii de cititori. Și chiar dacă ar fi...

În context, vă rog să creionați, sintetic, o pagină din istoria culturală contemporană a Galațiului. Creatori, creații, instituții de cultură.

Da, o pagină din istoria culturală a Galațiului este înscrisă cu mare succes și cu impact major asupra cetățenilor, serile Salonului literar „Axis libri” de la Biblioteca Județeană „V. A. Urechia”, unde „sufletul” manifestărilor este distinsul prof. dr. Zănescu, managerul general al bibliotecii, dar și scriitorul

Theodor Parapiru, cel care conduce și moderează Salonul Literar de la Sala Eminescu. Aici nu există discriminări, nici „grupuri” și „grupulețe” de autori care se bat în orgolii deșarte. Și Centrul Cultural „Dunărea de Jos”, manager general Sergiu Dumitrescu, are mare impact asupra oamenilor de cultură gălățeni, prin manifestările de prestigiu organizate.

Ce oferă cultura gălățeană patrimoniului cultural național?

Da, cultura gălățeană s-a înscris demult în patrimoniul cultural național, prin deschiderea pe care o are, prin creatorii ei, dar și prin manifestările de la nivel național, soldate cu premii și distincții la Festivalurile de Literatură din țară. O pagină de neșters au înscris și cele șase ediții ale Festivalului Internațional AXIS LIBRI, organizat anual în luna mai, care reunește sute de edituri și autori din țară și din afara țării.

În încheierea dialogului nostru vă propun o plimbare pe străzile Galațiului: ce vă place, ce nu vă place?

Ha, vă spun ce nu-mi place: chiar pe bulevard, când mergi pe sub teii de pe Calea Domnească, în multe locuri trebuie să circuli în șir indian, pentru că mașinile personale ocupă trotuarele. Asta e foarte supărător. Faleza însă e un punct de atracție și promenadă pentru care ne poate îndrăgini orice edil din alte localități. Și apoi, Dunărea...ce poate fi mai măreț, mai seducător?

Foto: Adi Zănescu

să meargă la câmp pentru a culege flori de sânziene și de ciulini (scaieți). Din florile de sânziene fetele făceau o coroaniță pe care o aruncau deasupra casei. De asemenea, tăiau inflorescența ciulinilor și le puneau la streășina casei. Dacă peste noapte florile de ciulini începeau să crească, însemna că se vor mărita curând. Tot la Sânziene, fetele își puneau sub pernă flori de sânziene, pentru a-și afla ursita.

La Sânzieni ești o floare, cari sî chiamî tot așa, și tundi floarea șeii, scaii șeii, și sî puni la icoanî. Dacă pisti noapți crești, sî spuni cî ai noroc sau cî ti măriș'. (G. Maria, 80 ani, com. Berești Meria, 2003)

La Sânziene se pune noaptea sub pernă o floare de la scaieți ca să îți visezi ursitul. (V. Oana, 18 ani, Târgu Bujor, 2007)

De asemenea, o multitudine de credințe și superstiții însoțesc viața membrilor comunității, manifestându-se în legătură directă cu existența temporară în anumite locuri, prilejuri, situații.

Când ti duci într-o casî undi n-ai dormit niciodatî, îți pui sub pernî un obiect de-al tău. Și sî spuni cî îți visezi în noaptea ceia ursitul. (F. Steriana, 63 ani, com. Pechea, 2004)

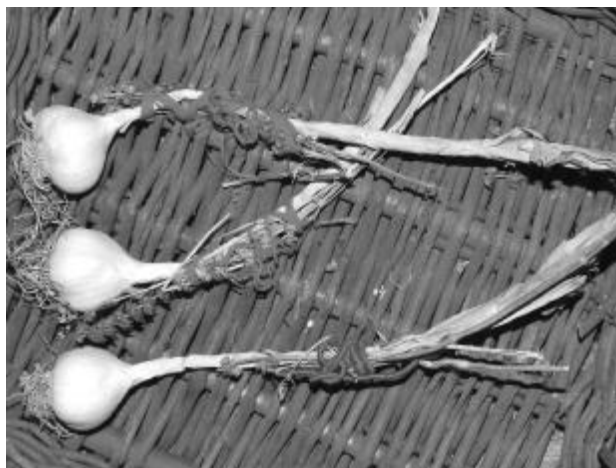
Nu-i ghini sî mături șineva gunoiul înspri tîni, sau să stai în colțul mesăi, că nu te mai mărișî. (T. Tudorița, 74 ani, Berești, 2003)

Dacî prinzi'șî mânânși o bucatî din colacul miresîi, ti măriș' digrabî. (T. Tudorița, 74 ani, Berești, 2003)

După cum se poate observa, fie că se manifestă în legătură directă cu anumite sărbători sau momente majore, de prag, de trecere, atât de importante pentru membrii comunității tradiționale, fie că își fac simțită prezența zi de zi, pierzându-se în tumultul vieții cotidiene, credințele, superstițiile și practicile magice premaritale întregesc situl valorilor autentice ale culturii populare, constituind adevărate repere pentru înțelegerea și cunoașterea vieții spirituale tradiționale.

În încheiere, vom prezenta un scurt fragment rezultat în urma unui interviu, care se înscrie în tematica abordată, făcând corp comun cu exemplificările anterioare. Din rațiuni metodologice și estetice, am optat pentru expunerea directă a materialului, având convingerea că orice intervenție, în sensul operării unei selecții sau sistematizării, ar diminua din frumusețea și cursivitatea relatării.

Am văzut la sorâmea di Anu 'Nou, cum își făcea pi ursâtî. Eram cu toții în casî și sor'mea a dispărut la un momentdat din camerî. Și io întreb: Mamî, undi-i Sândița? Și mama: Tași din gurî, tași din gurî! Dacî vrei s-o vez', du-ti în camera di dincolo!

Sor'mea era în ultima camerî, despletită toată, dezbrăcată, ținea o oglindă mare în față și o altă oglinjoară, cu două lumânări. Ci faci acolo, întreb? Ea mi-o făcut semn sî tac! În oglinda mari, să videa din oglinda micî o alee mare, mare, mare di pomi. Și m-a luat la ceartă, cî am întrerupt-o și n-a mai văzut... Și vini dincoaci la mama: - Mamî, di și n-ai ținut-o bre pi Veronica? Da' și ț-a făcut? Pă'-uți, m-a întrebat, ș-o dispărut! - Cini o dispărut întreb eu curioasă? - Pă' mă mamî, stăi oleacă sî-ți spun: Era o alee lungî di pomi... Zic: - Asta am văzut și eu! Și spuni: - Io mă duc din-nou sî văd, dacî iese cineva! S-o dus sor'mea din-nou! Și tot așa cu lumânări... Și spunea cî di la al treilea interval de pomi, pe dreapta, a apărut un cetățean! Mai târziu, cetățeanu' ăsta a stat cât a stat lângă sor'mea, apoi a plecat. Pă urmă, cicî apari imediat la intervalul următor, pi stânga, un militar. Sor'mea s-a mirat și ia, ce-i cu asta, di ci apar doi?! Că să spunea așa: dacă esti devremi măritușu', apari printri primii pomi, și sî numărî pomii: al doilea interval, al treilea...! Și-i spuni lu' mama: -Mă mamî, ci-i cu asta? -Păi știu ei draga mamii, însamnî cî tu ai douî soarti! Și pisti doi ani, cum a apărut a doua alee pi dreapta, sor'mea s-a căsătorit, și după șasî luni, a divorțat. Ș-a apărut cestălalt di pi stânga, cu cari trăiești și azi. (V. Veronica, 69 ani, Coasta Lupii, com. Nicorești, 2007)

*Ediție revizuită și adăugită a articolului Credințe, superstiții și practici magice premaritale din zona Covurluiului, publicat în Revista de specialitate „Memoria Ethnologica” editată de CJPCT Maramureș, nr. 24-25 iulie-decembrie 2007

Notă: Culegerile etnografice prezentate se regăsesc și în Arhiva CCDJ

Cinci ani fără Grigore Vieru

Au trecut cinci ani de când poetul Grigore Vieru s-a mutat de la noi și mare lucru nu s-a schimbat în felul nostru de a privi diluvica lumii. Pământul își vede de rostogolirile lui cosmice, ninsorile răspândesc același alb orbitor, Carul Mare este tot cu oiștea frântă, iar Steaua Polară indică tot nordul de stau bieții corăbieri cu pupilele larg deschise spre lucirile ei.

Era tot iarnă, tot ianuarie și tot frig când s-a hotărât să se mute într-o altă lumină, într-un alt tărâm, într-o altă zăriște - mai puțin bântuite de năpaste și ticăloșii zălude. Era atâta căldură în vocea lui, atâta durere cumulată în timp, atâtea lacrimi neuscate că și Prutul, cutremurat se revărsa peste maluri. Bolnav de românism, de vatră, de glie, de neam, n-a putut supraviețui devălmășiilor impuse cu anasâna. Prea fusese nedreaptă istoria cu el, cu etnia lui, prea fusese obligată la bejenii și nevoită să măsoare imensitatea stepelor rusești până la ghețurile Siberiei ca să se mai sperie de alte neprevăzături

Nimeni mai bine ca el n-a înțeles vraja cuvântului acasă, n-a înțeles cât de irizat, de năvalnic și de tânguitor sună acest cuvânt în gura celor ce-au trecut prin pustietățile taigalei înghețate, acolo unde nu pătrunsese niciodată coasa, plugul și toporul. Grigore Vieru a redat acestui cuvânt încărcătura pierdută și l-a distribuit în partituri orfice de o mare prospețime, cum n-o mai făcuse până la el nici un poet basarabean. Toamna târzie/ la noi la Lipcani/ rece ca sfecla de zahăr./ Mă trezesc dimineața/ cu toate lăcările casei pe mine/ ostenit de greul lor colorat./ Mă temeam să nu-ți fie frig,/ zice

mama./ Vin rudele să mă vadă,/ vorbesc în șoaptă afară/ ca la priveghi./să nu-mi tulbure somnul/ și țâștuiesc pe cei mici/ să fie cumiți./ mă aplec să le sărut mâna,/ ele și-o smulg îndărăt:/ nu trebuie/ rușinându-se de pământul/ de sub unghii și din/ crăpăturile palmelor/ O, neamule, tu,/ adunat pe-o grămăjoară/ ai putea să încapi/ într-o icoană./*(Acasă)*.

Cine este neamul acesta care, de-ar fi adunat la un loc, ar putea încăpea într-o icoană? Grigore Vieru l-a cunoscut bine, s-a identificat cu el până la simbioză, a plâns și s-a bucurat cu el, dar firește, motivele de bucurie au fost puține și n-au compensat, nici pe departe oceanul durerilor pe care-a trebuit să le îndure. Neam hăituit de destin a trecut prin istorie ca printr-o mare de amar, dar nu și-a pierdut identitatea și n-a răspuns niciodată răului cu rău. Buni cât se cuvine/ În mijlocul răului/ Răi - niciodată./ Se mira

noaptea/ Că a clocit sub ea/ Întuneric,/ Dar au ieșit/ Pui de lumină *(Aceștia suntem noi)*.

Basarabia nu este o țară, ci o provincie și nu una oarecare, Basarabia, cu zăvoaiele Prutului, cu codrii Orheiului, cu Hotinul, Soroca și Bugeacul, cu Căpriana și cu Cahulul este tărâmul mirific de unde își trage sevele spiritul nealterat al românismului și toată zestrea însușirilor solare cu care ne-am legitimat în istorie și în lume. Prea a rezistat tuturor hutuchelilor istoriei ca să nu fim încrezători în viitorul ei.

Poetul nu s-a lăsat ademenit de istoria falsă, prefabricată în laboratoarele mustăciosului gruzin, a știut dintotdeauna că rădăcinile sale sunt dincoace de hotarele vremelnice modificate prin forța celui mai tare și n-a conținut să țină legătura cu obârșia, cu frații de dincoace de bulboanele Prutului. Cu vorba strâmbă și sucită/ Eu știu că te-am rănit spunând/ Că mi-ați luat și grai și pită/ Și-ai năvălit pe-al meu pământ// În vremea putredă și goală/ Pe mine, frate, cum să-ți spun/ Pe

Monumentul funerar de la Chișinău al poetului realizat de sculptorul Constantin Constantinov

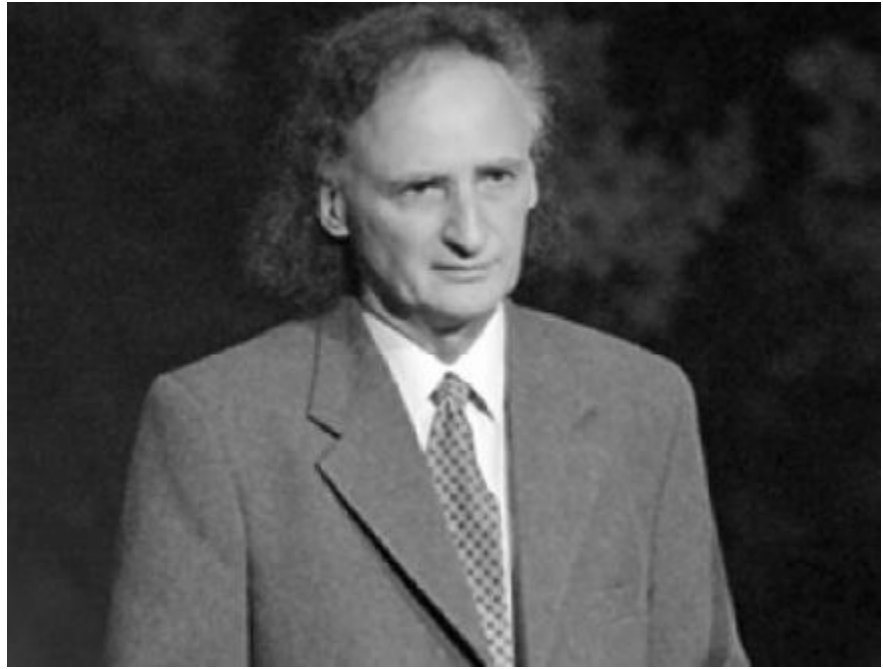
mine m-au mințit la școală/
Că-mi ești dușman, nu frate bun/
/ Din Basarabia vă scriu/ Dulci
frați de dincolo de Prut/ Vă scriu
cum pot și prea târziu/ Mi-e dor
de voi și vă sărut (*Scrisoare
din Basarabia*)

Pe Grigore Vieru nu l-am
cunoscut personal, deși îmi
propusesem să-l caut în unul din
drumurile la Chișinău. Am tot
amânat întâlnirea față către față,
dar nu-mi făceam probleme că-l
știam logodit cu veșnicia. Acum
sunt convins că, ghinionist cum
mă știu, moartea a venit înainte
de soroc, numai ca să nu mi se
împlinească gândul cel bun,
înainte de a-i strânge mâna și
înainte de a-mi exprima

gratitudinea că există, că arde, că ține o făclie nestinsă
și că reușește, ca și Eminescu în alte vremuri, să
legitimeze un neam, o limbă, o suferință. Și-a iubit
țara și românii din Basarabia cu o exaltare mistuitoare
și toată poezia lui mustește de cel mai cald și nedisimulat
simțământ patriotic. Se considera legat de etnia sa
printr-o coardă de alpinism și era convins că românii
n-au păcătuit în istorie decât prin bunătatea și
cumsecădenia lor. Nu-i pe lume om blajin/ Ca românul
cel creștin!/ Măi române și măi frate/ Ce câștigi prin
bunătate?/ Cine-a vrut, cine-a poftit/ Zilele ți-a otrăvit!
Cât îi lumea Domnului/ Răbdător ca tine nu-i! Măi
române, frățioare/ Din iubire ce ai oare?!/ Numai lanțul
vechi pe os/ Numai timpul scorbuos! / Cât îi lumea-n
lung și-n lat/ Om mai pașnic n-am aflat! Măi române,
măi creștine/ Că ești pașnic este bine!/ Dar tu
mori și eu tot mor/ Ce-avem noi din pacea lor?
(*Cântec basarabean*)

Era atât de legat de toposul basarabean, tărâm de
jale și întruchipare a durerii, a nedreptăților istoriei, că
nu l-ar fi preschimbato cu niciuna din minunile lumii.
Basarabie cu jale/ Basarabie,/ Încâlcită-ți este viața/
Basarabie,/ Ca grâul ce-l bate gheața/ Basarabie!
(*Basarabie cu jale*).

Viața nu l-a privilegiat. Ca poet, ca făclier al ideii de
românism și a celor năpăstuiți de istorie și de destin, a
fost mereu în bătaia vânturilor, a îndurat tot felul de
lovituri, chiar și din partea conașionalilor săi, dar nimic
nu l-a clintit din simțămintele sale luminoase, și de la
menirea sa liber-asumată de a veghea uleiul din candela
cele mai năpăstuite dintre etnii. Biografia sa reconstituie

în mic și la scară redusă tragedia neamului său, o tragedie
împărțită necurmat, glazurat și fluidic cu mama sa -
și ea, o vestală genuină la aceeași arhitravă valahă. Mama
mea viața-ntreagă/ A trăit fără bărbat/ Singurei eram în
casă/ Ploi cu grindină când bat./ Mama mea
viața-ntreagă/ Stând la masă ea și eu/ Se așază între
mine/ Și Preabunul Dumnezeu/ Oh, și crede-așa
întrânsul/ Ca-n albastru văzul ei/ Chipul lui de pe icoană/
Se strevede sub scânteii. / Și eu țin atât la mama/ Că
nicicând nu îndrăznesc/ Dumnezeul din privire/ Să mă
vâr să-i mângâlesc. (*Autobiografică*)

A făcut din chipul mamei sale încărungițe și cu fața
ridată de încrețiturile istoriei zălude prototip de bunătate,
de smerenie și de îndurare și n-a încetat nicicând s-o
invoce în cuvinte calde și de o adâncă admirație filială.
Recunoștea în imaginea ei însăși destinul nației române,
mereu sub vremi și sub vrăjmășia celor mari și puternici,
care fac și desfac istoria după bunul lor plac. Mult timp,
după săvârșirea ei îi apărea în imagine și poetul o privea
cu aceeași înfiorare sifidă. Ușoară maică, ușoară/ C-ai
putea să mergi călcând/ Pe semințele ce zboară/ Între
ceruri și pământ./ În priviri c-un fel de teană/ Fericită
totuși ești/ Iarba știe cum te cheamă/ Steaua știe ce
gândești. (*Făptura mamei*)

Au trecut cinci ani de la moartea poetului Grigore
Vieru și mare lucru în lume nu s-a schimbat. Ne irosim
în aceleași metehne ancestrale, Rarița este tot la locul
ei, Zăpada se așterne tot în straturi, iar corăbierii se
ghidează tot după Steaua Polară. Lipsește poetul
Grigore Vieru să dea seama de toate acestea.
Noapte bună, dragule!

Na numai poetul

Viața este în domeniul său spiritual, joc secund. Ce transformă gloata, populația într-un popor? Care este fermentul care coagulează

trecutul, prezentul și viitorul unei comunități umane sub semnul unei identități care merge până la anihilarea instinctului de conservare biologică? Care sunt liniile de forță ale câmpului energetic ce structurează realitățile de *patrie și popor*? Un element major de coerență este limba, o decupare semantica originală a unei comunități, o contopire de cunoașterii axiologie.

Alături de aceasta, subconștientul colectiv asimilează figuri culturale care depășind limitele inițiale devin eroi fondatori și mituri fondatoare. Inefabilul acestei transformări, pe care o putem numai constata, este un tezaur de identitate al națiunii. Atacarea acestor mituri nu este o operațiune de demitizare și revizuire culturală periodică, sinteză de etapă ci încercarea - uneori inconștientă, alteori conștientă și ordonată - de eradicare națională și de structurare etnică.

Sărbătorim 150 de ani de la nașterea nu a poetului național, ci a lui Eminescu, noțiune ce transcende definițiile și delimitările, ce trebuie luată ca atare, ca un dat al faptului național. A te recunoaște în Eminescu înseamnă a fi român. Indiferent dacă te-ai născut român sau te-ai convertit, te-ai botezat întru nația în mijlocul căreia te-ai trezit pe lume și a cărei limbă o vorbești. Nicolae Steinhardt, devenit după botezul făcut în celula din pușcărie, viitorul monah ortodox de la Rohia, era mult mai român decât securității etnici români care îi scoteau dinții la interogatorii.

Unul din cei ce l-au iubit pe Eminescu ca un simbol al luminii și al românismului a fost Robert Einsbraun, cunoscut lumii literare prin pseudonimul său poetic *Andrei Ciurunga*. Este poetul pușcăriaș care ne-a dat poezia Canalului:

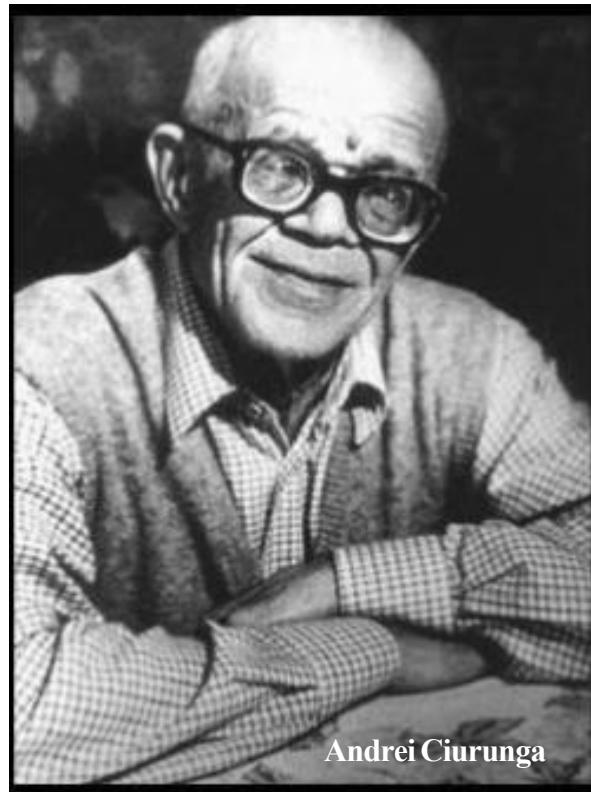
*Istoria, ce curge - acum întoarsă
Va ține minte și-ntre foi va strânge.*

*acest cumplit Danubiu care varsă
Pe trei guri apă și pe-a patra sânge.*

*Cine - aduce iad în cârcă
n-are maică ci năpârcă*

*Aici e hramul tot, ca un ciorchine
Strivit de teascul vremii bob cu bob
Și fierbe azi în taină mustul rob
Să curgă slobod vinul țării mâine.*

Robert Eisenbraun (*Andrei Ciurunga*) a fost condamnat pentru delict de opinie și de creație în două

Andrei Ciurunga

rânduri: prima dată închis între 1948-1954, apoi condamnat la încă 18 ani. „...*Un omuleț cu ochelari cu zece dioptrii, retras, visător. Talent, sensibilitate, ironie robustă în fața suferinței*” îl descrie Doru Novacovici, luptător anticomunist din emigrație și coleg de detenție la Canal cu Ciurunga.

Iată cum descrie Ciurunga (*Memorii optimiste* - Editura Fundației Culturale Române, 1992) relația sa

cu Eminescu în unul din momentele critice ale existenței sale: „*Pachetul era învelit într-un maieu ponosit. Mi-am dat seama, după pipăit, că-i vorba de o carte. Erau poeziile lui Eminescu, o ediție dinaintea războiului. Doamne, cine și cu ce riscuri izbutise să strecoare această Evanghelie aici! Am băgat sub zeghe pachetul...*”

Toată noaptea, sub pătură, la lumina incertă a lunii ce pătrundea prin ferestrele aburite, mai mult am ghicit decât am văzut rândurile tipărite.

Nici azi nu știu cine, nici cum l-a adus pe Eminescu în mijlocul nostru, dar îl binecuvântează și acum pe-acel prieten necunoscut care mi-a dăruit o noapte a Învierii într-o zi mohorâtă de toamnă...”

În mâna mea a ajuns un exemplar din ediția poeziilor lui Eminescu îngrijită de Scorpan publicată în 1943 la Iași, care peste un an avea să fie invadat de „muscalul” pe care nu-l iubea poetul.

Întâmplare, provocare, Dumnezeu știe de ce pagina care trebuia să cuprindă „Doina” era albă. Misterioasă și suspectă greșeală de tipar.

Mulți nu iubeau România și nici pe Eminescu. „Doina”, țipătul de durere și revoltă la aniversarea răpirii Bucovinei, răpire pe care neacceptând-o, Ghica - un fanariot - a murit ca patriot român, nu era o poezie iubită de dușmanii țării. Nici de cei de dinafară, nici de dinăuntru. Cineva sau întâmplarea devansase cenzura comunistă.

Pe pagina albă, **Vasile Lovinescu**, marele scriitor român, a transcris cu propria mână versurile lipsă.

Mulți din cei tineri nu au auzit de Vasile Lovinescu, o personalitate unică a Europei și Spiritualității sale din amurgul secolului XX.

Opera sa a fost, în majoritate, postumă. Regimul comunist nu l-a iertat pe național-creștinul Lovinescu, coleg de ideologie cu Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Mircea Vulcănescu, Nichifor Crainic, Vasile Băncilă, Anton Dumitriu, Dumitru Stăniloae, Nae Ionescu. Primarul legendar al Fălticeniilor, Vasile Lovinescu, a plătit scump convingerile sale naționaliste. A fost un produs al unei familii de dascăli și răzeși ce a dat surprinzător de mulți oameni de seamă culturii românești: criticul Eugen Lovinescu (unchi), romancierul Anton Holban (văr), dramaturgul Horia Lovinescu (văr), Monica Lovinescu (vară). Pentru cei avizați, Lovinescu a fost la fel de

mare ca Mircea Eliade. A fost un inițiat preocupat de studiul tradiției perene, elev și colaborator al marelui Rene Guenon (1886-1951) care începe acum să fie publicat în România și redescoperit. A fost unul din marii specialiști ai ocultismului.

În anii '30 a publicat în Franța studiul „*Dacie hiperboreenne*”, publicat apoi în Italia. A fost republicat în Italia (1984) și Franța (1987) și a apărut în România după 60 de ani de la scrierea sa.

Vasile Lovinescu

Lovinescu a fost un exeget al simbolismului tradițional și a contribuit decisiv la recuperarea sensului original-ascuns al folclorului. El i-a combătut uneori pe Eliade și Jung, cu succes, după specialiștii din domeniu. După Rene Guenon, Lovinescu a spus lucruri esențiale despre Dante și Shakespeare. De altfel tradiția lui Guenon i-a atras, mai puțin decisiv și cu mai mic succes, pe Mircea Eliade, Anton Dumitriu, Dan Botta, Dan Petrașincu (Angelo Moretta). Din lucrările sale (*Al patrulea hagealâc, Creangă și Creanga de Aur, Mitul Sfășiat, Incantația sângelui, Monarhul Ascuns, Interpretarea ezoterică a unor basme și mituri românești, O icoană creștină*

pe Columna Traiană, Dacia Hiperboreană, Steaua fără Nume, Scrisori crepusculare, Jurnal Alchimic, Însemnări Inițiatice, Mituri, Simboluri, Rituri) numai prima i s-a publicat în România în cursul vieții. Istoria a fost dură cu fiii aleși ai acestei națiuni. Ce este românismul? Este întâlnirea în dragostea totală pentru Eminescu a intelectualului legionar Lovinescu și a lui Robert Eisenbraun, o dovadă că român nu te naști, ci devii și trebuie să o meriți. Nu este un drept dat de un pașaport, ci o practică și o devoțiune zilnică.

Pentru înjuriera lui Mahomed, autorul „*Versetelor satanice*” a fost și este hăituit de toată lumea musulmană.

Ia încercați să dați oleacă cu târnăcopul în „Zidul Plângerii” la Ierusalim. Nu o să apucați să fiți judecați, vă împuşcă pe loc. Dar dacă diverși tineri bursieri în Occident îl redimensionează „european” pe Eminescu? Între falsul act de cultură și arginții lui Iuda este o trecere foarte subtilă.

Eminescu nu este - mai exact nu este numai - poetul național, Eminescu este unul din tainicii fermenți ai românismului.

Săbiile lui Constantin Brâncoveanu (I)

Radu MOȚOC

Neamul Brâncovenilor, vechi ca și moșia de baștină, începuse să se impună prin reprezentanții săi în Divanul țării, pe câmpurile de luptă și în delicatele misiuni diplomatice încă din vremea lui Mihai Vodă Viteazul (1).

Constantin Brâncoveanu se naște la 15 august 1654 în satul Brâncoveni din jud. Olt. Rămas orfan de tată, este educat de mama sa jupânița Stanca, fiica postelnicului Constantin Cantacuzino, care îl deprinde să învețe grecește și latina. Iubitor de carte, sprinten la minte, blând, cumpătat, la vârsta de 20 ani se căsătorește cu Marica, fiica postelnicului Neagoe, fiul domnului Antonie Vodă din Popești (1669-1672). Căsătoria le-a fost binecuvântată de Dumnezeu cu 11 copii, 4 băieți: Constantin, Ștefan, Radu și Mateiaș și 7 fete: Stanca, Maria, Ilinca, Safta, Ancuța, Bălașa, și Smaranda.

În anul 1674, Duca Vodă (1674-1678) îl numește *postelnic*, iar Șerban Cantacuzino (1678-1688), unchiul său, îl face *agă* în 1679, *vel postelnic* în 1680, *ispravnic* al orașului București în 1683 și în fine *vel logofăt* - vrednicia cea mai înaltă din stat - în anul 1687. În octombrie 1688, după o scurtă suferință încetează din viață Șerban Cantacuzino. Divanul domnesc fără a consulta pe marele logofăt Constantin Brâncoveanu, îl alege pe acesta domn. Așezat în scaunul domnesc, tânărul domn de numai 34 ani va întreține relații diplomatice cu Franța, Genova, Anglia și Olanda prin ambasadorii acestor state dar și cu Austria, Rusia și mai ales cu Transilvania unde-și cumpără o serie de proprietăți pentru a avea în caz de nevoie un loc de refugiu. În privința relațiilor cu Poarta, domnitorul în baza înțelegerilor le procură provizii de tot felul, îi ajută la construirea unor cetăți și le plătește cu regularitate haraciul. După anul 1703, urmează cea mai rodnică perioadă din toată domnia, fiind însoțită de liniște și belșug. Domnitorul construiește biserici și palate, încurajează artele, tipărește cărți. Pentru susținerea ortodoxismului oriental trimite ajutoare substanțiale la Athos, Ierusalim, Constantinopol,

Muntele Sinai, Alexandria, Bulgaria, Serbia, Albania și în Orientul creștin. Înconjurat de fețe eclesiastice ori civile, Brâncoveanu deschide în chiliile mânăstirii Sf. Sava din București o Academie, iar la Biserica Sf. Gheorghe vechi o școală domnească. Pentru a ne da seama de numărul cărților ce au văzut lumina tiparului în perioada lui Brâncoveanu, amintim că numai dintr-o singură tipografie

în timpul celor 26 ani de domnie au ieșit 80 de cărți. Cu ajutorul mitropolitului Antim Ivireanu se tipăresc aproape 400 de cărți în limba română, slavă, greacă, armeană, arabă, turcă, și georgiană.

Brâncoveanu el însuși a achiziționat, prin trimișii săi, carte din Franța și Italia, formând o bogată și variată bibliotecă; existența unor lexicoane și a unor Biblii străine, utilizate la traducerea Bibliei în română, acum peste trei sute de ani, indică faptul că principele nu a fost doar un mecena, ci și un „cărturar implicat direct în viața spirituală a epocii sale, ca un creator de cultură”

Ctitoriile brâncovene sunt decorate cu adevărate broderii de mare rafinament, dând naștere la ce numim astăzi „stilul brâncovenesc”, rezultat din împletiturile elementelor artistice ale barocului italian cu cele existente în arta populară românească (2).

Odată cu deschiderea unor muzee, în secolul al XIX-lea și al XX-lea, apar foarte multe obiecte de cult, cărți vechi și obiecte prețioase provenite din Țările Române în vitrinele acestora. Este suficient să amintim de *Mineiele* mănăstirii Putna-1467; manuscrisele călugărului Ghervasie de la Mănăstirea Neamț-1475; cuvintele pustnicești ale părintelui Dorothei, copiate din porunca lui Ștefan cel Mare pentru mănăstirea Zograf de la muntele Athos în 1475; *Tetraevanghelul* mănăstirii Voroneț-1490; *Tetraevanghelul* lui Alexandru, fiul lui Ștefan cel Mare-1491; două manuscrise găsite în schitul Gorodiște din Basarabia-1492; *Tetraevanghelul* scris de călugărul Teodor Mărișescu de la mănăstirea Neamț-1498, toate aflate în Muzeul Rumjancev din Moscova.(3)

Altele sunt în Biblioteca Publică din St. Petersburg precum; *Psaltirea* mănăstirii Putna-1470; *Sintagma* lui Matei Vlastaris, copiată de grămăticul Damian la Iași în anul 1495; *Tertaevanghelul* logofătului Toader-1535; *Liturghierul* copiat la Zograf pentru mitropolitul Teofan al Moldovei, la anul 1532.(4)

Mineiul logofătului Tăutu din 1492 și *Apostolul* din anul 1540, se găsesc la Biblioteca din Lwow, iar *Tetraevangheliarul* dăruit de Ștefan cel Mare mănăstirii Zograf în anul 1502, și *Tetraevangheliarul* dăruit de Petru Rareș mănăstirii Xiropotam de la Muntele Athos în anul 1535 se află la Biblioteca Națională din Viena.(5).

Vechiul Serai din Istanbul astăzi Muzeul Top Kapi Sarai ne oferă surpriza unor piese de tezaur cum ar fi relicvariul făcut de Neagoe Basarab (1512-1521), spre a păstra moaștele Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ioan Gură de Aur și Sf. Apostol Petru. Relicvariul poartă numărul de inventar 2743 și este păstrat într-o cutie hexagonală de cristal, împodobită cu pietre scumpe, artă turco-arabă, specifică secolului al XVI-lea. Relicvariul este din aur și împodobit din belșug cu perle, rubine, peruzele, diamante și un smarald, toate dispuse în formă de cruce. În prezent în interiorul relicvariului se găsesc numai moaștele Sf. Ioan Botezătorul, respectiv osul occipital îmbrăcat într-o foiță de aur. (6)

Datorăm profesorului universitar de la Cluj C. Marinescu și istoricului Emil Țurcuș cercetările făcute privind săbiile lui Constantin Brâncoveanu publicate în „*Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*” din anul 1926 și 1935.

Prof. C. Marinescu semnaleză trei săbii ale lui Constantin Brâncoveanu pe care le vom descrie și noi în ceea ce urmează.

În 1857 eruditul francez V. Langlois, publică în *Revue archéologique* un studiu intitulat „*Notice sur le sabre de Constantin XIV, conservé a l'Armeria Reale de Turin*”. Langlois vorbește despre o sabie de Damasc, care a fost adusă de la Constantinopol de către baronul Tecco, fost ambasador al regatului de Sardinia în Turcia și dăruită regelui Victor Emanuel, care o depune în *Armurăria* sa. Tecco procurase sabia de la un negustor care la rândul lui o achiziționase de la un paznic al mausoleului lui Mahomed II, împreună cu steagul acestui sultan. Cuprinsul textului în limba greacă inscripționat pe sabie cât și ornamentele bizantine, îl determină pe Langlois să afirme că sabia a aparținut lui Constantin, ultimul împărat bizantin și era firesc să se găsească în mausoleul sultanului care

cucerise Constantinopolul.

După 17 ani Giovanni Veludo, publică un alt articol la Veneția în 1874, despre această sabie „*La spada di Constantino Paleologo, ultimo imperatore di Constantinopoli*”. Spre deosebire de Langlois, Veludo

nu crede că această sabie a aparținut împăratului bizantin Constantin. Argumentul hotărâtor constă în faptul că împărații bizantini purtau săbii drepte în timp ce această sabie era curbă, caracteristic armelor persane și turcești.

Din această sabie nu se păstrează decât lama și „inima” mânerului, teaca și plăselele împodobite probabil cu aur și pietre prețioase, care au dispărut. Lama curbată este din oțel de Damasc. Numai o singură față a lamei este lipsită de ornamente, cealaltă față începând de la mâner are imprimat un ornament încadrat de două lumânări aprinse. Urmează un medalion oval, în interiorul căruia este gravată Maica Domnului cu Isus-copil pe brațul stâng, înconjurat de patru stele. Deasupra și sub acest medalion sunt trei și respectiv cinci stele, una din stele este încadrată de flăcările lumânărilor. În

Fig. 7. — Cele trei săbii brâncovenești, aflate în Muzeul Vechiului Seraiu din Stambul (Top Kapi Sarayı).

continuare sunt reprezentați doi îngeri care susțin o coroană deasupra medalionului, peste care sunt încrustate trei rubine. Urmează un text evocator în limba greacă cu litere aurite, pe care autorul studiului o transcrie astfel: ”+ (O Hristoase), tu rege invincibil, cuvânt al lui Dumnezeu, stăpâne a tot Țiitorule, (fii într'ajutor) căpătenii și credinciosului autocrat Constantin”. Banda metalică pe care se află această invocare este așezată între două pietre prețioase. Giovanni Veludo afirmă cu convingere că această sabie a aparținut domnitorului Constantin Brâncoveanu. Printre alte argumente, se remarcă faptul că titlul de „căpătenii” și „autocrat” nu erau utilizate de împărații bizantini, în schimb erau des utilizate în documentele domnești în limba greacă și în textul care înconjoară portretul lui Constantin Brâncoveanu gravat la Veneția și reprodus de Nicolae Iorga în lucrarea „*Viața și domnia lui Constantin Brâncoveanu*” din 1914.

(va urma)

Cine a realizat cel mai cunoscut portret al lui Mihai Eminescu?

George MILEA

Anul 1989 a intrat în conștiința noastră, printre alte evenimente cunoscute și poate mai importante, drept „Anul Internațional Eminescu”, declarat de U.N.E.S.C.O. (Organizația Națiunilor Unite pentru Învățământ, Știință, Cultură, creată în 1945, cu sediul la Paris).

Cu această ocazie, Uniunea Sovietică a emis o monedă omagială cu portretul lui Eminescu, având valoarea nominală de o rublă, cu denumirea scrisă pe aceasta (în limba rusă) „Mihail Eminescu”.

Rubla „Eminescu”, pusă în circulație în U.R.S.S. în decembrie 1989 (în prima zi după execuția lui Nicolae Ceaușescu), a fost bătută la Monetăria din Leningrad, azi Sankt-Petersburg, având un tiraj de două milioane de monede, din care 200.000 de calitate superioară. Chipul lui Mihai Eminescu (denumire acceptată și adoptată de eminescologii români), imprimat pe această monedă, avea ca model fotografia binecunoscută a acestuia din 1869. Asupra autorului primei fotografii a poetului nostru național voi reveni, dar altceva ne doare: faptul că Uniunea Sovietică a cinstit memoria lui Mihai Eminescu prin emiterea acestei monezi pentru a celebra centenarul poetului, pe când România nu a făcut (cu această ocazie) nimic pe plan numismatic.

Dintre cele patru fotografii-portret confirmate ca fiind ale lui Mihai Eminescu, doar una singură a făcut „carieră”, identificându-se cu efigia poetului național și cu întreaga sa operă (oricât încearcă unii acum să-l denigreze). Numărul multiplicărilor acestei imagini - în caiete și manuale școlare, ediții critice, populare și de lux ale poeziilor, afișe, pliante, plicuri, timbre de tot felul, bancnote, monede, medalii etc. - ajungând la peste un miliard de exemplare.

Prin eliminarea naturală a celorlalte trei, fotografia-blazon din anul 1869 s-a impus de la sine, pe considerentul că reprezenta cel mai bine imaginea poetului, un Eminescu frumos

și puternic, nerecunoscându-se în ea semnele bolii.

Încercarea lui Titu Maiorescu (1840-1917, critic, teoretician literar și om politic român) de a impune o imagine a poetului considerată reprezentativă - cea din 1880, a eșuat lamentabil, preferința publicului larg îndreptându-se, încet-încet, către prima fotografie executată în 1869.

Cele patru portrete care alcătuiesc așa-zisul „careu de ași” al imaginii lui Mihai Eminescu sunt, în ordine cronologică: cel din 1869, executat la Praga, în atelierul

lui Jan Tomas, cel din 1880, făcut la București de Franz Duschek, cel din 1884 făcut la Iași de Nestor Heck și cel făcut de Jean Bieling la Botoșani, în perioada 1887-1888.

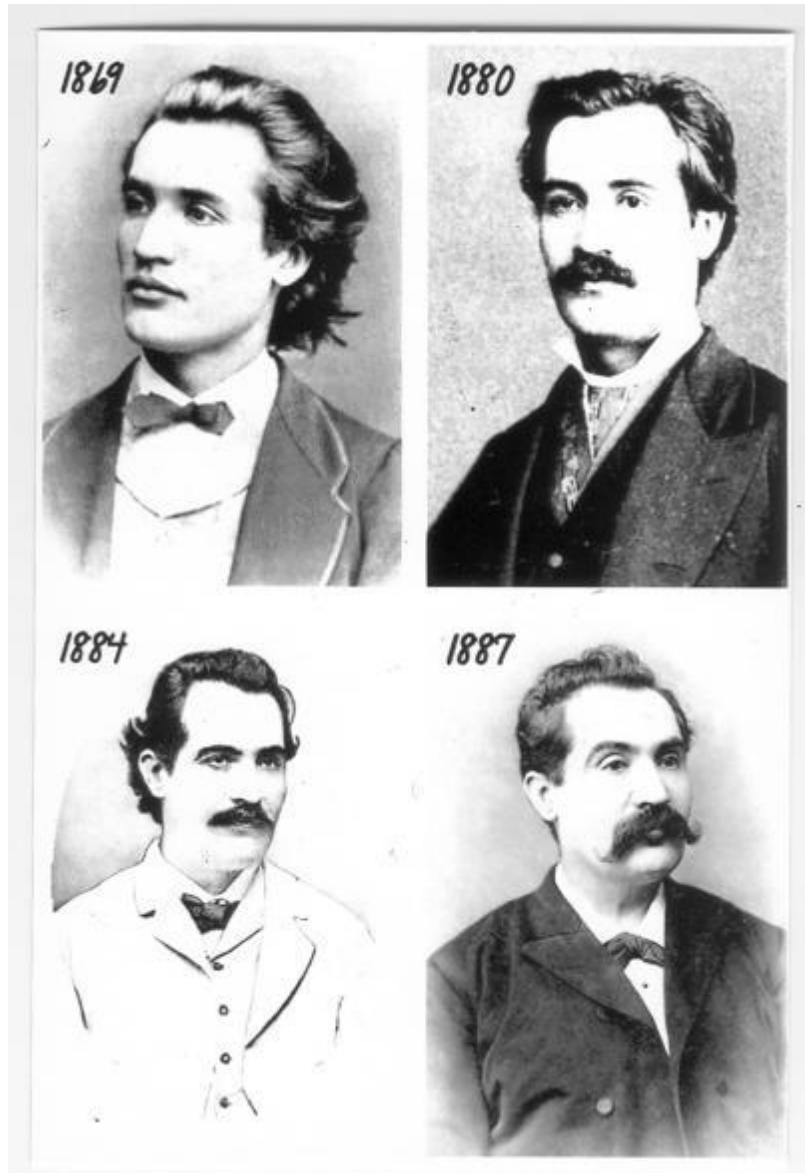
Praghezul Jan Tomas (1841-1912), a fost un fotograf important al epocii sale, dar nu așa reprezentativ pentru istoria și cultura poporului ceh, sau, mai bine zis, nu e plasat la nivelul corespunzător prestigiului, iar cehii (fără să jignim pe nimeni) nu sunt conștienți de impactul mai mult decât extraordinar pe care l-a avut una din fotografiile făcute de un conațional de-al lor asupra culturii și conștiinței publice din România - poetul nostru național a fost consacrat, ca imagine emblematică (în șase exemplare), de acest, totuși, talentat fotograf.

Cu ajutorul prietenilor mei, colecționari cehi, am aflat că acest fotograf, Jan Tomas, provenea dintr-o familie modestă de agricultori, făcându-și studiile la Praga în domeniul chimiei alimentare, după care a practicat meseria aleasă, pentru scurt timp, la două fabrici de profil din Cehia.

Și-a început activitatea de fotograf prin 1867, având mai întâi atelierul în Piața Sf. Venceslas nr. 7, din Praga, mutându-se apoi în altă locație, din cauza deteriorării construcției inițiale.

Pentru a face față concurenței, Jan Tomas s-a asociat cu alți artiști fotografi, îmbunătățind treptat tehnicile fotografice, patentând chiar diverse moduri de procesare a fotografiei, îmbunătățind metodele de prelucrare a acesteia. Fiind un adevărat vânător de imagini, Jan Tomas a vizitat multe locuri interesante din lume: a fost în America și în multe țări din Europa, a locuit în Italia și în România - cercetări viitoare ne vor arăta când s-a aflat acesta pe teritoriul țării noastre, cu ce ocazie și unde.

Prietenii mei cehi dețin în colecțiile lor câteva fotografii de epocă purtând semnătura atelierului lui Jan Tomas, prezentând aceleași caracteristici tehnice și artistice (ca în cazul celebrei fotografii din tinerețe a poetului român), executate pe cartoane fine, provenind de la Viena, asemănătoare 100% cu fotografia lui Mihai Eminescu, cu trăsăturile

lui delicate.

Lucrul cel mai important este faptul că pe una din aceste șase fotografii este menționat numărul de identificare al plăcii foto originale, deci, nu este exclus ca pe lângă acestea să mai existe o fotografie a poetului nostru național, pentru uz intern, și cu clișeu numerotat (așa cum procedau toți fotograful celebri ai vremii).

Rămâne să aflăm și să depistăm: unde se păstrează actualmente arhiva fotografului praghez Jan Tomas (în caz că se mai păstrează)?...

n.a.: - *Sincere mulțumiri prietenilor mei colecționari din România, Cehia și Rusia, pentru unele informații oferite, necesare la întocmirea prezentului material;*

(Imagini scanate după fotografii și cărți poștale ilustrate originale, din colecția personală.)

Octavian MIHALCEA

Un curcubeu intimist

Născut în 1952 la Drăgușeni - Galați, Firiță Carp debutează editorial în 1985 cu proză scurtă, *Dincolo de noi* (Editura Militară) și continuă

cu trei romane (*Ce mult te iubesc*, *Legătura de dragoste*, *Cel mai aproape de fericire*, toate apărute la Editura Militară), în care exploatează tematica generoasă a vieții pe graniță, ce se va regăsi, deasemenea, în romanul *Văpaia* (Editura Detectiv, București, 2008). Ca poet este cunoscut prin volumul *Carpe Diem*, apărut în două ediții (Editura Museum și Societatea Scriitorilor Militari).

Găsim în cartea lui Firiță Carp, *Curcubeu* (Editura pentru Literatură și Artă, Chișinău, 2014), poezii de dragoste adânc marcate de imaginea ființei iubite, reprezentată în edificatoare ipostaze. Clipa este valorizată la maximum în aceste benigne fulgurații ale sentimentului. Sunt sinteze ale zilei cu noapte, pași fini, rimați, orientând sufletul îndrăgostit pe căi onirice. Evanescenț, „Tabloul zilei unduia în ramă/ Cum marea unduiește lângă mal/ Când ascuțișul clipei, ca o lamă./ Tăia, departe, trapul unui cal.” Amplele fioruri venusiene nu adoptă o ținută pasivă, pasiunea, atât de caracteristică totalei angajări, amintind de paradigma înflăcărilor marțiene. Firiță Carp nu se ferește să abordeze motive mult uzitate în poezia noastră, cum este cel al dorului. Câteodată, tendina spre filosofare generează întrebări din zonele fondatoare: „Până la urmă ce-i nisipul/ Decât un infinit în spațiu/ Menit să ne măsoare timpul/ De la nimic până la sațiu?” Elanul juvenil, profund ludic, animă versurile lui Firiță Carp: „A tot zburda ca un ecou/ Pe o pajiște de primăvară/ și m-aș sui în curcubeu/ Cu soarele la subsuoară.// Ca fluturii, prin tot văzduhul/ Zglobiu și fără nicio teamă,/ M-aș vântura, eu, fericitul./ Dacă mă vrei, de bună seamă!” Neliniștea, deasemenea prezentă, asigură doza de încordare necesară unei autentice expunerii lirice. Această zglobie *ars amandi* posedă o specială aură solară. Axa lumii e constituită din misterul iubirii, deplin savurat în cadrul mereu adecvat al esenelor naturii. Imagini poetice inedite contribuie la elocvența acestor stări de dor: „Hai să facem stoc de frunze/ Din copacii care mor/ și din ele alte pânze/ pentru arca viselor.” Din poezii respiră un hedonism

neocultat, ce exprimă la nivel manifest liberatea. Dar, pentru a sublinia că există și alt gen de tușe, iată o imagine parcă desprinsă dintr-o pânză de Turner: „Se strecoară noaptea prin mine/ Ca o lebdă prin dimineață./ La cheiul zilei de mâine/ Acostează corăbii de ceață.” Este vorba despre vise îndrăznețe și iubitoare. Punctual, reprezentări apropiate expresionismului ne arată că sunt posibile și evadări din programul existențial

apolinic: „Rană vie în carnea luminii/ Cercul de jar sus sângerează/ Într-un târziu mor și tăciunii/ Doar ochiul lunii palid veghează.” Muzei poetului îi sunt rezervate detalieri cromatice extrem de sensibile. Spațio-temporalitatea respectă atât de mutabilele reguli ale inimilor îndrăgostite. Câteodată, ecurile unei binevenite arte naive învăluie cu puritatea lor: „Dacă bucuriile tale/ întind curcubeu/ cu-ale vieții petale/ peste sufletul meu,/ dacă tristețile tale,/ oricât de mărunte,/ îmi acoperă soarele,/ pe neștiute,/ înseamnă că noi,/ în uitarea de sine,/ împărțim totul la doi/ și chiar rău fiind e bine.” „Ghemul Ariadnei”, desfășurat întru iubire, face parte din acest joc fascinant. Tentația irealului zămislește imagini poetice: „Parcă te văd paznic de vise/ La ora când stelele dorm/ Cu pleoapele larg deschise/ Peste scheletul nopții diform.” Poezia reprezintă acel teritoriu inexpugnabil unde sufletul se poate reface după toate încercările vieții. Metaforele dictează ritmul pasiunii ce animă întreaga ființă. Poetul îi lasă preaplinul sufletesc pe altarul văpăilor purificatoare, neexcluzând nici ideatica paradoxal-criogenizantă, cumva în siajul lui Esenin: „Coboară frigul peste-mprejurimi/ Un frig tăios, din cer siberian,/ Ca o pedeapsă adresată însumi/ Că i-am luat căldura an de an.// Să-nvingă frigul crâng cu crâng/ Siberia cu totul mută-se aici!/ Nu-mi este frig, nici nu mă plâng/ Cât mă-ncâlzești cu ochii tăi adânci.” Câteodată, liniaritatea sentimentală e fracturată de izbucniri iraționale: „Înfiorător de inegală și aiurea/ E cearta pădurii cu spaima ei, securea!” În general, volumul poetului Firiță Carp comportă realitatea unui curcubeu intimist, perpetuu anotimp al visului.

Ilie Matei

Arderi interioare

O aventură a sufletului este astăzi viața ei
Tu ieși la vedere din principiul elanului vital
Omul fără stil apare ca un rebut al speciei
De viziune mintea e stăpânită și de un ideal.

Tu păstrezi fragmente din răsul ei răvășitor
O culoare e o emoție a arderilor interioare
În exerciții se află toate libertățile gesturilor
Noi avem nevoie de lumină multă și rigoare.

Și prezența ei este de-o eleganță uluitoare
Tu rememorând tribulațiile ei prin cetate
Ea nu poate refuza ieșirile tale prin vârtoare
În anonim fiind multe supraviețuiri rezervate.

Pe detalii zăbovește adesea chipul ei blând
Sub spectrul dogmei ea pune spiritul uneori
Până la capăt, tu trebuie să duci fiecare gând
De cele mai multe ori, majoritarii sunt minori.

Semne

Autonomia esteticului are multă justificare
Azi deschid uși ce păreau definitiv ferecate
Și țin să ajung în punctul maxim de iluminare
Un liman liniștit ea îl găsește în intimitate.

Urmele ei se duc numaidecat în altă parte
Oamenii se depărtează de copaci pe stradă
Mi-e frică să mai privesc acum până departe
Printre degete îmi trece clipa asta nomadă.

Zei împing ziua numaidecât către lumină
Ea își plimbă mereu umbra trupului damnat
Vinovat posed astăzi și eu o fabuloasă vină
După adevăr alerg și după mai mult aer curat.

Tot mai multe străzi, la ușa casei mele bat
Nu am vreme să mă plictisesc pe marele val
De căutări spirituale mă știu mereu dominat
Și mă rotesc în jurul abisului meu existențial.

Alergare terestră

De oameni strălucitori mă
văd sedus mereu
Prin țeastă mi se rascoală o grămadă de idei
Amenințată este lumina din labirintul meu
Încă o pată a mai apărut chiar în biografia ei.

Mă livrez adesea capriciilor memoriei mele
Relația cu celestul ocupă un loc privilegiat
Faptele bune țin să atragă corозиunile rebele
Mereu în schimbare, lucrurile s-au schimbat.

Toate plăcerile din lumea asta îmi dau ghes
Prea multe dueluri cu aparențe protocolare
Pe continuitate am pus și pun accentul ades
Imaginației îi dau mereu, frâu liber, la alergare.

Ostenit mă știu de boală și de vasta insomnie
Din sminteală cândva fiind născut și din ou
Am căutat și tot caut sensul în lumea asta vie
Și chiar doresc normalitatea să mi-o fac cadou.

Pe mare

De marea supușenie se apără mâinile ei
Însă și ție îți plac toate noutățile de obicei
În civilitate nu exista loc de agresivitate
Datorăm scriiturii chiar, o anumită pietate
O grămadă de pasiuni în comun, azi avem
De ascuțișul drumului către mâine mă tem
În căutarea de sine, genuri am frecventat
Și m-am subordonat doar adevărului revelat
Zilnic mă îmbăt și eu cu sfere albe de săpun
Trăiesc senzații ce au disconfortul în comun
Amestec componistic în uvertura disperării
Prea multă neliniște găsesc în apele mării
Trupul ei de arbore se află în delir precis
După ceva nou, cândva mă pot arunca în abis
Frigiderul toarce precum un motan răbdător
Singuratarea își trosnește degetele în dormitor
Zac printre arcanele universului meu spiritual
Precum o musculiță hălăduiesc pe marele val.

Excepția erorii (III)

Constantin TĂNASE

Într-adevăr, finalul dezbaterilor din procesul inculpatului Boris Casian, constând în pledoaria avocatului Calistrat Nestor, a fost un

supliciu chiar și pentru acesta. Se știa deja că renunțase la *off road*-ul bogătanilor din zonă, fapt ce îl plasa într-o poziție defavorabilă față de concurență. Nu se știa, însă, că un soi de sentiment al zădărniceii l-a însoțit stăruitor pe parcursul întregului proces, inclusiv în căile de atac și mult timp după stingerea ultimelor ecouri ale pronunțării verdictului. Impresia că se lupta cu morile de vânt îi crea senzația inconfortabilă a celui aflat în fața unor uriași impasibili la suferința generată de o acuzație capitală nedreaptă.

Din cauza asta, rostirea frazelor care ar fi trebuit să convingă nu doar instanța și auditoriul ocazional din sala de judecată, ci o lume întreagă de inocența detestabilului Boris Casian, a fost atonă. „Ai fi pierdut oricum,” l-a consolată un coleg de breaslă binevoitor, adăugând că un asemenea specimen, precum clientul său, o încasa la fel, dacă nu mai abitir și într-un sistem pe care el, Calistrat Nestor, îl adula, cel mai democratic din câte au fost vreodată, respectiv curtea juraților. „Îți imaginezi cumva că *doișpe oameni furioși* ar fi ajuns la o altă decizie, că l-ar fi lăsat să zburde în libertate după ce a comis un dublu asasinat?”

În ziua aceea s-a dus direct acasă, adică fără a se mai opri la cârciuma lui Simon evreul, unde obișnuia să lânchezească la un aperitiv spre a se debarasa de problemele cotidiene cu sprijinul băuturii și al imaginii Talidei care își găsea permanent de lucru prin preajmă. Ca niciodată, s-a culcat devreme și a dormit buștean. S-a trezit cu noaptea în cap, ca pe vremuri, când era licean intern, student sau militar în termen, numai că de

data asta perspectiva zilei ce urma i se înfățișa complicată, lucrurile păreau întocmite anapoda și, mai tulburător, ostile oricărei încercări de a le desluși tâlcul ori menirea.

Acea stare de neliniște a persistat câteva zile la rând până ce instinctul supraviețuirii l-a constrâns să revină în arena confruntărilor zilnice. Prin urmare, dând totul uitării, Calistrat Nestor și-a reluat, conștiincios, îndeletnicirile la tribunal și, se înțelege, popasurile binefăcătoare la Simon evreul, degustând aperitivele asortate prezenței voluptuoase a Talidei. Totul revenea la normal. Boris Casian a fost încarcerat într-un penitenciar de maximă siguranță, la secția *viețașilor* și parcă niciodată nu fusese pe acest pământ. Când și când, Calistrat Nestor își amintea cum odiosul criminal pe care l-a apărat cu toată convingerea, înainte de a se da ultimul cuvânt, l-a întrebat ce să spună. „Adevărul! El nu te va trăda niciodată.” Nu se știe ce a înțeles criminalul, s-a auzit doar ce a zis: „Sunt nevinovat, onorată instanță!” Era ultima secvență din acel episod, pe care Calistrat Nestor, în atmosfera lascivă de la Simon evreul se căznea să o îngroape în uitare. „Nimeni nu va ști că eu am existat vreodată,” și s-a confesat presupusul criminal în timp ce gardienii îl încătușau conform procedurii aplicabile celor condamnați definitiv la pedepse privative de libertate. „Roagă-te la Dumnezeu,” l-a sfătuit el, care nu se ducea la biserică decât la Paște și, rareori, la Crăciun. Din cauza asta, având și alte apăsări pe cuget, îl bătea gândul să se spovedească unui duhovnic priceput și cu har, dar o ezitare confuză și prelungită a estompat acel imbold scânteietor.

Și-a amintit de el într-o situație destul de jenantă: era în separeul de la Simon, cu un *Gin Gordons* comun și cu Talida în brațe. Ușa separeului a fost pur și simplu înlăturată și un individ cu înfățișare golemică l-a înștiințat că Boris Casian a murit în pușcărie ca un mucenic.

În zilele următoare, întreaga afacere a putut fi reconstituită din relatările presei (ziare, radio, televiziuni) mai riguros decât din cercetările poliției judiciare. Pe scurt, Boris a fost „cazat” într-o celulă cu un anume Lică Băcanu, criminal ca și el. Acest Lică părăsise libertatea lăsând în urmă datorii grele: escrocherii de

milioane de euro, furturi și tâlhării asupra unora îmbogățiți din furturi și tâlhării și... moarte de om. Era și el *viețaș*. Numai că cei rămași *afară* îl voiau neapărat mort și l-au tocmit pe Ghiță Stârpu, caimacamul secției ucigașilor, să-i facă felul. Când a fost să se întâmple, însă, nu a putut trece de Boris Casian care i-a luat apărarea colegului de celulă. În altercație, cei doi, Boris și Ghiță, s-au înjunghiat reciproc, medicul sosit la fața locului nemaiaivând altceva de făcut decât să constate decesul.

Și asta nu a fost tot: chiar în acea săptămână, poliția judiciară l-a ghicit pe adevăratul ucigaș al lui Voicu Jilăvean și al Herminei Bideanca. Un alt inspector principal de poliție, Cristian Bolozan și un alt procuror, Corneliu Ghiuță, erau pe urmele unui voierist, criminal în serie: abjectul Ion Panagache. Individul era atras în mod special de cuplurile cu diferențe mari de vârstă: bătrân cu tinerică, băbuță cu tinerel. Voicu și Hermina se potriveau trebuințelor năravului său. I-a observat într-o seară când cei doi se pregăteau să facă sex imprudent, cu lumina aprinsă. Apoi a revenit la locul întâmplării încă o dată, de două ori, de mai multe ori..., Voicu interpretând același repertoriu al strădaniei, Hermina încercând să-l ajute după puteri. Până la urmă a intrat peste ei când lumea le era mai dragă și s-a pomenit ca un lup într-o turmă de oi. I-a hăcuit și a părăsit iatacul luându-i ei bijuteriile și lui portofelul. Mai târziu, toate au fost găsite cu prilejul percheziției ce i s-a făcut la garsoniera din blocul burlacilor. Pentru inspectorul principal Cristian Bolozan a fost ca o mană cerească. Și pentru ca să se închidă cercul complet, i-au găsit și un tricou pătat de sângele victimelor. Inspectorului principal Anatol Prăjescu și procurorului Stancu Florian nu le venea să creadă. „Imposibil”, spuneau ei. „E o înscenare josnică în prag de alegeri”. S-a dispus exhumarea cadavrelor și s-au prelevat probe din depozitul subunghial. Concluzia expertizei ADN era imbatabilă: înainte de moarte, victimele l-au zgâriat cu unghiile pe agresor.

A fost o acțiune judiciară spectaculoasă. Ion Panagache, un individ cu probleme de natură psihică, avea la activ nu mai puțin de șapte omoruri săvârșite în șapte ani. Investigatorii au pornit de la trăsăturile comune ale celor șapte cazuri. Era limpede că aveau de-a face cu același personaj. L-au luat în colimator după ce o doamnă respectabilă a sesizat la telefonul de urgență că un tip suspect privea la fereastra ei la o oră nepotrivită. Echipa de intervenție n-a reușit decât să identifice un trecător, la vreo 50-60 m de locuința celei în cauză, care a declarat că nu a văzut nimic

ieșit din comun în zona în care fusese interceptat. Trecătorul era Ion Panagache, iar doamna respectabilă – patroana unei firme prospere de design care se relaxa nocturn în compania tânărului ei *car driver*. De aici încolo n-a mai fost vorba decât de rutină. Criminalul a fost dovedit.

Rămânea cazul lui Boris Casian, între timp trecut în lumea celor drepți, înainte de asta, însă, condamnat pentru uciderea lui Voicu Jilăvean și a Herminei Bideanca. Avocatul Calistrat Nestor zăbovea tot mai mult la cârciuma lui Simon, încercând să se ascundă în spatele unei patimi care îl refuza. „Ți-a venit apa la moară, ce mai aștepți?” îl muștra evreul. În cele din urmă, procurorul Corneliu Ghiuță a cerut revizuirea hotărârii judecătorești definitive privind-l pe Boris Casian, iar Calistrat Nestor a fost citat ca avocat din oficiu.

„Ce solicitați instanței de judecată, domnule avocat”, l-a întrebat președintele completului. Auditoriul ocazional și toți ceilalți de față și-au reținut respirația în așteptarea unei pledoarii fulminante. „Să admiteți excepția erorii, domnule președinte”, a răspuns el cu nostalgia *offroad*-ului ratat și a nurilor Talidei care se ofileau cu fiecare zi.

(Sfârșit)

Foto: Sorin Frăsînă

Republica femeilor (II)

Marius CHIRU

PERSONAJELE: MARLENE, JULIANE - sora vitregă a Marlenei, FRANZ - iubitul Marlenei, FRIDA, DOI MEDICI, O FEMEIE TÂNĂRĂ, LENIN, UN AGENT STASI.

Timp de jumătate de minut se aude melodia de la începutul piesei. Ele își continuă jocul în timpul ei.

MARLENE: Șarpe tropical! M-ai vinde pentru o marcă! Unde îți e capul? Unde?

FRIDA: Capul meu? Aici!

MARLENE: Nu pot să vă înțeleg pe niciuna din voi? Ce face acum iubitul tău? (pauză) Nu-mi zice că n-ai unul!

FRIDA: Dar iubitul meu...

MARLENE: E un copil. Puteam să îmi închipui. Doar tu nu ești o întreținută. Ești o doamnă. O mare doamnă. (o apucă de bărbie) Nu e așa scumpa mea, Frida?

FRIDA: Nu e așa, doamnă Marlene. (plângând) Mereu m-ai subestimat.

MARLENE: Are palate?

FRIDA: Nu are palate.

MARLENE: Are servitori?

FRIDA (în hohote): Nu are servitori.

MARLENE: Automobile, deputați, amoresse de lux, fabrici.

FRIDA: Nu. Nu are nimic din toate acestea.

MARLENE: Atunci ce are?

FRIDA: Mă are pe mine. (pauză) M-a cerut.

MARLENE: Proasto! Așa faceți toate! Treci lângă Juliane.

Frida urcă în pat.

MARLENE: M-am săturat de sclifosite. Se alege praful de toate. Sisteme politice, serviciu de ambulanță. Un matrapazlâc. Știți voi... Totul se duce de râpă. Poate sunt o curvă. Dar nu una meschină. Cad principate, republici, mari companii. De ce? Din cauza unor putori? Blestemată zi! Unde este bunul-simț? Totul s-a sfârșit aici. (stinge lumânările sfeșnicului, își inventariază hainele din dulap, apoi ia o sticlă de vin de pe masă și toarnă într-un pahar) Parveniților! Dacă ați avea idee cu cine stați de vorbă... Pardon. Nu puteți face față unei astfel de discuții. Ele dorm. Să le lăsăm să doarmă. Am atâtea haine! Îmbrac tot Berlinul. Bărbații? (cu voce groasă) În fiecare din noi subzistă un masochist. Mergem la vot și ne însurăm.

Marlene revine la vocea ei normală.

MARLENE: Am mișcat lumea într-un sens. Sunt o vizionară. Dar ei... Jemenfîșiști. Nu au vrut să meargă după mine. Sunt stângiști, revoluționari, parlamentari. Lumea nu mă merită! Nici eu pe ea! (tipă) Mă simt rănită. Sângerez. Ați putea să mă înțelegeți doar dacă ați fi la marginea sinuciderii... Dar, voi, copiii cazinourilor, ai balurilor, ai bulevardelor... Voi sunteți sortiți pieirii. Aș putea să mă resorb... (mai bea o gură de vin) Să îmi revin. Îmi veți da crezare. Eu, regina netoților, a celor care s-au regăsit. Prezidenta consorțiului nebunilor. Ce rușine! Unu și cu unu fac doi. Dar nu în aceste vremuri. Sunteți pierduți pentru totdeauna. Nu faceți parte din lumea lui Marlene. (arată către public) Nici tu, nici tu, nici tu... (începe să plângă) Unde e Franz al meu? Parcă era pe-aici... Unde ai plecat, comediantule? (râde nestăvil) Pardon. Franz ori e mort, ori e la închisoare. Altfel nu m-ar fi lăsat. Nuuu...

FRIDA (din pat): Ba da! Spune merci că nu ți-a făcut și ție un copil înainte să plece!

MARLENE: Mai bine mă nenorocea așa. (către sine) Nenorocitul! (Fridei) Tu, scorpie malefică, dormi!

Liniste sordidă timp de un minut și ceva. Marlene se prăbușește pe scaun.

MARLENE (dramatică): Văd mulți oameni. Mi-e frică. Nu mai avem lemne. Sarea e pe terminate. Trebuie să plec după pește. (extaziată) Văd un film de Eisenstein. (pauză) O, e bucuria vieții. Mă înfioară. Simt că o să mă sinucid. Întuneric.

Reflectoare multe luminează scena la intensitate extremă. Marlene se prăbușește în pat lângă celelalte două. Întuneric. După ceva timp, se aude zgomotul unui aparat de radio care încearcă să prindă frecvența. Lumină difuză. Se aud primele acorduri ale Concertului nr. 1 pentru pian de Ceaikovski. În colțul din stânga se deslușește silueta unui bărbat ce va fi invizibil pentru cele trei. În continuare, așezat la o masă, el va scrie, va răsfoi ziare. Este Lenin.

Muzica se oprește. Marlene are o mască neagră, Juliane, o mască albă. Amândouă stau rezemate de perne, în pat, în timp ce Frida pare că doarme între ele.

JULIANE: Ferrari.
 MARLENE: Roșu.
 JULIANE: Dezmăț.
 MARLENE: Plajă.
 JULIANE: Icre negre.
 MARLENE: Curva de Frida.
 JULIANE: Icre de știucă.
 MARLENE: Du-te în mă-ta!
 JULIANE: Seară de mai.
 MARLENE: Dezmăț.
 JULIANE: Șamapanie.
 MARLENE: Sodoma.
 FRIDA: Bărbați.
 MARLENE: Asta e Frida.
 JULIANE: Friptură în sânge.
 MARLENE: Revoluție.
 JULIANE: Desert.
 MARLENE: Exclus.

Frida se ridică pe perne, încearcă să își facă machiajul. Afară se aude un automobil pornind în trombă. Frida sare din pat pe deasupra Marlenei și fuge la fereastră, strigând.

FRIDA: Mi-au furat automobilul.
 MARLENE: În partea asta de Europă nu sunt hoți.

Se aude o izbitoră puternică.

FRIDA: Oh, l-au făcut praf. Da, nu sunt hoți. Sunt nebuni. *(cu voce ridicată)* Suntem nebuni.
 MARLENE: Suntem victime ale sistemului.
 FRIDA: Ce este sistemul?
 MARLENE: Sistemul este masa de prânz și cina.
 FRIDA: Și micul dejun?
 MARLENE *(vehement)*: Este obligatoriu.
 FRIDA *(scotocind în poșetă, pentru sine)*: Douăzeci de pfenigi, patruzeci de pfenigi.

O tobă bătută sacadat.

FRIDA: Marlene, am nevoie de cinci mărci pentru un taxi.

Marlene ridică din umeri.

FRIDA: În numele kaiserului, te conjur să îmi dai cinci mărci!

MARLENE: În numele președintelui republicii, du-te în mă-ta!

FRIDA: Oh, dar ești lipsită de inimă.

Juliane sare din pat și vine spre ele.

JULIANE *(pe un ton sec)*: Dar are plămâni. Iată ultima ei radiografie, în Paris Match.

Juliane întinde revista Fridei. Frida o ia.

FRIDA *(nu privește pe nimeni)*: Juliane, cinci mărci...

JULIANE *(candidă)*: Culcă-te cu taximetristul!

FRIDA: Dar vreau să ajung doar în Grellstrasse.

JULIANE: Atunci... râde-i în nas.

Frida aruncă revista, care lovește întâmplător hârtiile lui Lenin. Pe durata următoarelor replici, Lenin își va aduna hârtiile de pe jos.

MARLENE: Aici miroase a bărbat!

JULIANE *(patetică)*: Cred că glumești. *(cu un ton schimbat, pe parcursul următoarelor replici)* Sistemul capitalist, în ciudatele sale forme de la țară la țară, nu mai poate fi salvat.

Lenin s-a așezat din nou la masă și continuă să scrie.

MARLENE: Frida, ce te uiți ca o proastă? Aranjează patul.

Frida se îndreaptă plictisită înspre pat și îl aranjează fantezist.

JULIANE: Un sistem, de orice natură, apare, se dezvoltă, decade și apoi dispare. Fatalitatea nu iartă nici capitalismul, ajuns, nu de azi, într-o formă hidoasă care strangulează însăși fluxurile de capital, într-o societate care clamează, prin toți porii, o dezvoltare de nemaivăzut de la facerea lumii.

FRIDA: Juliene s-a damblagit. Bani nu avem. Ce situație sumbră...

MARLENE: De rahat, vrei să zici.

Frida o trage de mână pe Marlene și o așează cu forța pe scaun. Începe să îi facă manichiura.

JULIANE: Pur și simplu, istoria a creat un capăt de linie și pentru intangibilul capitalism. Se și aud tamponanele locomotivei izbindu-se de cele similare din gara terminus.

MARLENE *(Juliane)*: Culcă-te, dragă.

JULIANE: Ferrari.

MARLENE: Roșu.

JULIANE: Dezmăț.

MARLENE: Plajă.

JULIANE: Volga.

FRIDA: Neagră.

MARLENE (*Fridei*): Nu-i face jocul. (*Julianei*)
Culcă-te, te rog.

JULIANE: Nimeni nu poate să spună, deocamdată, încotro se îndreaptă economia cu adevărat. Nefiind economist și nici măcar istoric, voi lăsa specialiștii în diferite materii să intuiască direcțiile de dezvoltare ale societății noastre, dar lăsați-mă să fiu optimist. Chiar dacă va avea loc un război de amploare, renașterea umană și tehnologică vor fi categorice.

MARLENE: Părinții... (*începe să plângă în hohote*) m-au părăsit aici, între nebuni. Nu înțeleg această lume. Nu. Mă înțelegi, Frida? Oh, Frida. Sunt blesemată. Am jucat toate rolurile, dar niciunul nu m-a prins. Prostituată, regină a Sabei, vânzătoare de lenjerie. Nimic. Împușcați-mă!

Marlene plânge în genunchi, îmbrățișând-o pe Frida.

FRIDA: Ei, lasă, mie nu mi s-a distribuit niciun rol. A, ba da, am fost corigentă la limba germană.

MARLENE (*venindu-și în fire*): Insipido!

JULIANE: Învățați, învățați și iar învățați!

MARLENE (*se ridică*): Franz al meu ne duce la casino în seara asta.

FRIDA: Și iubitul meu?

MARLENE: Lasă-l, dragă, pe iubitul tău!

Marlene începe să caute haine în dulap. Scoate un număr nesfârșit de haine, pe care le aruncă pe jos, negăsind ceea ce caută.

MARLENE: Ajută-mă și tu!

FRIDA: Te ajut, te ajut. (*iși frânge mâinile*) Acum vine seara, acum vine. (*se aude pendulul bătând de trei ori*) Simt că leșin. Unghiile mele! (*și le privește*) Nu sunt în stare de nimic. Simt furnicăături pe tot corpul. Ajută-mă!

Marlene continuă să scoatească.

JULIANE (*patetică*): N-ați învățat nimic!

Colțul ocupat de Lenin se întunecă treptat.

FRIDA: Astăzi, mă grăbesc să ajung la altar!

MARLENE: Te vei comporta ca ultima boarfă!

FRIDA (*ironică*): Asta e o insultă sau o declarație de dragoste?

MARLENE: Un scuipat în ochi.

JULIANE (*apoteotică*): Căsnicia este sarea și piperul vieții, comunismul nu.

Juliane își scoate masca albă, se îndreaptă spre pat și o depune pe o pernă.

FRIDA (*precipitată*): Vreau să mănânc. O mireasă nemâncată este ca un cer plin de nori.

MARLENE (*venind cu două perechi de pantofi în mâini*): Și prostia ta nu are limite.

Frida se așează la masă și își leagă la gât un șervet. În mâna dreaptă are un cuțit însângerat. Începe să se lumineze colțul drept al scenei. Juliane se apropie de Frida.

JULIANE (*revine la vocea ei*): Bine ați venit la noi! Cu ce vă servim?

FRIDA: Prefer gulașul maghiar, gulagului sovietic.

JULIANE: Cum să fie servit?

FRIDA: Cu pătrunjel tocat deasupra, o felie de pită neagră, un ardei iute și o lingură de smântână lăngă.

Juliane îi toarnă un pahar de vin.

(*va urma*)

Foto: Cornel Gingărașu

Cristina Grigorev

Retorica modestiei

Elbe, refuz să mi se spună:
Ești cea mai frumoasă femeie!
căci buzele mele ar sângea monstruos
încercând în zadar să învețe
retorica modestiei.

Elbe, mă rog să nu mi se spună:
Ești cea mai blândă femeie!
căci cete de îngeri s-ar îmbolnăvi
de reproș, bieții îngeri, din cer
ar cădea bucuroși
să mă acuze de-nșelăciune.

Elbe, mai bine mor decât să mi se spună:
Ești cea mai bună femeie!
căci inima ar trebui din piept
să mi-o scot pentru a lecu
mândria din îngeri.

Elbe, eu sunt doar frumoasă și doar uneori
dar inima mea-i vie și bate nebună,
chiar și atunci când izbutesc
în rugăciune să mimez sfios
retorica modestiei.

Eu nu vreau să știu

Elbe, eu nu vreau să știu de unde vine ceața
în dimineața asta
dar părul tău croșetat cu fir argintiu mi se agață de
ochi precum lumina de soare.
Trebuie să fie dureros să luminezi fără repaus,
trebuie să fie obositor să nu poți să dormi
în învelișul tău de carne
cu pleoapele închise, ca-ntr-o scoică rămasă
cu obloanele deschise.
Elbe, eu nu vreau să te ating în dimineața asta,
ai degetele reci și miroși a lemne ude și a pești
eschimoși. Să nu crezi că mă poți ademini
cu stelele ce ți-au rămas pe frunte.
Câte vise ai împletit noaptea trecută?

Câți monștri ai găsit ascunși în așternuturile
inocenților porniți în căutarea fetei de-mpărat cu gură
de sireună și ochi de cadână?

Elbe, eu nu vreau să știu cum arată Făt-Frumos în
dimineața asta,

Ceața l-ar face urât cu siguranță.

Numai tu și cu mine suntem frumoase chiar și atunci
când ne furișăm nasurile roșii în promoroaca iernii
care vine.

Cea mai neputincioasă

Elbe, un om orb nu vede dar are trei inimi
și în fiecare dintre ele un ochi pur se aprinde,
Elbe, un om surd nu aude dar are trei inimi
și în fiecare dintre ele o ureche limpede se deschide,
E de prisos să mai spun câte inimi are

Un om surdo-orb

Un om orbo-surd.

Spune-mi, Elbe, cum să nu mă simt nedreptățită
când omul orb îmi pictează zâmbind
astăzi am simțit lumina lui Dumnezeu!

iar omul surd îmi cântă dansând

astăzi am simțit muzica îngerilor!?

Elbe, eu sunt cea mai neputincioasă făptură
pentru că văd doar urâtul și atunci
singura mea inimă devine obscură.
pentru că aud doar disonanțe și atunci
singura mea inimă se tulbură.

O matematică aiurită

Elbe, tu te întinzi pe două țări,
eu mă împart în două țări,
suntem asemenea unei iubiri
care se naște într-o inimă
iar apoi, prin bătăi misterioase
de aripi se înalță
într-o inimă diferită,
și rămâne acolo,
fericită în a fi împărțită la doi,
și totuși, reîntregită,
ca într-o matematică aiurită
în care unu e multiplu de doi.

Cristina Ciuricianu

(premiu pentru debut "Mircea Ivănescu", 2014)

morții mei (1)

cândva te vei întâlni cu un prieten dispărut demult
și el îți va spune
tu și morții tăi
și tu îi vei răspunde
eu și morții mei
și iar îți va spune
tu și morții tăi sunteți niște făcături
îl privești strâmb
iei la întâmplare un mort
îl mângâi tandru
strecori mâna discret pe sub jugulară
degetul mare în cerul gurii și restul palmei
între emisfere până îi simți fruntea cu vârful degetelor
îți încleștezi bine dinții
haide mortule
trădează-mă

vine o vreme când nu mai ai pentru ce să-i ții legați cu bolovani de picioare le dai drumul urci odată cu ei îl urmărești pe fiecare în parte nu-ți pasă de nimeni ești atât de obosit încât atunci când ai terminat îți așezi capul pe pieptul celui mai frumos îi cuprinzi tandru umerii și-l lași să te poarte cât îl ține muzica lui ascuți apa cum cântă în el ca într-un acordeon pe Sena te încarci cu fiecare secundă a acestei intimități

nimic de pierdut (2)

încă un an
ratez Festivalul Vișinilor
din stradă se aud cântece și urale de copii
în aer plutește un fum rozaliu în care păsări speriate trasează linii
autocarele fac să tremure pereții ridică praful
simt că-mi face bine însă ea se apropie hotărât
închide geamul într-o bufnitură
se lasă liniștea
o pisică obeză peste pieptul meu
închid numai puțin ochii
printr-o trapă în tavan cineva aruncă din când în când saci cu buline roșii de hârtie glasată

le văd printre gene cum cad lent
brăzdate de raze firave de lumină
apoi se topesc în aerul îmbibat cu spirt
timpul trece meticulos
cu precizia picăturii de ser în vârful unui ac
nu am altceva mai bun de făcut decât să mă las strâng pumnul
doar o rutină
asistenta schimbă macazul în venele mele
adorm în zâmbetul ei ca în scorbură unui șarpe

iepurele cu guler roșu

dacă îi spunea să facă pe mortu' el făcea pe mortu'
îi picta gâtul cu acuarelă de culoarea vișinei putrede
o întindea tandru în dungi sub țiri pe blană
cu palmele ei mici puțin umede
și el stătea așa neclintit ca în sevraj
până când apărea bunicu' și-l apuca de urechi
începea să se zbată
parcă dintr-o dată
doritor să-și scoată mai repede viața din el
ea își ținea mâinile la gât ca și cum ar fi vrut
să oprească toată șiroirea aceea de butoiaș spart
degeaba încerca să-i explice că este o specie rară
atât de rară încât nici în Atlasul Zoologic n-a fost prins
buturuga avea atâta viață în ea pe atunci și bunicul
amândoi își răzbuiau destinul
unul pasiv celălalt activ
în definitiv ei nu mai aveau nimic de pierdut

ultimii

șapte kilometri de șosea crăpată
abruptă
încă pe-atât șerpuiam printre vii
pe urmele tractoarelor și căruțelor
căram sacoșe de rafie pline cu orez
grâu
făină
pește congelat
simțeam cum ni se întind ligamentele
plopilor se alungeau spre cer
ca niște lumânări de nuntă
când în sfârșit am ajuns
stătea întinsă într-un hamac legat de doi nuci
Biblia și-o ținea pe piept cu o mână
cealaltă încă se mai legăna ușor în aer
iar degetele ei subțiri
se deșirau în roiuri cenușii de lăcuste

Valeriu Valegvi

INSTANTANEE

I. C-un picior în barcă (în largi
rotocoale provocate de briza de la mal)
cu celălalt săltând peste
veselii de suprafață așa mă surprinzi
într-o zi de vară și ce-o să ne mai gândim
la broderia întâmplărilor de afară
și ce-o să mai vorbim (cu spor?) despre soarele
prea mare în echinocții de o viață

II. Vorbit-am cât am vorbit cu vorbele
altuia mai limbut văzut-am cât
am văzut cu ochii vulturului de serviciu
(pleșuvit în toamnele cu soț) auzit-am
cât am auzit cu vreo ureche de vulpe bătrână
nici să ne spetim în râvne de cuceritor
nici să ne săturăm cu citate de duh

III. Atâta seduse-n lume fapta lui
încât nici marea nu poate descâlci
darmite sufletul să mai-ntoarcă
file aspre de poveste ehei sau cu mâinile
de tină-nobilate ștregarul să mai stoarcă
vreo-ncifrată poamă acolo-n lupanarul
faptelor fără număr fără număr

CURIOZITATEA UNEI FURNICI

Nici nu ai sperat vreodată
la frustrări (cepe degerate
pentru cina de o viață) pe care
să le-nfuleci admirabil conviv
pentru anonimii dimprejur

doar amânări și iarăși amânări
cu promisiunea că și mâine
este o zi de descifrat (și-atunci
de ce să-ți mai pese? pune
un disc cu gică petrescu)

oare se vor evita interesele
între ele se vor lua după urmele
ploii (cu mult întârziată) graurii
în țipete prelungite se vor alinia
după malurile zvelte

ai s-ajungi să sperii
cum o porumbiță (într-o admirație
interzisă aproapelui) respirând rar
pe pervazul îngust prea îngust
și-atunci încotrova rugina

frunzelor de vie (încolăcindu-se
cu sârg pe umerii casei pierdută
în tinerețe)? tăcerile nu se supun
niciunei legi dinainte parcurse chiar
de curiozitatea unei furnici

CEI CE SE VOR NAȘTE

Mi-atingi obrazul cu degete de nisip
doamnă Moarte. oricum nu e vremea
să plec. auzi cum vulturii
dau un ultim ocol deasupra pradei?
până la prima adiere de curcubeu
mai este doamnă Moarte. trec treaz
prin varul vâscos al serii. un nou
născut ne face cu mâna. doar mâine
nu-i cum a fost să fie. iar cad vezi
ultimii mohicani din oraș doamnă Moarte.
pescuiesc într-o apă în care se-oglesc
doar cei ce se vor naște

UMANITATEA-NAGONIE

O liniște de sticlă-nsoțește saga
pașilor peste focuri mocnite.
sfârșește o istorie
cu sacii în căruță.
victoriile n-au tulburat mersul ferm
al umanității în agonie. vor râde
cei din mulțimile isterizate. vor împărți
pliante cu reclame rozbonbon aceeași
dintr-o ureche. cer o carafă cu apă proaspătă
și un ștergar curat pentru liniștea lor. cu vigoarea
fructelor
să-i ridici pe cei mai singuri decât noi

Lola Schmierer Roth

Mariana TOMOZEI COCOȘ

Donația făcută de Anne- Louise Roth și de Alexandru Cezar Ionescu Muzeului de Artă Vizuală în 2003 a îmbogățit patrimoniul instituției cu 74 de lucrări de pictură și grafică aparținând unuia dintre cei mai importanți creatori gălățeni din domeniul artelor plastice; opera Lolei Roth a fost și merită să fie reconsiderată în continuare din perspectiva integrării într-un circuit național de valori. Suita de lucrări prezentă în expoziția deschisă în perioada noiembrie 2014- ianuarie 2015 la Muzeul de Artă Vizuală, pune în evidență personalitatea complexă a Lolei Roth și dominantele stilistice ce pot fi identificate în opera ei, bogăția investigațiilor vizuale și afinitățile cu diferite repere din pictura europeană din perioada în care s-a format și a creat artista.

Născută la 28 noiembrie 1893, Lola Roth provine dintr-o dintr-o familie cu prestanță socială în Galați. Nepoată a cunoscutului filolog Heimann Tiktin, Lola Schmierer Roth, beneficiază de o formație artistică ce-i dublează talentul nativ cu o complexă structurare tehnică. La început ia lecții cu Antonio Zumino, un pictor academic; frecventează mai târziu atelierul lui Ion Theodorescu Sion, iar la Viena, studiază cu Hermann Struck și Lovis Corinth, la Berlin cu expresionistul Willy Jaeckel și la Paris cu André Derain. În 1922 expune la Graphisches Kabinett din Berlin, iar între 1933 -1947 este prezentă la Saloanele Oficiale de pictură și grafică din țară, ceea ce-i aduce aprecierea sub forma Premiului I Anastase Simu, primit în 1933. Mai târziu, în 1951, participă la înființarea Cenaclului UAP din Galați, alături de Nicolae Mantu și Nicolae Spirescu, dar devine membră a UAP abia în 1975. Retrospectiva din 1972 organizată de Muzeul de Artă Contemporană din Galați este deschisă în anul următor la Muzeul Simu din București, unde artista își va trăi ultimii ani ai vieții.

Întâlnim în opera Lolei Roth o mare diversitate tematică și stilistică ce ne dezvăluie atât formația de o mare soliditate, cât și capacitatea Lolei Schmierer Roth de a asimila cele mai noi limbaje, de fiecare dată grefate pe o cultură plastică deosebit

de riguroasă și integrate într-o foarte personală viziune a expresiei. Fie că sunt finite sau rămân la stadiul de schiță sau studiu, lucrările emană în ansamblu atmosfera unor căutări, a unor investigații în plină desfășurare, sugerându-ne impresia că pătrundem într-un univers ascuns publicului, cel al atelierului de lucru, al unui spațiu privilegiat al creatorului.

Peisajele, realizate și ele în diferite etape, exprimă mai puțin o acumulare diferențiată a tehnicii - adevărul este că Lola Roth pare a-și fi însușit de timpuriu rigorile desenului și ale construcției formelor - cât o adevărată mijloacelor artistice la specificul vizual al motivului abordat. Astfel, dacă numeroase peisaje înfățișând aspecte din vechiul Galați pun accentul pe structurarea formelor, amintind uneori lecțiile lui Derain, o întreagă suită de mici “vedute”, înfățișând parcul Romanescu sau imagini montane ne impun prin picturalitate și capacitatea de a sugera atmosfera. Cele câteva lucrări abstracte, ca și studiul în cărbune înfățișând într-un decupaj compozițional și într-o perspectivă inedită imaginea unor picioare, fac parte din preocupările

Profil de fată cu băsmăluță

Femeie în semiprofil

artistei de a-și reformula mijloacele de expresie în spiritul orientărilor avangardei artistice din prima jumătate a secolului trecut.

Firea modestă a Lolei Roth, dar și împrejurările istorice vitrege nu i-au adus poate recunoașterea adecvată în timpul vieții. Donațiile făcute de familia artei în primul deceniu al acestui secol Muzeului Național de Artă al României, Muzeului de Artă Vizuală din Galați și Muzeului Bruckenthal au pus în lumină, prin diferite manifestări, o creatoare ce merită să fie studiată și cunoscută de către public. Între timp, în 2013 s-au împlinit 120 de ani de la nașterea artei. Cu o oarecare întârziere muzeul nostru îi aduce un omagiu prin organizarea acestei expoziții, menită să atragă atenția asupra unei opere căreia timpul îi reconfirmă valoarea.

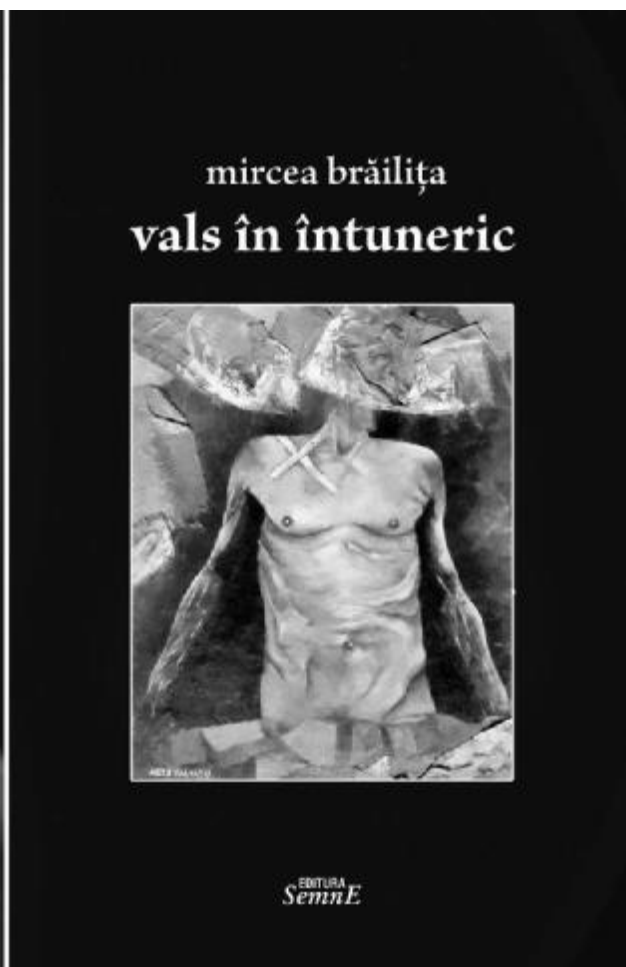

Colega I

Profil de fată cu basma

IN MEMORIAM MIRCEA BRĂILIȚA (1945 - 2013)

Mai la Nord de Gara de Nord

Nimeni nu știe unde începe și unde se termină visul. Visam (dacă e să credem într-un pretext), visam că visez în clipa de vis în care l-am cunoscut cu adevărat pe sfiosul și atât de discretul poet Mircea Brăilița. Un oniric. Stăteam la o masă umbrită (luminată, de fapt!) de un vișin înflorit, căruia Mircea îi zicea Genius. O broască țestoasă ne gâdila degetele de la picioare, căutând fire de iarbă, fragede, ce abia se iveau în micuța curte interioară. Pe geamul de la bucătărie, doar țipetele de jale ale papagalilor uitați în colivie! și cățelușa Elfi, un bulgăre alb, scandinav. Mircea a pus pe masă, ca marii jucători de poker, manuscrisul unei cărți. Vals în întuneric. Poetul Octavian Mihalcea, și el de față, cât pe-aci să-i curteze partenera de dans. Mircea, ca și marii lui prieteni, poeții onirici, și-a pus pe lemnul crucii metafora disimulărilor sufletești. Eram împreună, ca într-o buclă atemporală, pe o stradă lăturalnică, Al. Depărățeanu, un pic mai la nord de Gara de Nord. Ca și la copaci, probabil, mușchiul poeziei se arată mai cu vigoare la nord.

LIVIU VIȘAN

Când Anna Karenina (ori Siberia) e'est moi...

(Nu numai despre sufletul rus!)

a.g.-secară

Poate exagerez. Cu siguranță, Lev Tolstoi nu a spus precum „vărul” Flaubert. Poate nici subsemnatul nu a spus vreodată că Anna Karenina e'est...lui. Poate doar vreo prietenă de-a lui.

Dar poate că Pavel Basinski a spus că Lev Tolstoi este chiar el. Mai ales după ce s-a documentat și a scris cele aproape 550 de pagini ale non-conformistei monografii a unei... fugi de acasă. O fugă-mască în spatele căreia stă adevăratul Lev?

Dar dacă este și monografia unei căsnicii!?

Răscolind jurnale, mai mult sau mai puțin intime, scrisori, citind și recitind Opera, presa vremii și câte și mai câte (printre care și ce au mai scris alții despre Tolstoi), Pavel Basinski a publicat o carte în 2010 care a ajuns azi la zece tiraje (probabil în Rusia lui Putin, că nu prea rezultă clar din prezentările apărute pe coperte și în interior. Dar aceasta, ca și premiile, contează, interesează cel mai puțin!).

Pe (probabil) toți (asta dacă nu bravăm prea mult) ne interesează... Mântuirea! Și implicit Raiul!

Și atunci... de ce să fugi din Rai?

Dar oare ce înțelegem prin Rai?

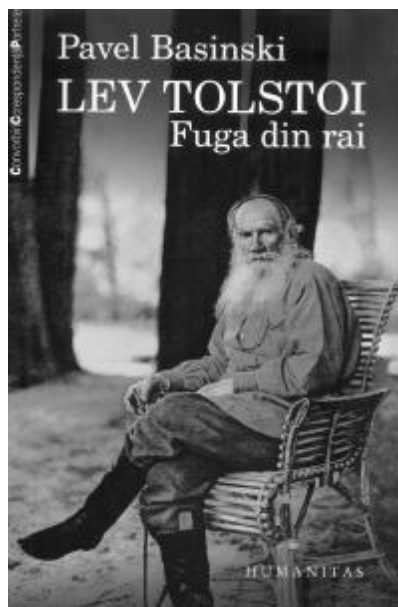
Sau oare de ce să spui că Lev Tolstoi, bătrân (82 de ani), după 48 de ani de căsnicie (adică aproape 50, pentru cei căsătoriți de curând ori încă NE), vrea să fugă de lângă îngerul de nevastă? Să știți că era aceeași nevastă de 48 de ani, ca să înțelegeți mai bine!

Dar oare n-a fugit Lev (Leul) oare și mai devreme?

Adică n-a fost el ispitit? Dar oare cine nu a fost ispitit cu o fugă sănătoasă de acasă? Ca să o fac pe inocentul, de la Tom Sawyer încoace! Că Ulisse n-o fugit d-acasă, s-o dus la răzbel, mamaie!

Pe inocentul, oarecum, dacă nu chiar pe provocatorul, o face și Pavel Basinski, când scrie: „Cei care s-au ocupat de biografia lui Tolstoi au remarcat trei evenimente care i-au influențat cursul vieții, dar, nu numai atât, i l-au schimbat radical, i l-au întors cu o sută opt zeci de grade. Acestea au fost căsătoria, transformarea în plan spiritual de la sfârșitul anilor 1870 - începutul anilor 1880 și plecarea de la Iasnaia Poliana.” (p.157)

„Plecarea de la Iasnaia Poliana” ar fi... fuga din rai!

Dar comparatistul rus pune în balanță alte evenimente: plecarea în Caucaz, campania militară de la Sevastopol, moartea fratelui iubit, spaima de moarte, moartea timpurie a celor mai iubiți copii (a avut 13, i-au murit prematur 6!). Toate acestea, după Basinski, ar conta mai puțin decât cele trei enumerate mai sus! Și dacă mă mai gândesc și la afurisirea, excomunicarea din partea Bisericii și la „diavolul gloriei pământești”, la care se gândește orice scriitor sau, mai ales, orice scriitoare!

O.k.!

Revenind la o altă întrebare pusă mai sus („N-a fugit oare și mai devreme”, măcar cu gândul), (răspund prin) Pavel Basinski detaliază într-un subcapitol intitulat „De ce a fugit Părintele Serghi?”...

Acum să nu mă întrebați cine a fost „Părintele Serghi”!

O povestire de-a lui Tolstoi, nu? Având „sufletul, adică ideea centrală, nu în motivul de suprafață al fugii părintelui Serghi, ci cauza profundă a retragerii lui din lume.” La pagina 59 se adaugă, conform firului raționamentului: „Nu, Tolstoi n-a plecat de la Iasnaia Poliana numai ca să scape de tensiunile din familie și să ducă o viață simplă. A plecat sau a fugit de diavolul gloriei pământești, a vrut să scape de oamenii care își manifestă prea strident dragostea și ura - n.n. la el la conac era un adevărat pelerinaj! - , făcându-l să sufere și să-și dorească să ajungă un bătrân nebăgat în seamă. În „Părintele Serghi”, terminată în anul 1898, cu mai mult de zece ani înainte ca el să dispară de la Iasnaia Poliana, se gândise la o faptă ieșită din comun, își imaginase o dispariție foarte originală la prima vedere, dar, de fapt, experimentată de secole, care să nu-i sporească gloria, ci să-i anuleze fosta măreție și falsa sfințenie.”

Ei, bine, fostul prinț Kasatski, călugărit, ispitit de femei, alege să dispară... în Siberia!

Și dacă totul ne este deconspirat după nici 60 de pagini, atunci... cu ce o să ne mai răsflăăm în restul de 500?

Oare bătrânul Tolstoi chiar voia să ajungă... în Siberia?

Oare sufletul rusesc, arhetipul, nu tânjește mereu să... se retragă pentru totdeauna în Siberia? Dar nu înainte de a îneca întreaga lume în votcă, zacuscă, castraveți murați, batog uscat, icre negre, borș (de puțină!), nu înainte de a săruta pe gură întreaga umanitate și de trage țacă Morții precum Ivan Turbinca!?

La urma urmelor, cu iubirea de oameni nu te joci și de la al patrulea borcan de votcă, distincția dintre puritate și desfrâu este cam greu de făcut!

Cam de aici o să reluăm firul discuției...

Eminescu / Lermontov

Studiul comparat

„Luceafărul” de Eminescu și „Demonul” de Lermontov

Alexandru COCETOV

Mihai Eminescu și Lermontov

Cine au fost? Mihail Lermontov a fost un scriitor romantic rus. Mihai Eminescu fiind cel mai mare reprezentant al romantismului românesc și ultimul mare poet romantic european. [1]

Esența operelor: „Demonul” lui Lermontov apare în 1841, iar „Luceafărul” lui Eminescu în 1883. Cele două poeme constituie sinteze de motive romantice, mitologice și folclorice, structurate independent, cărora am putea să le găsim un foarte general nucleu comun byronic. [2] Căci „Eminescu cultivă poezia necesității ordinii cosmice, în îneles filosofic.” [2] Chiar de la o prima lectură descoperim la cele două poeme vizibile asemănări în simbolistica și pe planul creației. Astfel ambele opere au ca subiect iubirea imposibilă a unei ființe supranaturale pentru o muritoare, sunt poeme ale elanului generos spre absolut. Atât „Demonul”, cât și „Luceafărul” constituie puncte de apogeu ale literaturii naționale și totodată creații marcante ale romantismului european. [1]

Lermontov nu poate accepta, ca alți poeți, colaborarea cu Dumnezeu pentru eradicarea răului pe pământ. El respinge o asemenea alianță, care ar diminua și ar știrbi prestigiul eroului său prometeic. De aceea Dumnezeu nu participă la destinul eroului, „*el grijă are de ceruri*”, Creatorul având în poem doar rolul justiției supreme. Duhul căzut, damnat, speră în revolta sa contra Demiurgului, la o metamorfoză radicală, prin aspirația spre bine și dragoste pământescă. [6] Dar Eminescu, având cunotine cretine (Biblice), scrie un poem comansat din mai multe puncte de vedere: cretinuzmul, filosofia, arta, astronomia...

„Demonul” și „Luceafărul” sunt poeme romantice, ample, cu o desfășurare epico-lirică, cu profunde implicații simbolico-filosofice. „Luceafărul” și „Demonul” se centreză pe cuplu de îndrăgostiți alcatuit dintr-o ființă genială, titanică și una pământeană. „*Demonul*” e opera elanului de libertate, un mit al libertății individuale cu implicații epico-sociale, pe când

„*Luceafărul*” e un mit cosmogonic. [2] Ludmila BEJENARU, profesorul de la Universitatea „Al.I.Cuza”, Iași, menționa: Dacă în poeziile *Rugăciune*, *Aveți dreptate*, *Profetul*, *Poetul* răzbat ecouri ale meditației lermontoviene, *Demonul* va fi expresia pleneră a acestei teme. [6]

Personajele operelor: Personajul lui Lermontov este un principiu negator absolut, al carui spațiu de desfășurare este universul întreg. Corelația între „Demonul” și „Luceafărul” fixează două faze ale romantismului european, în opera unor personalități remarcabile, transfigurând frământările intelectualului din secolul al XIX-lea. [1] Personajele sunt ipostaze lirice, simbolice. Dacă Hyperion este o ființă superioară, un principiu cosmic, demonul lui Lermontov se dovedește a fi aproape de tipologia demonică a romantismului byronic. Demonul se comportă ca un proscris damnat tocmai din pricina superiorității sale. [2] El e conceput pe o linie predominant epică, satanismul fiind principiul opoziției universale. Demonul face rău pentru că doar așa poate sfida pe creatorul suprem. [1] Orgoliosul demon, simbol al mistuitoarei nevoi de cunoaștere, Satan, ca prototip fundamental al creației lui Lermontov, înzestrat cu o imensă forță de fascinație și cu „*o frumusețe stranie*”, îl însoțește pe poet „*viața toată*”. Cu implicații filosofice, etice și sociale, lirica lermontoviană și însuși autorul, „*zvărlind cu mintea-mi zbuciumată / Lumina unui straniu foc*” (*Demonul meu*) se integrează în acea „*epidemie satanică*”, care a cuprins întreaga literatură europeană, odată cu apariția eroilor luciferici byronieni și a celor faustici la Goethe. [6] Demonul lermontovian trăiește o dramă a cunoașterii și această mișcare exclusivă spre cunoaștere îl îndepărtează pe om de „*la adevărata sa menire*”. „*Împărat al cunoașterii și al libertății*”, „*dușman al cerului*”, demonul este geniul osândit să rămână veșnic singur, „*lipsit de țel și de iubire / și părăsit de năzuinți*”. [6]

Luceafărul ca personă e construit cu elemente filosofico/lirice, abstracte, deschise unor interpretări plurivalente. [2]

Mitul genezei: În „Luceafărul”, mitul genezei are o mare putere de a sugera momentul trecerii de la creat la increat, când Luceafărul - Hyperion - ajunge la Cer - Tatal, Demiurgul Cosmocrator : „și din a chaosului vai / Jur împrejur de sine / Vedea că-n ziua cea de-ntâi /

Cum izvorau lumine”. Trecerea dincolo de aceasta limita o poate face doar în ipostaza de gând: „El zboară, gând purtat de dor / Pân’ piere totul, totul”.

Componenta principală a poemului „Luceafărul”

George Călinescu considera: „În achimb *Luceafărul*” e de o construcție muzicală perfectă. Sensul e acum satiric. Astrul e geniu solitar, Cătălin și Cătălina sunt umanitatea efemeră. Tehnica e leturgică. Tema e dezvoltată și analizată, repetată și comentată, reluată din nou până la completa istovire, iar replicile Luceafărului sunt formulistice, fiindcă el, neavând suflet empiric, nu poate găsi relații și expresii noi: *“Din sfera mea venii cu greu/ Ca să-i urmez chemarea,/ Iar cerul este tatăl meu/ și mumă-mea e marea.”* [4]

Plastica ideilor este și aici extraordinară. Chaosul are văi, izvoare, mări. Acolo nu-i „hotar”, și vremea (ca o apă) n-are puterea de a se umfla în puțul ei și a ieși din „goluri”: *Caci unde-ajunge nu-i hotar, / Nici ochi spre a cunoaște,/ Și vremea-ncearcă în zadar/ Din goluri a se naște./ Nu e nimic și totuși e/ O sete care-l soarbe,/ E un adânc asemenea/ Uitării celei oarbe.* [4] Unitatea complicate evării se înfăptuiește acustic. Unele strofe tac, altele cântă, în acord, ca flautele unei orgi. La sfârșit răsună toate într-un țipăt coral: *Trăind în cercul vostru strâmt/ Norocul vă petrece,/ Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor și rece.* [4]

Componenta principală a poemului „Demonul”

În opera lermontoviană „Demonul” este un Eros și

Erosul este un demon. Demonul simte deci “nevoia de iubire” ca întoarcere în sine. Pentru Demon (ca și pentru Lermontov, de altfel), dragostea este treapta cea mai înaltă a moralității. Pentru dragoste el se dezice de „*vechile necuviințe*”, după cum îi cere Tamara, fiind gata să dea „*veșnicia pe-un fior*”. Luceafărul eminescian dă „*nemurirea în schimb pe-o sărutare*”, ambii însă rămân ceea ce au fost. „Demonul rămâne demon, orice ar spera, după cum Hyperion rămâne el însuși, în ciuda deciziei de a-și schimba nemurirea pe o oră de iubire”, pentru că „păcatul năzuit nu s-a produs”, consideră Mihai Cimpoi. În dragoste, ca și în ură, Demonul este „*mare și neschimbător*”, și pentru sentimentul iubirii, renunță „la răzbunarea” lui la revolta contra Demiurgului, titanic și nedrept în deciziile sale. [6]

Bibliografie:

1. <http://dabdiana.wordpress.com/proiecte/mihai-eminescu-luceafarul-si-mihail-lermontov-demonul/>
2. <http://ru.scribd.com/doc/Conexiuni-Intre-Lit-Romana-Si-Lit-Universal>
3. Predarea textului literar în bază de repere. Auxiliar didactic pentru elevi și profesorii de limba și literatură română. Editura ARC. Iulia Iordăchescu. Pag. 23, Luceafărul de Mihai Eminescu.
4. George Călinescu, Istoria literaturii române compendiu, pag.172. București-Chișinău, Litera Internațional.
5. <http://www.mihaieminescu.ro/opera/poezia/luceafarul>
6. Tradițional și modern în Limbă și literatură. Continuitate și discontinuitate. Filologie rusă XXVI, volum jubiliar profesor Aneta Dobre. Universitatea din București. Ludmila BEJENARU, pag. 42-48.

Foto: Adi Zăinescu

Roma, oraș deschis (II)

(fragment din romanul *Pe malul de lut al fluviului*)

Ioan Gh. TOFAN

-E de groază ce ne aleargă femeia asta, constată Ionel suflând din greu și mărind pasul.

-Lasă că și mata te miști ca ochiu' mortului, de parcă n-ai fi halit nimic în dimineața asta.

-Păi chiar n-am pus nafură în gură.

Brunetul dădu aprobator din cap:

-Că bine zici. Uitasem. Măcar te-ai răcorit la baie?

Neprimind răspuns, arătă cu mâna spre chelia roșie a moldoveanului ce se zărea, ceva mai răsărită, în mulțimea de pe stradă, undeva, la vreo cincizeci de metri mai în față:

-E bună și căpățâna lui Mihai la ceva. Unde-i chitra (zgârcitul) e și băboiu'. Stau cu benoclu' pe ea ca mătăluță pe farul de la Sulina, când băgai vapoarele din mare pe canal. Parcă așa te-ai lăudat. Nu se dezlipește avocatul' de ghida noastră, să-l pici cu ceară. Ce crezi, i-o fi tras până acum vreun număr?

-N-ai auzit de băbuța care și-a rupt piciorul? Ghida a dus-o azi-noapte la spital. Eu cred, Nicule, că mori de invidie. Sunt convins că ți-ar place să te îmbârligi cu madam Panait dar pentru că n-ai apă, cum spunem noi, marinarii, o faci albie de porci ca să nu mă prind cât de înnebunit ești după ea. E o reacție primitivă, crede-mă!

-Ce-i drept, e drept. Dacă trag cu bunghiu' din spate, ce să zic, are caroseria mișto. Dar ai auzit de vorba aia - din spate liceu, iar din față muzeu?

-Așa zicea și vulpea de struguri că sunt acri. Nu-l mai văd pe Mihai, constată Ionel, înălțând capul.

-A făcut dreapta, după colț. Hai, pas alergător! N-ai făcut armata, nea Ioane?

-Doi ani pe muchie, la marina călăreață, răspunse Ionel, începând să alerge cu pași mici.

-Cum vine asta?

-La marina de uscat. Ția îmbarcați pe vedete ne spuneau așa. În perioada de instrucție am mâncat la Drăghia armată pe pâine. Așa-i ziceau băieții Centrului de Instrucție al Marinei Militare

din Mangalia.

-Am auzit și eu de Drăghia, de la un vecin de cartier, cam de leatul matală. Ce grad ai avut?

-Soldat, Nicule. Soldat fraier, deși am apucat să fac vreo zece zile din școala de gradați.

-Păi de ce n-ai terminat-o?. Te-a scuipat afară moș Teacă? Cu ce l-ai șucărit? Te văd doar om liniștit, la locul matală. Doar nu te-o fi apucat fluieratul dimineața, la careu, în timpul raportului dat comandantului unității?

-Nu chiar. Povestea e mai lungă. Durează s-o detaliez. Pe scurt, chiar în timpul școlii am fost trimis ca radiotelegrafist într-o aplicație de câteva zile la un post de observare de pe litoral, la vreo patru kilometri distanță față Corbu de Jos, un sat locuit cândva de bulgari, plecați în țara lor după pierderea Cadrilaterului, populat apoi de români aduși din fostul regat, în majoritate olteni. Ți dai seama ce chestie? Olteni în Dobrogea!

-Nu, că mi-ai făcut mintea cravată cu bulgarii, oltenii și...Patrulateru' dumitale.

-Cadrilater, măi Neculai.

-Mă rog! Să-i bag în mă-sa pe toți, olteni, bulgăroi, etâcî!

-Spurcată gură mai ai. Păi să vezi: șefului de post, un miciman care făcea naveta zilnic între Corbu de Jos și Constanța, unde locuia, i-am căzut cu tronc, cum ar spune mama.

-Dar ce, era pe invers?

-Ce-ți mai place să le răstălmăcești! I-a plăcut că băteam repede morse la manipulatorul stației. Aveam carnet de clasa a II-a. Nu mai întâlneam radiotelegrafist așa rapid. De-aia *m-a adoptat*. Pe atunci, în anii '60, stagiul la marină era de doi ani și...

-Bine că acum nu mai e nici un fel de stagiu. Halal de mama noastră? Ce bărbat mai e ăla care n-a pus în viața lui mâna pe-o armă?

-...Cei din anul II, de la post, urmau să fie lăsați la vatră curând. Îi crăpa maseaua după alți doi radiotelegraști. Dacă tot se întâmplase să fii acolo, subofițerul a intervenit pe lângă comandantul unității de transmisiuni, de care aparțineam, să rămân pe loc până la terminarea stagiului. Mi-a zis să stau liniștit. Nu conta că nu terminasem școala

de gradați care, oricum, nu ținea mai mult de o lună. Tot pe mine avea să mă ia ca ajutor al lui, după lăsarea la vatră a celuiilalt leat, m-a asigurat el. Al doilea radiotelegrafist urma să fie trimis destul de repede, înainte de plecarea celor de anul II. Pentru moment, situația mi-a convenit. La post eram doar șapte oameni, iar după plecarea acasă a tablagiului rămăneam de capul nostru, doar sub comanda sergentului, ajutor de șef de post, care era militar în termen ca și noi. Atunci răsuflam ușurați și ridicam milităria în pod. Numai că după eliberarea băieților dinaintea noastră, când mă așteptam să mă avanseze în grad, să mă facă, pentru început, caporal, ca să-l înlocuiesc în funcție pe sergentul plecat acasă, au adus un alt gălățean, pe care l-au *uns* în locul meu deși asta nu avea specializare de transmisionist și nici nu făcuse măcar o zi din școala de gradați. În civile lucrase ca șofer.

-Când l-au trimis pe al doilea radiotelegrafist.?

-La trei zile după terminarea aplicației. Era un șmecheraș din Ferentari, isteric și palavragiu, care-și purta bereta pe ceafă. A încercat să mă eclipseze de cum a venit. Dar nu i-a ieșit. Nu putea să dea radiogramele mai repede ca mine. Cu gargara nu mergea la manipulator.

-Dă-l dracului de bucureștean. Nu mă duce capu' de ce i-au dat macaroanele gherțoiului (prostului).

-Iar mă surprinzi. Care gherțoi, că nu știu la cine te referi?

-De șoferache vorbesc. De ce i-au dat lui gradu'? Asta nu pricep. Nu te bușiseră destul, cu burta de pământ, bulangii ăia, cu table pe umeri, de la școala de căprari? Crezi că nu știu ce instrucție se făcea în armată? *Culcat! Salt înainte! Drepti! Înainte fuga marș! Culcat! Târâș! Drepti! La mine fuga marș! Culcat! Inamic la înălțime! Drepti! Salt...*

-...*Înainte!* Am înțeles. Mă faci să-mi uit vorba. Pentru că ăla, Sipson îl chema, de alminteri un băiat de treabă, era membru de partid și eu nu.

-Și nu te-ai ofțicat că te-au dat la spate?

-Ba bine că nu! Normal că m-am supărat. Visam la ziua când urma să mă duc acasă în permisie, îmbrăcat în uniformă albă de doc, cu cele două macaroane aurii în formă de V pe mânecă. Prietenul meu cel mai bun, Fani Vrânceanu, încorporat la rachete înaintea mea cu un an, venise în permisie cu grad de sergent. Ce aveam să le spun gorobeților din gașcă? Cât sunt de fraier? Neluțu Zamfir, un alt prieten, încorporat la o unitate de pifani, se lăsase la vatră ca sergent major în rezervă. Numai eu căzusem de tâlmac

Așa-i mai spune la fraier, nu? Mai știu și eu ceva jargoane, dar nu le etalez la orice frază. Mi se făcuse o nedreptate, asta era. Acum, dacă stau bine să mă gândesc, cred că a fost și mâna CI-istului (ofițerul de la contrainformații) unității, care ne citea tuturor corespondența. La mine avea ce citi. Mă chinuia talentul. Compuneam zilnic scrisori de zeci de pagini pe care le trimiteam părinților, neamurilor, prietenilor, gagicilor, tuturor de care îmi aduceam aminte. Ori îl exasperasem cu scrisorile mele kilometrice pe care, prin natura funcției, se simțea obligat să le citească, ori îl deranjase aspirațiile mele (să mă imbarc ca radiotelegrafist sau marinar pe un cargou și astfel să colind lumea), pe care le împărtășeam destinatarilor, necompatibile pentru un ostaș al unei țări socialiste. Știi cum e. Cât ești tânăr, visezi la câte-n în lună și în stele. Mi-am dat seama că degeaba protestam dacă nu eram membru de partid. Ar fi însemnat să mă lupt cu morile de vânt, ca don Quijote.

-Cine-i ăsta?

-Un domn pe care l-am cunoscut când aveam vreo șaisprezece ani.

-N-am auzit în viața mea de el. N-ai încercat să intri și tu în partid?

-Ba da. Am făcut imediat cerere, dar m-au respins. *C.I.-istul își făcuse datoria.* A fost o lecție pe care mi-am însușit-o. Mai târziu, peste vreo cinci ani, când s-a ivit o oportunitate care avea să-mi schimbe radical viața și am fost propus apoi să devin membru de partid, am acceptat, deși primul impuls a fost să refuz. Erau doar trei inși, dintr-un colectiv de treizeci de oameni care doreau să ajungă ofițeri ai marinei civile fluviale, care nu aveau carnet roșu, printre care mă număram și eu. Refuzul ar fi însemnat marginalizarea, oricât de profesionist aș fi devenit, imposibilitatea de a mai avansa, chiar eliminarea din branșă, dacă se întâmpla să calc strâmb. Dacă asta înseamnă să fii oportunist, ei bine, da, am fost oportunist, deși nu mai credeam o iotă din toate sloganurile acelea comuniste. Am totuși conștiința împăcată că nu am semnat un pact cu diavolul.

-Ce vrei să spui?

-Nu am fost *bengănitor*, turnător la *seico* (securitate). Era foarte greu să reziști. De două ori au încercat să mă racoleze și i-am fentat.

-Nene, ai deviat de la subiect. Așa era viața pe-atunci.

-Da, trebuia să plutești între două ape. Nu te duceai la fund și supraviețuiai. Hai să facem pași că nu-l mai văd pe Mihai. E în stare să nu ne aștepte. Ai văzut

doar ce am pățit la Bologna?

Constănțeanul se strâmbă:

-Nu-mi mai aduce aminte. Când, ți-am zis că-i lipsește o doagă, nu m-ai crezut.

Grăbiră pașii și ajunseră pe un bulevard cu mai multe benzi de circulație, toate ocupate, pe care rulau mașini bară la bară. Când și când, autoturisme mici, de numai două locuri, SMART-uri mai ales, țâșneau pe culoarele înguste ce apăreau între benzi. În stație Elena Panait cumpără cartele de călătorie pe care turiștii urmau să le perforizeze în autobuz. Pe trotuarul larg cât o stradă, în fața unei florării, un tânăr cam slinos, cu părul lung și răvășit, atârându-i în lațe unsuroase, mergea săltat de-alungul unei vitrine pline de flori în care se oglindea, zâmbind sinelui fericit și tâmp. Uneori se întorcea brusc și făcea reverențe trecătorilor ca un actor care așteaptă aplauze.

-E un drogat. Nu vă mai uitați așa insistent la el. Cine știe ce reacție poate avea?! îi sfătui ghida.

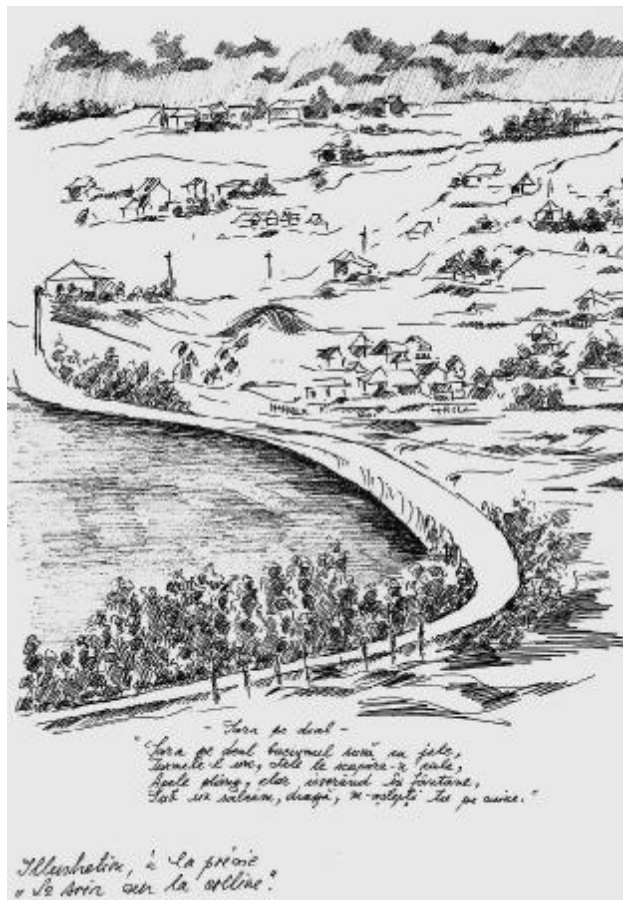
Ionel abia aștepta să vadă orașul vechi. Amestecul de vechi și nou urma să-l șocheze în scurt timp. Nici o clipă, de pildă, nu se gândise, străbătând ulterior pe jos anumite zone din *La Citta*, la prezența vestigiilor antice sau medievale, în imediata apropiere a unor edificii moderne. Sau la apariția șantierelor cu ruine antice în cele mai neașteptate locuri, nu prea departe însă de forurile romane, superbele biserici-muzeu sau celebrele fântâni. Roma este, poate, unicul oraș vechi din lume care iese zilnic la suprafață, amenințând ca într-o bună zi să-l înghită pe cel nou, avea să-și spună atunci Ionel, uimit de invazia sit-urilor arheologice. Este *Cetatea Eternă!* Dar mai înainte de a intra în orașul vechi excursioniștii trebuiră să aburce într-un autobuz destul de hârbuit și ticsit de călători, după cum aveau să constate Nicu și Ionel, sosiți ultimii la coada formată în stație. De altfel Elena Panait, în luările ei de cuvânt, ascultate cu religiozitate de bătrâneii ce formau majoritatea turiștilor, le vorbise și de altă față a Romei, mai puțin plăcută. Aveau să descopere curând, în afara transportului în comun deficitar, mizeria de pe străzile lăturalnice unde, la colțuri, indieni sau pakistanezi, cu genți de vinilin burdușite de marfă proastă, cu ochii jucând în toate părțile, gata de fugă dacă observau ceva suspect, vindeau umbrele, teniși, pălării de soare sau reproduceri grosolane ale domului San Pietro sau ale Colosseum-ului. În autobuz Ionel stătu practic într-un picior, spânzurat cu mâna dreaptă de o bară fixată prea sus în tavan, cu stânga având grijă să-și țină strâns la piept gentuța în care, în afară de aparatul de fotografiat și sticla de apă, avea portofelul pe care

îl luase din buzunarul de la spate al pantalonilor. Făcuse asta după ce văzuse în stație niște negri deșirați, cu figuri prelungi (ca pictate de El Greco) și trăsături regulate, având la gât cruciulițe de lemn (eritreeni coțți, își zise), care se uitau cam insistent la hainele, gențile și fețele smântânite ale europenilor ăstora, parcă altfel decât restul albilor din oraș. Aerul încins din autobuz era de nerespirat. Miasme felurite de transpirații dospite venite de la subsuori, parfumuri și colonii ieftine, fixativ, dinți cariați ce mestecau gumă mentolată, picioare nespălate și mosc, își mutau nasul din loc. Autobuzul era ticsit de populația săracă a orașului, formată mai ales din străini. Prin cine știe ce minune, ghida și Mihai găsiseră două locuri și acum șușoteau unul la urechea altuia.

-Ți-am zis nene că roșcovanu' o arde pe cumătra, mormăi constănțeanul înghiotindu-l din spate.

Ionel se uită cu invidie la cei doi pentru că stăteau atât de comod. Își dădu capul pe spate, amăgindu-se că așa va simți mai puțin amestecul insuportabil de mirosuri, și se se lăsă cuprins de gânduri.

(va urma)

Constanța Abălașei-Donosă, Drum spre Ipotesti

Biserica românilor din Transilvania în perioada 1700 - 1764 (II)

(continuare din numărul 154)

Radu Moțoc

I. Unirea cu biserica romano-catolică

În primăvara anului 1691 se răspândi vestea prin satele din Ardeal, porunca de a se face jurământ de credință către Leopold I și fiul său Iosif, ales rege al Ungariei. După vechea datină românii, în frunte cu preoții au jurat credință urându-le *pace și sănătate* ¹.

În același timp preoții români erau presați să accepte noua stare de lucru din Transilvania. În 23 august 1692 apare decretul de la Viena, solicitat de ritul catolic, prin care se oferea posibilitatea popilor de rit grecesc să se unească cu biserica romană drept pentru care vor primi toate privilegiile și drepturile clerului latin-catolic ².

N. Iorga avea să consemneze foarte sugestiv starea sufletească a românului din perioada respectivă legată de biserica noastră ortodoxă: „Ceea ce iubeau ai noștri era ritul, era chiar și magia neînțeleselelor cuvinte slave, în care bănuiau o tainică înrâurire, făcătoare de minuni, erau superstițiile atacate cu furie de regimul superintendenților. Dogma, aceia era mai presus de mințile unor credincioși care erau deprinși a primi pe Dumnezeu prin simțuri și cărora li se înfățișa în loc o rece filozofie teologică” ³.

Catolicii pregătiseră această „ofertă” prin slujbe ținute în românește în biserica lor cea mai mare din Alba Iulia. Rezistența ortodoxă a românilor s-a manifestat energic în multe părți ale Transilvaniei. Călugărul grec Isaia de la Sfântul Munte, care a fost unul din negociatorii lui Șerban vodă Cantacuzino cu Rusia, a fost închis ca spion în Ungaria și expedit la Viena. Ulterior după o „prelucrare specială” a fost așezat ca paroh în Careii Mari. El avea să facă greșeala de a declara faptul că a convins șaisprezece preoți să fie convertiți la unire, drept pentru care a fost numit în 1694, *vicar în părțile Ungariei asupra românilor*. Reședința acestui vicar a fost desemnată mănăstirea Biscadului din țara Oașului, unde au năvălit „hoții” de l-au ucis la 15 mai 1701 ⁴.

Un sinod de două zile s-a ținut în martie 1697, mai mult de tatonare, unde nu au participat decât zece protopopi, pentru că nu a fost o convocare stăruitoare și nici nu s-a anunțat faptul că se vor

discuta despre noua orientare religioasă. Mitropolitul Teofil a prezentat un adevărat rechizitoriu asupra unui veac de suferințe și umiliri din partea calvinilor, care le înlătura icoanele și le disprețuia posturile. Protopopii și preoții au fost foarte precauți în privința ofertei ce se preconiza în mod oficial. Cele patru puncte privind: primatul Papei; azima la cuminecătură; Purgatoriul și purcederea Sf. Duh și din Tată, nu erau greu de primit, dar au cerut cu toții păstrarea ritului întreg cu toate datinile, obiceiurile, Pravila, nu dreptul canonic latin, și calendarul vechi de care erau legate toate sărbătorile. *Biserica românească să fie introdusă formal între cele recepte, și deci uniți să nu fie priviți ca toleranți, ci ca fii ai patriei. Românii mireni care vor fi uniți cu biserica romană să se înainteze și să se întrebuițeze la tot felul de slujbe, ca și membrii națiunilor și religiilor recepte, și fiii lor să fie primiți fără deosebire la școlile latinești catolice și la fundațiile școlare* ⁵.

Această declarație era echivalentă cu o egalitate națională drept pentru care nimic nu părea prea scump pentru a căpăta recunoașterea noului statut.

Redactarea în limba latină a documentului a introdus și prevederea pe care protopopii nu s-au gândit vreodată să o accepte: *primesc, mărturisesc și cred tot ce biserica romano-catolică primește, mărturisește și crede*, care vine în contradicție cu textul din același document precum: *sub nici un cuvânt biserica românească nu primește mai mult decât cele patru puncte*.

Catolicii au dorit ca acest document să fie iscălit de toți protopopii, considerând că iscălitura mitropolitului Teofil și pecetea mitropoliei nu erau suficiente, fără de care nu se putea acorda privilegiul împărătesc. La 10 iunie 1697, numai doisprezece protopopii au semnat și au pus pecetea pe un document redactat în latină pe care nici unul nu-l înțelegea. Marea majoritate erau din zone unde predomina iobăgia românilor. Lipseau din această învoială protopopiile din Maramureș, Bistrița, Brașov, Sibiu, Mediaș, Sighișoara, Sebeș, Deva, Vințu, Hunedoara, Lugoj și Făgăraș.

Austriecii știau că au ajuns să stăpânească Transilvania în împrejurări foarte discutabile și au constatat care erau sentimentele sașilor din Brașov, profund ostile. În timp ce nobilii unguri gustaseră o stăpânire cu caracter conștient maghiară în tot secolul al XVII-lea.

Încă de la sfârșitul anului 1697 s-a ales fără sobor și fără diploma guvernatorului vlădica Atanasie Anghel, tânăr fecior de oameni cu stare crescut într-o regiune atinsă de catolicism. Trecut prin Țara Românească unde i s-a controlat ortodoxia, i se acordă dreptul de a păstori după ce a dat o declarație de strictă ortodoxie patriarhului

Dosoftei de Ierusalim. Atanase pentru Curtea de la Viena era doar un vlădică tolerat, dar a fost îndemnat să convoace un nou sinod. În 24 octombrie 1698. Cele patru puncte au fost primite de către protopopii care au iscălit nu înainte de a se consemna că vor beneficia de privilegiile de care se bucură și preoții catolici. Alegerea unui nou episcop va fi desemnat de sobor și pe care Papa și împăratul vor trebui să-l întărească ⁶.

De data asta au iscălit actul unirii mai mulți preoți și protopopi, dar mai era foarte mult până la reprezentarea majoritară a bisericii românești.

Pentru a nu deranja elementele privilegiate de care avea nevoie Curtea imperială, împăratul decretează în 26 august 1699 faptul că românii pot alege ce confesiune doresc. Pentru a grăbi unirea s-a decis recunoașterea oficială prin decret și instalare solemnă în scaunul episcopal pe Atanasie, riscând o ruptură cu domnul muntean de care s-a ținut cont până atunci ⁷.

Dar înainte de instalare era necesară o proclamație de unire a întregului corp bisericesc din toate ținuturile din Transilvania. Acesta era motivul convocării marelui sinod din 4-5 septembrie 1700, ținut la Alba Iulia. „Mitropolitul a prezentat în deschiderea adunării avantajele unirii cu biserica romană. Cea mai mare parte a clerului s-a arătat dispusă să primească această decizie. Dintre laici, boierii din ținutul Făgărașului se înduplecară fără greutate; dar nu așa lesne și locuitorii comitatului Hunedoarei, ai scaunului Sibiului și al districtului Brașovului. Cu toate astea, după mai multe argumente produse din partea celorlalți se îndupleca și ei” ⁸.

În următoarea zi pe 5 septembrie 1700 s-au stabilit ca „pe lângă cele patru puncte să nu se primească nimic; ritualul și disciplina să rămână cum au fost până acum, lăsând din ele numai pe cele ce se vor afla a fi contrare credinței catolice. Se ordonează ca să subscrie Mitropolitul, fiecare protopop înaintea juratului său, doi comisari preoți și trei deputați bătrâni din fiecare sat în numele districtului întreg”.

Actul ce urma să fie semnat cuprindea următoarele declarații: „Noi subsemnații, episcopul, protopopii și tot clerul bisericesc românesc din Transilvania și din părțile unite cu dânsa, facem cunoscut prin aceasta tuturor celor ce se cuvine, și mai ales ordinilor țării Transilvaniei; considerând nestatornicia vieții oamenilor și memoria sufletului (de care trebuie să avem cea mai mare grijă dintre toate), am încheiat liberi și de bună voie din îndemnul lui Dumnezeu, unirea cu biserica romano-catolică, și ne declarăm prin aceasta co-membrii ai Santei Matri bisericii romano-catolice primind mărturisind și crezând toate cele ce primesc, mărturisesc și cred mai vârtos acele patru puncte, care ne păreau până acum a fi dezbinări, care ni se propun și prin grațiosul decret și prin diploma Maiestății sale imperiale, și prin eminentisimul Arhiepiscop, din care cauză vrem ca și noi să ne bucurăm de toate acele drepturi și privilegii, de care se bucură preoții aceiași Santei Matri bisericii după sfintele canoane și după legile foștilor regi ai Ungariei, așa și noi după

numitul decret al Maiestății sale imperiale și a eminentisimul Arhiepiscop, să ne bucurăm de acum înainte ca membrii ai aceleiași biserici. Întru mai mare credință și tărie a acestora am întărit acest manifest al nostru cu subscripțiunea mâinii noastre și cu sigiliul sfintei mănăstiri din Alba Iulia și cu sigiliile proprii uzuale. *Alba Iulia 5 septembrie, anul 1700*”.

Au urmat semnăturile a 54 de protopopi și a 1563 de preoți. Fiecare protopop era nominalizat cu numele și zona pe care o reprezenta. Protopopi din Maramureș au fost consemnați separat ⁹.

Trebuie remarcat faptul că la acest sinod au lipsit preoții din zona Făgărașului. Aceștia au mărturisit: *că ei nu-l pot urma pe vlădica spre partea bisericii Apusului și vor izgoni pe oricare din preoți care ar merge pe această cale*¹⁰

Acesta a fost cel mai mare sinod al românilor din Transilvania până la acea dată. În afară de protopopi și de preoți au fost chemați câte trei deputați laici din fiecare sat. Au asistat la acest sinod și o mulțime de români din toate părțile Transilvaniei ca să vadă rezultatul unirii și numai după ce s-au încredințat că ritul și disciplina bisericească vor rămâne neschimbate, ca și mai înainte se liniștiră și primiră unirea. Istoricii spun că au fost până la 200.000 de familii de români care s-au adunat cu această ocazie ¹¹.

Pentru că tot erau adunați protopopi la Alba Iulia, în data de 14 septembrie 1700, vlădica Atanasie a ținut să le transmită în 28 de puncte, regulile de funcționare a bisericii unite din care nu lipseau obligațiile preoților de a plăti anumite taxe, dar și modul de comportare precum: să poarte haine lungi și curate, să poarte plete, să nu fumeze, să nu înjure sau să umble beat. Sunt precizate și numărul minim al slujbelor pe care trebuie să le țină: în fiecare duminică sau sărbători se vor ține 3 slujbe, vinerile și miercurile câte două și în post în fiecare zi. Toate slujbele să fie în limba română, ca să înțeleagă creștinii ¹².

Această unire avea o semnificație diferită pentru catolici, împărat și români, pe care o sintetizează N. Iorga într-o relevantă expunere:

-Pentru propaganda catolică era o cucerire a bisericii românești căreia i se lăsa doar mângâierea, poate numai trecătoare, a ritului;

-Pentru români era un mijloc de emancipare, un drum către libertate, o *chestiune națională*;

-Pentru împărat încă un mijloc de dominare, oferind valahilor cât mai puțin, ca să nu se supere ceilalți, care erau mult mai importanți prin organizare, cultură, conștiință și spirit militant;

-Pentru vlădica Atanasie, o concesie pe care trebuia să o facă pentru a-și vedea în sfârșit ținta: recunoașterea de către Curte și crearea pentru dânsul și scaunul său a unei situații onorabile ¹³.

De fapt vlădica trebuia să facă tot ce i se cerea, neavând mijloacele necesare pentru a lupta. Pentru puținul primit prin recunoașterea lui ca simplu episcop al bisericii

românești unite cu romano-catolicii din Ardeal și părțile Ungariei legate cu dânsul, pentru un lanț de aur depus la gâtul robiei sale umilite, pentru un titlu de consilier imperial și făgăduiala unei donații în pământuri care urmau să valoreze 6.000 de florini, cât privește preoții, pentru scutirea de sarcini servile și de vămi, el primea următoarele condiții:

-Adoptarea legii catolice după strictele prevederi ale consiliului normativ din Trento.

-Îndatorarea de a face ca toți ai săi, acum și în viitor, să înțeleagă astfel unirea, ca deplină și absolută.

-Înlăturarea din pomenire a numelui Patriarhului Constantinopolitan pentru acela al Papei, căruia trebuie să-i jure credință până la moarte.

-Hirotonisirea din nou a preoților de către un înalt ierarh catolic - iezuitul Kollonics - care se și făcu. Motivul acestei acțiuni este acela că vlădicii păgânilor nu sunt canonici și hirotonisirea lor nu are nici o valoare.

-Tipărirea și răspândirea catehismului catolic, revăzut de teologul ce-i va sta de acum înaintea în coastă, pentru că el este în multe neînvățat, nemuncit și necercetat ¹⁴.

Acest teolog impus avea atribuțiuni speciale pe lângă cele de a-l spiona și controla pe episcop: fără el nu se putea convoca nici un sobor, vizite în teritoriu, afurisenii, numiri sau mutări de preoți, nici alegerea sau scoaterea de protopop, într-un cuvânt el controla toate problemele bisericești. Mai mult acest teolog avea dreptul să îndrepte ce dorea el în cadrul bisericii românești. Episcopul Atanasie a fost obligat să declare că nu va mai avea nici un contact cu domnii Țării Românești și nici cu clerul din acea țară, iar dacă va primi o scrisoare de la aceștia va fi obligat să o arate mai întâi teologului considerat sfetnicul său ¹⁵.

Se poate spune că niciodată un episcop român din Transilvania nu iscălise o așa de adâncă înjosire a bisericii sale pentru a-și păstra, în forme oarecum onorabile pentru persoana sa, scaunul de care astfel se dovedea nevrednic, pentru că el reprezenta înaintea de toate un popor cu toate suferințele, drepturile și aspirațiile sale ¹⁶.

Acest act a însemnat o îndepărtare de noțiunea unei biserici a românilor, mare și puternică prin unitatea tuturor românilor. Dogma era catolică, legătura ierarhică era cu scaunul primatului unguresc, de unde de făceau numirile și izgonirile de episcopi, iar stăpânul era teologul. Legăturile cu biserica românească din Țara Românească erau tăiate brutal și fără un minim de toleranță, ca să nu spunem eleganță, unde până atunci se făceau hirotonisirea preoților români din Transilvania.

Instalarea ca episcop a lui Atanasie s-a oficiat la 25 iunie cu mare pompă nemaivăzută până la acea dată făcută unui episcop, care, cu puțin timp în urmă, se putea arunca în temniță și bate cu vergile. Această ceremonie se înălța chiar în vechea mănăstire ridicată de Mihai

Viteazul la Alba Iulia, unde teologul Neurauter, de la înălțimea tribunei avea să rostească cuvintele de grație împăratească prin care Atanasie era întărit episcop în prezența oficialităților dar și a celor cincizeci de protopopi și peste o mie de preoți, care sperau că venise pentru dânsii dreptățile religioase și naționale.

Împăratul chiar pomenea în diplomă despre cinstea și prețuirea lui și a nației sale. Actul ținut mult timp ascuns, ascundea condițiile și favorurile acordate preoților români de către împărat: *deosebita iubire chesaro-crăiască față de nația românească, iar mirenii, până la țărani, îndată ce se vor uni, potrivit cu norma ce va hotărâ-o teologul – nu vlădica – imediat vor fi scutiți ca făcând parte din Statul catolic și astfel vor fi numărați între State și se vor împărtăși de legile țării și de toate binefacerile; nu ca până acum numai tolerați, ci vor fi deopotrivă cu ceilalți fii ai patriei* ¹⁷.

N. Iorga se întreba pe bună dreptate: „Cine a fost atât de puternic și a stăruit pentru această concesie, imensă dacă s-ar fi prefăcut în faptă, prin care un neam întreg căpăta, în schimbul unei declarații religioase, egalitatea politică deplină? Nici un român nu era destul de tare pentru aceasta, și nici un neamț destul de cuminte. Numai interesul ei propriu și frica tot mai mare de calvini, adică de unguri, care unelteau spre o revoluție”

Din acest motiv acest document de mare importanță pentru români a fost mult timp ascuns în arhive și negat de autoritățile locale.

Mult timp biserica unită din Transilvania a rămas fără păstor fiind lăsată în seama unor străini care nici nu știau românește, precum silezianul Wencedlas Franz, care a fost logofăt la Atanasie, pe care protopopii sunt puși să-l aleagă episcop în septembrie 1713. A urmat un alt german, Iosif Bardia și urgurul Gheorghe Regai, amândoi iezuiți, care au păstorit biserica unită.

(va urma)

Note:

¹ N. Iorga, *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989, pag. 222.

² N.Iorga *Ibidem*, pag. 223.

³ N.Iorga *Ibidem*, pag. 224.

⁴ N.Iorga *Ibidem*, pag. 225.

⁵ N.Iorga *Ibidem*, pag. 226.

⁶ N.Iorga *Ibidem*, pag. 229.

⁷ N.Iorga *Ibidem*, pag. 231

⁸ Ioan M.Moldovanu, *Acte sinodale ale bisericii romane de Alba Iulia și Făgăraș*, Tomul II, Blaj, 1872, pag.115

⁹ Ioan Moldovan *Ibidem*, pag. 115-116.

¹⁰ N. Iorga, *op.,cit.*,pag. 232

¹¹ Ioan M.Moldovanu, *op.,cit.*, pag.119.

¹² Ioan Moldovan *Ibidem*, pag. 119-122.

¹³ N.Iorga, *op.,cit.*,pag. 233.

¹⁴ N.Iorga *Ibidem*, pag. 234.

¹⁵ N.Iorga *Ibidem*, pag. 235.

¹⁶ N.Iorga *Ibidem*, pag. 235.

¹⁷ N.Iorga *Ibidem*, pag. 235-236

DICTIONAR ARTIȘTI PLASTICI GĂLĂȚENI 93

Corneliu STOICA

POPA, Ecaterina (Tina) – pictor. S-a născut la 25 ianuarie 1942, în Tecuci. A absolvit Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza” din București și Institutul de Arte Plastice din Iași, secția pictură, promoția 1965. Este membră a U.A.P., membră a Fundației HAR, Filiala Râmnicu Vâlcea și a Clubului Rotary. Expoziții personale: Galeria de Artă Râmnicu Vâlcea (1970, 1971, 1972, 1977, 1980, 1983, 1985, 1988, 1997, 2005, 2009); Galeria de Artă „Sirius”, Sibiu (1972, 1973, 1975); Muzeul de Artă, Râmnicu Vâlcea (2002); Galeria Căminul Artei București (2010); Galeria de Artă „Gheorghe Petrașcu”, Tecuci (2012). Expoziții personale peste hotare: Vestimentație și grafică, Dijon, Franța, Salle Devosge (1991); „Icoane și vestimentație”, Viena, Austria (1991); „Maison de la Roumanie”, Paris, „Icoane și vestimentație” (1992); „Frauen Museum”, Bonn (1993); Hamburg, Germania, Galery „Chako”, Expoziție de pictură (2000); Straubing, Germania, Expoziție de pictură (2000); Misiunea României pe lângă U.E., Bruxelles, Expoziție de pictură (2005); Casa de Cultură Belgo-Română Aerhis, Bruxelles (2009). Participări la expoziții de grup organizate în țară: Salonul județean de pictură și sculptură, Sibiu (1972 - 1982); Anuala de pictură și sculptură, București (1975); Festivalul concurs „Vronețiana”, ediția I, Suceava (1975); Galeria de Artă, Rm. Vâlcea (17 participări între 1983-2004); Interjudețenele de pictură și sculptură de la Brașov (1979) și Pitești (1980); Bienala de grafică, Galeria „Orizont”, București (1988); Salonul de Sud, Rm. Vâlcea (1997, 1998); Expoziție de pictură și sculptură, Bistrița (1991); Chișinău (1991); Salonul Internațional de Grafică, Reșița (1998); „Arta în drum spre muzeu” – „Eclipsa”, Rm. Vâlcea (1999); Galeria de Artă Brăila (1999, 2001); Expoziția artiștilor vâlceni, Palatul Parlamentului, Sala „Constantin Brâncuși”, București (2000); Salonul Național de Artă, București (2001); Târgul Internațional al Artelor Vizuale (TIAV), București (2002); „Conformism-Nonconformism”, Rm. Vâlcea (2004); Muzeul de Artă Drobeta Turnu Severin

(2005); Salonul Național de Artă, Palatul Parlamentului, București (2006) etc. Participări la expoziții de grup internaționale: Antibes, Franța, Galeria „Arcades” și Galeria „L’ europe des beaux arts” (1994); Marsilia, Franța, Galeria „Du Port” (1994); Bamberg, Germania; Belgia și Olanda (1995); Shanghai, China (1998); Straubing, Germania (2000); Bruxelles, Belgia (2003, 2004); „România – Un Curcubeu European”, Bruxelles, Palatul Parlamentului European (2004); Kromeriz, Cehia (2005), Hammamet, Tunisia (2005). Participări la tabere de creație: Calica, Tulcea (1980, 1981); Fedeleșoiu, Vâlcea (1993, 1995); Memorialul „Nicolae Bălcescu”, Vâlcea (1993, 1995); Cozia (1994); Capra, Argeș (1999); Voina, Câmpulung Muscel, Argeș (2000); Putna (2003), Medgidia (2005), Hammamet, Tunisia (2005), Tabăra națională de artă creștină. Dervent (2006, 2007). Distincții: Premiul pentru pictură al I.J.C. Vâlcea (1991, 2002); Ordinul Meritul Cultural în grad de Comandor (2004); Cetățean de Onoare al Municipiului Râmnicu Vâlcea (2009); Premiul „Medi Wechsler Dinu” pentru pictură (2013).

Are lucrări în colecții de stat și particulare din România, S.U.A., Germania, Elveția, Franța, Italia, Austria, Belgia, Olanda, Cehoslovacia, Anglia, Suedia.

Personalitate complexă, Tina Popa s-a manifestat de-a lungul anilor în pictură, grafică, creație vestimentară, restaurare de monumente, desfășurând și o bogată activitate pedagogică. Este cea care organizează din 2002 Tabăra de pictură, sculptură și grafică „Dealul Malului” la locuința sa din Râmnicu Vâlcea, tabără care începând cu ediția din 2007 a dobândit un caracter internațional. Coloristă rafinată, ea și-a găsit în materia picturală mijlocul sensibil de exprimare a celor mai variate sentimente. În peisaje, naturi statice cu fructe, cu flori, cu fel de fel de obiecte, în compoziții, ea construiește cu siguranță, orchestrează culorile în armonii de la albastrul de cobalt, galbenul solar, verdele cu luciri metalice, până la roșul incendiar. În funcție de dominantă la care se oprește, își intitulează unele tablouri „Natură statică în albastru”, „Natură statică cu flori în verde”, „Natură statică în violet”, „Doi pești în galben” etc. Suportul de pânză este bine împăstat, pensula se mișcă în libertate, culorile dobândesc sonoritățile poeziei și muzicii. Referindu-se la tablourile expuse de artistă în cadrul unei expoziții de grup, cuprinzând lucrări create în Tabăra „Dealul Malului” (Galeria „Artis”, București, 2006), Corneliu Antim nota: „Tina Popa convertește pictural, în tonuri catifelate, simboluri tombale, inducând prin relația sensibilă dintre formă (*Crucea*) și accentele de lumină, o atmosferă vestigiană a stării de sacralitate ce i s-a relevat”. Pavel Șușară, subliniind acribia cu care creează pictorița, spiritul său novator, arată că în unele pânze ea „se apropie alert de experiențele relativiste ale postmodernității”, și aceasta nu pentru că și-ar fi propus și ar fi urmărit un program de sincronizare cu exprimările artistice actuale, „ci pentru că libertatea sa interioară și libertatea gestului artistic sunt mereu accesibile, indiferent care ar fi unghiul de percepție”.

Natură statică

Natură statică

Bibl.: Rodica Irimie, *Forme și culori*, Sibiu, 1983; Alexandru Cebuc, Vasile Florea, Negoită Lăptoiu, *Enciclopedia artiștilor români contemporani*, vol. V, Editura Arc 2000, București, 2003; Vasile Ghica, *Nasc și la Tecuci oameni – Mic dicționar enciclopedic*, Editura PIM, Iași; Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în România*, Editura Art XXI, Iași, 2009; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011; Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, Editura Axis Libri, Galați, 2013.

Compoziție

Reflex în albastru

Eminescu în creația graficienei

Constanța Abălașei-Donosă

Corneliu STOICA

Chipul celui mai mare poet al României, Mihai Eminescu, opera sa poetică și în proză, meleagurile natale și locurile pe unde a trecut în scurtul său periplu terestru, prietenii care l-au înconjurat, personalitățile culturale care l-au sprijinit sau au scris despre creația sa, au constituit de-a lungul anilor subiectul multor interpretări ale artiștilor noștri plastici, culminând cu acea inegalabilă statuie din bronz a lui Gheorghe Anghel din fața Ateneului Român. Acestea i se alătură alte monumente ridicate pe tot cuprinsul țării sau peste hotare, datorate unor artiști ca Frederic Storck, Oscar Han, Constantin Baraschi, Ion Schmidt-Faur, Mihai Onofrei, Lucian Murnu, Marcel Guguianu, Ovidiu Maitec, Alexandru Pană, Nicolae Pascu-Goia, Nicăpetre, Dan Covătaru etc. Dintre pictori, primul

care s-a inspirat din opera sa a fost evreul polonez Leonard Salmen. Acesta, începând din 1898 a ilustrat 94 dintre poeziile lui Eminescu în 179 de lucrări grafice, unele fiind tipărite în primii ani ai secolului al XX-lea sub forma unor cărți poștale. De asemenea, au realizat portrete ale poetului și ilustrații la opera sa Ștefan Luchian, Octav Băncilă, Camil Ressu, Jean Alexandru Steriadi, Ary Murnu, Al. Poitevin Scheletty, Aurel Bordenache, Marcela Cordescu, Ligia Macovei, Jules Perahim, Eugen Boușcă, Sabin Bălașa, Mihai Cătrună ș.a. Gălățenii Mihai Dăscălescu și Nicolae Spirescu s-au apropiat și ei cu pioșenie de Eminescu, de creația acestuia, ajungând la realizări demne de memoria genialului poet. Primul, originar din Hânțești, un sat aflat în apropierea Ipoteștilor, a pictat un ciclu cuprinzând 60 de tablouri cu caracter preponderent documentar, nu lipsite însă și de valoare estetică, iar al doilea și-a intitulat seria lucrărilor inspirate din creația Luceafărului poeziei românești „Ipostazele geniului”, unele dintre ele înobilând astăzi sala de lectură „Eminescu” din cadrul Bibliotecii „V.A. Urechia”, grație importantei donații făcută de artist în timpul vieții sale. Dintre plasticienii gălățeni, cu reușite în a-l portretiza pe Eminescu și a-i ilustra unele poezii, îi putem nominaliza și pe Vasile Onuț, Silviu Catargiu, Ioan Simion Mărculescu, Nicolae Cărbunaru, Maria Dunavățu și Teodor Vișan.

De aceleași nobile preocupări pentru viața și opera lui Mihai Eminescu a fost însuflețită și Constanța Abălașei-Donosă din Brăila, pictoriță, graficiană și poetă, artistă cu multe expoziții organizate în țară și în străinătate (peste 45), autoare a zece cărți de poezie, proză și eseuri. În acuarelă, în peniță sau în tehnici mixte, ea a realizat un ansamblu de lucrări care au fost publicate în cartea sa „Avem nevoie de Eminescu”, apărută în 2013 la Editura „Nico” din Tg. Mureș și prefațată de Î. P. S. Dr. Casian Crăciun, arhiepiscopul Dunării de Jos. Ele însă au putut fi admirate și în expozițiile artistice deschise la Biblioteca Județeană „Panait Istrati” din Brăila, la Galeriile de Artă „Ștefan Luchian” din Botoșani, la Biblioteca de Arte „Tudor Arghezi” din Chișinău, iar recent și la Sala „Constantin Brâncuși” din cadrul Parlamentului României. În legătură cu acest interes deosebit manifestat față de marele poet, artista se confesa în cartea amintită: „L-am iubit pe Eminescu de cum am terminat de învățat alfabetul, să pot citi, să pot scrie. Nu numai că mi-a fascinat copilăria și adolescența prin toată poezia sa, însă l-am iubit și pentru frumusețea chipului său, care mi-a părut dintotdeauna

că este al unui crai de la răsărit, călătorind prin această lume cu creația sa literară plină de har, lăsându-ne moștenire poezia sa în limba noastră strămoșească, făcând-o cunoscută și netulburată, printre toate scrierile din limbile lumii, încă din perioada existenței sale”. De aici îndemnul lăuntric de pătrunde în labirinturile universului poeziei eminesciene, de a-și exterioriza

sentimentele și trăirile produse de lectura operei poetului, de aici pasiunea și tenacitatea cu care a căutat să găsească echivalențe plastice semnificative, care să emoționeze, să declanșeze ample vibrații sufletești.

Urmărind aceste lucrări, impresionează de la început cele care îl reprezintă pe Mihai Eminescu. Modelele le-au constituit desigur cele patru fotografii cunoscute, respectiv din anii 1869, 1878, 1884, 1888. Desenele

Morphochroma

În tuș, executate în peniță, sunt lucrări cu multă răbdare și meticulozitate. Linii fine, hașuri, puncte, virgule, suprafețe albe, umbre discret conturate, alcătuiesc o țesătură iconică din care chipul poetului răsare luciferic, așa cum îl vedem la vârsta de 19 ani, „subțiat de gânduri și de o înfrigurare sentimentală”, cum îl descrie George Călinescu privind fotografia de la 28 de ani, sau suferind, cu privirea pierdută și sufletul pustiu, cum apare în fotografia din 1888, ultima, realizată în atelierul fotografic al lui Jean Bieling din Botoșani. În acuarelă, artista folosește o materie cromatică transparentă, fluidă, răspândită în tușe spontane, dinamice, fără să renunțe la rigoarea și precizia desenului, la formele clar conturate. Strălucitoare rămân imaginile executate după fotografia din 1869, făcută la Praga (atelierul lui Jan Tomas), când Eminescu era student, și

cea din 1878 (atelierul lui Franz Duschek din București), folosită în medalion de Titu Maiorescu în tabloul membrilor Societății „Junimea” din 1883, ele dându-i graficienei și cele mai variate posibilități de interpretare. Veronica Micle este prezentată în unele desene singură, iar în altele împreună cu Eminescu. Uneori chipul ei este

introdus în compoziții peisagistice inspirate de poezii ca „Uitarea”, „Iubind în taină”, „La steaua”, „Pe aceeași ulicioară”. La fel procedează artista și cu portretul lui Eminescu în ilustrațiile la „Lucașul” (mai multe variante), „Sonete”, „Somnoroase păsărele”, „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie”, „Rugăciune”. Alte poezii ale lui Eminescu i-au prilejuit artistei configurarea unor admirabile portrete feminine, pline de candoare, eleganță, grație și de o frumusețe fizică evidentă („Floare albastră”, „Tu mă privești cu ochii mari ...”, „La o artistă”), după cum altele i-au inspirat peisaje de un lirism exuberant sau ușor melancolic („Ce te legeni ...”, „Povestea codrului”, „Lacul”, „Închinare lui Ștefan cel Mare”, „Sara pe deal”). Casa părintească din Ipotești, Biserica Uspenia („Adormirea Maicii Domnului”), în care poetul a fost botezat la 21 ianuarie 1850, meleagurile Bucovinei, Parcul „Mihai Eminescu” din Botoșani sunt întâlnite în imagini inspirate, tonice, armonioase, bine așezate în pagină, echilibrate.

În acest ansamblu de lucrări consacrate lui Mihai

Eminescu, Constanța Abălașei-Donosă nu a putut să nu-i aibă în vedere și pe cei care au scris despre viața și opera poetului nepereche, alcătuind în acest sens o galerie de portrete în care sunt cuprinși: Ioan Slavici, Titu Maiorescu, Nicolae Iorga, Garabet Ibrăileanu, Dumitru Caracostea, Dumitru Popovici, George Călinescu, Edgar Papu, Lucian Blaga, Constantin Noica, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Grigore Vieru, Ion Ionescu-Bucovu. Sunt portrete executate și ele în peniță sau în acuarelă, expresive, în care autoarea a urmărit atât asemănarea fizionomică cu modelele, dar și punerea în evidență a unor trăsături morale. Relevante pentru artistă sunt și cărțile poștale realizate cu prilejul unor evenimente, tipărite de Clubul Filatelic din Turda, președinte Petre Suci (Congresul Mondial al Eminescologilor, Chișinău 2012; 123 de ani de la moartea poetului; 182 de ani de la nașterea poetului, 140 de ani de când Eminescu a cunoscut-o pe Veronica Micle la Viena, Inaugurarea Casei Memoriale din Ipotești, Aniversarea a 125 de ani de la realizarea ultimului fotoportret a lui Eminescu etc.), cuprinzând imagini cu portretele lui Eminescu și Veronica Micle, ca și ilustrații ale unor poezii.

Alăturându-și numele celor care au cinstit cu dalta și penelul memoria lui Mihai Eminescu, personalitatea și creația acestuia, Constanța Abălașei-Donosă, prin grafica sa, a adus un modest și pios omagiu Luceafărului poeziei românești, a apropiat astfel mai mult de inima și sufletul iubitorilor de frumos pe acela care a fost legat prin zeci de mii de fibre de ființa sfântă a poporului său și care a avut cu atâta luciditate conștiința valorii sale când a scris: „Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor, cum soarele soarbe un nou de aur din marea de amar”.

Contribuții la istoria bisericească din județul Galați (II)

(Continuare din nr. 154)

1831, februarie 15. „Zapis prin care *Gheorghe Bâlc preot, Ioniță Bâlc preot, Iordache Sălceanu jitnicer (dregător care avea grijă de magaziiile cu grâne, n. ns.)* și alții, dau în arendă lui *Gheorghe Manoil* venitul moșiei Crucii, ținutul Covurlui, cu prețul de 1300 lei pe an”¹.

Preotul *Gheorghe Bâlcu*, fiul lui *Ioan Bâlcu* era slujitor la biserica Sf. Voievozi (Mahalaua din Sus) din Crăiești² și în anul 1824³. La preotul *Ioniță Bâlcu* ne-am referit în partea întâi a acestui studiu.

Moșia Crucii este, potrivit lui *Paul Păltănea*⁴, vechea denumire a satului Crăiești, menționată la 4 martie 1635, sub forma *Poiana la nouă cruci*, într-o *Carte gospod* de la voievodul *Vasile Lupu* (1634-1653), prin care *Ioan*, fiul lui *Sârghiea Craiul*, fost mare paharnic, se împuternicea să strângă oameni străini „pe locul domnesc ci să numești *Poiana la nouă cruci* cu tot locul până în *Valea Murgii*”⁵. Potrivit altor autori⁶, *Cruciul* sau *Crucea* a fost trup al moșiei Crăiești, „considerat de obicei moșie aparte”. Astăzi un deal situat în Colinele Covurluiului, „la SE de Drăgușeni, pe teritoriile administrative ale comunelor Drăgușeni și Vârlezi” poartă numele *Cruciul*⁷.

1835, ante 10 ianuarie. „Răvașul preotului *Strat* care scrie *diaconului Timofți* și lui *Sandu* că ei au stăpânit în două cu *Bâlculeștii*, adică pe bătrânii *Toader* și *Ion*”⁸.

Preotul *Strat* și *diaconul Timofți* nu se află între slujitorii bisericii din Crăiești cunoscuți până acum. Nu este exclus însă ca cei doi să se fi numărat printre clericii uneia din cele două biserici din satul respectiv, după cum pare a sugera documentul următor.

1835, 10 ianuarie. „Înscris pe care preotul *Strat* îl dă la mâna preotului *Ioan Bâlc*, prin care arată că a primit niște scrisori de moșii și bani de cheltuială ca să se judece”⁹.

1835, 26 februarie. „Izvod iscălit de *dascălul Gheorghe*, fiul preotului *Miron Bâlc*, în care se arată că *Tănase Bâlc* polcovnic, la anul 1833 i-a luat 4 documente pe care le avea de la tatăl său ca să le înfățișeze comisiei ce urma pentru alegerea părților de moșie din bătrânul *Bogdan*, dar el nu le-a mai putut înfățișa”¹⁰.

Preotul *Miron Bâlcu* slujea la Crăiești în prima jumătate a veacului al XIX-lea; fiul său, *Gheorghe*, dascălul a vândut, pe la 1824, 6 stânjeni de moșie în *Potroci*¹¹. *Ileana*, fiica polcovnicului *Tănase Bâlcu* s-a căsătorit cu preotul *Costache Sava*¹² din Crăiești.

1835, mai 4. „Zapis prin care *Iordache Sălceanu*, jitnicer și *Ioan Macarie*, serdar (*boier de rang mijlociu, n. ns.*) se învoiesc cu *Ștefan Nistor*, căpitan, *Tudorache Buhociu*, polcovnic (*colonel, n. ns.*), *Năstăsache Crăescu* polcovnic și cu alți răzeși din Crăiești să facă un schimb de moșie în bătrânul *Bogdan*, din spița (*arborele genealogic, n. ns.*) lui *Sandu Bâlcu*, în *Bursucani*, *Potroci* și *Crăiești*, ținutul *Covurlui*, precum și în *Sârbi* și *Dumitrești*, ținutul *Tutova*. Adevărit de *Constantin Bogdan* polcovnic și *Vasile Bohociu preot*, pasnicii satului Crăiești”¹³.

„Preotul *Vasile Buhociu*, după toate indicațiile, a fost cel mai mare dintre fiii lui *Ștefan Buhociu* și a fost primul dintre buhocești care s-a așezat ca preot în Crăiești... A avut trei fii și trei fiice... Preotul *Gheorghe Buhociu*, cel de-al treilea fiu al lui *Vasile Buhociu*, a fost bunicul compozitorului *Ioan Buhociu*” (1874-1944)¹⁴.

1836, 20 ianuarie. „Perilips (*aici cu sensul de inventar de documente, n.ns.*) cu șase documente pe care le-a primit preotul *Ioniță Bâlc* de la *Sandu*, fiul lui *Donea*, pentru a le înfățișa la Judecătoria ținutului *Covurlui* și care este adevărit de *Gheorghe Cernat* postelnic (*sfetnic domnesc cu diverse atribuții în provincie, n. ns.*). Din acestea, trei documente au fost dosite (*ascunse, n. ns.*) de *Bâlculești* pentru că sunt jignitoare spiței lor”¹⁵.

Prin documentul respectiv se dovedește încă odată că preotul *Ioniță Bâlc* avea cunoștințe juridice sau experiență în problemele de tranzacții funciare, putând reprezenta interesele altora la judecătoria.

1838, ianuarie 30. „Scrisoare de vechilime (*aici cu sensul de împuternicire, de mandatare, n. ns.*) prin care *Vasile Cățabaș*, *Ilie*, fiul *Ilenei*, *Maria*, fiica lui *Ilie Burghele* și alții din satul *Bălăbănești*, ținutul *Tutova*¹⁶, împuternicesc pe *Ion Șuşne* să caute și să schimbe sau să vândă părțile lor de moșie din Crăiești și *Bursucani* care li se cuvin, fiind curgători din *Ilinca* și *Maria*, deoarece au trebuință de bani pentru răscumpărarea unor părți de moșie din *Bălăbănești*. De asemenea, *Ion Șuşne* este împuternicit să schimbe sau să vândă și părțile de moșie care li se cuvin lui *Avram Șuşne* și *călugărului Ghedeon Șuşne*...”¹⁷.

Monahul *Ghedeon* era închinoviat probabil la Schitul *Zimbru* din satul *Bursucani* (azi în comuna *Bălăbănești*, județul *Galați*).

1840, martie 18. „Zapis prin care *Gheorghe Bâlc, preot în satul Crăiești, ținutul Covurlui, fiind dator lui Ioan Macarie, serdar, cu 200 de lei și 20 de parale, se obligă a plăti datoria în vadele (scadene de plată, n. ns.) și în caz că nu va putea, îl va despăgubi din părțile de moșie pe care le are în Crăiești și în alte hotare*“¹⁸.

Preotul Gheorghe Bâlcu slujea la Crăiești și în anul 1824; era fiul lui Ion Bâlcu¹⁹ și frate cu *ierodiaconul Ioan*²⁰.

1840, mai 13. „Rezoluția judecătorei ținutului Covurlui la jalba din 1839, mai 9 a lui *Ioan Rugină, diacon din satul Bursucani, prin care se plânge că a avut 55 de stânjeni și 2 palme din moșia Crăiești, în bătrânul Ioan Prosăi, din care a vândut 40 de stânjeni lui Ștefan Nistor, căpitan, 3 stânjeni i-a schimbat tot cu acesta, iar alți 3 stânjeni i-a vândut lui Ioan Macarie serdar. Cei 9 stânjeni și 2 palme care i-au rămas vrea să-i schimbe pentru părți de moșie în Bursucani, dar sunt stăpâniți pe nedrept de răzeși din Crăiești. Cere să i se rezolve pricina cu aceștia... Judecătoria însărcinează pe Ștefanache Vârgolici căpitan, privighetor de ocol, să cerceteze pricina la fața locului*“²¹.

Diaconul Ioan Rugină se adaugă listei cunoscute a slujitorilor bisericii din Bursucani. Acesta slujea, fără îndoială la vechea biserică din Bursucani, care exista înainte de cea zidită la 1842, „pe hliza boierilor Cernătești, în partea de nord a satului“²². Pe locul acelei biserici se afla, înainte de 1944, cimitirul locuitorilor din Zimbru și Bursucani. Icoanele vechii biserici au fost aduse la cea construită în 1842²³. Pe un Evhologiu vechi (nu se dau amănunte) preotul Gheorghe Bârsan găsea însemnarea: „Să se știe de când s-au sfințit biserica cu hramul Sfinților Voevozi din Bursucani, în ziua de Sf. Andreiu. Umbla veleatul 1842“²⁴.

1845, noiembrie 10. *Costache diacon* scrie zăpăsi prin care „Catinca, soția lui Ioan Duda, împreună cu fiii săi, Petrache și Ioan, vând lui Ioan Macarie serdar și lui Anastasi Solomon părțile lor de moșie din Crăiești și Bursucani cu prețul de 110 lei“²⁵.

Desigur că diaconul Costache slujea la una din cele două biserici cunoscute în Crăiești în prima jumătate a secolului al XIX-lea (*Sfinții Voevozi și Sf. Ierarh Nicolae*).

1869, iulie 22. „Mărturie prin care *A. Frimu, econom, declară că a primit de la Adam Pătrașcu econom 20 de galbeni pentru cărțile pe care le-a cumpărat pentru biserica din comuna Codăești (judeul Vaslui) și anume: mai multe Mineiuri (sic!), un Octoih mare i un Apostol, toate trei legate, precum și un Ceaslov nelegat*“²⁶.

Economul Frimu este preotul econom *Anastasi Frimu* (1821- ?), originar din Huși, profesor la școala Publică din Huși (1851-1862), catihet al județului Fălciu (1857), membru în Consistoriul bisericesc din Huși (1859, 1862), profesor la școala publică din Huși, protoiereu al Despărțirii a II-a a județului Vaslui. Din

august 1864 se afla „îngrijitor“ (preot paroh) la biserica Sf. Nicolae din Galați²⁷.

În anul 1871 s-a „permutat“ provizoriu cu serviciul de la biserica Sf. Nicolae la biserica Sf. Dimitrie din Galați, ctitoria voievodului Vasile Lupu²⁸. A făcut parte din colectivul cadrelor didactice de la Institutul „Venieris“ din Galați, predând limba română în anul școlar 1872-1873²⁹. Primăria orașului Galați îi elibera, în anul 1883 autorizație pentru a-și construi o casă³⁰.

Note:

¹ Grigore Găne, Costică-Ioan Gârneaă, *Din tezaurul arhivistic vasluian. Catalog de documente, 1399-1877*, București, 1986, p. 175, doc. 676.

² Ing. Dumitru Lețca, Ing. Teodor Țuchel, Niclae Lețca, *Date monografice despre Crăieștii de Covurlui, jud. Galați, com. Vârlezi*, ms. dactilografiat, 284 f., aflat în posesia familiei preotului Alecu Nistor (decedat), care a slujit până la pensionarea sa la biserica Sf. Nicolae din Galați. Manuscrisul mi-a fost încredințat spre cercetare de dna prof. Adina Șuşnea, Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin“ din Galați, căreia îi mulțumesc și pe această cale. Informația respectivă la f. 176-177.

³ Ing. Dumitru Lețca, Ing. Teodor Țuchel, Niclae Lețca, *ms. cit.*, f. 58.

⁴ Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați*, manuscris dactilografiat, 1985-1990, la Biblioteca V. A. Urechia, Galați, comentariu la doc. nr. 478.

⁵ *Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași*, Fond Documente, Doc. nr. 594/44 (rezumat într-un document din 13 iunie 1819), apud Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice*, comentariu la doc. nr. 478.

⁶ *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea I, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 321.

⁷ Sorin Geacu, *Județul Galați. Dicționar de geografie fizică*, Editura CD Press, București, 2007, p. 78.

⁸ Grigore Găne, Costică-Ioan Gârneaă, *op. cit.*, p. 191, doc. 767.

⁹ Grigore Găne, Costică-Ioan Gârneaă, *op. cit.*, p. 191, doc. 768.

¹⁰ *Ibidem*, p. 192, doc. 770.

¹¹ Ing. Dumitru Lețca, Ing. Teodor Țuchel, Niclae Lețca, *ms. cit.*, f. 57. Potroci a fost moșie la nord de satul Crăiești, potrivit *Tezaurului toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 937. Toponimul s-a păstrat și astăzi (deal și plantație de salcâmi). Vezi Sorin Geacu, *op. cit.*, p. 202.

¹² Ing. Dumitru Lețca, Ing. Teodor Țuchel, Niclae Lețca, *ms. cit.*, f. 61, 109.

¹³ Grigore Găne, Costică-Ioan Gârneaă, *op. cit.*, p. 192, doc. 774; p. 220, doc. 902.

¹⁴ Ing. Dumitru Lețca, Ing. Teodor Țuchel, Niclae Lețca, *ms. cit.*, f. 135. Despre compozitorul Ioan Buhociu vezi mai nou, pr. Eugen Drăgoi, *Ioan Buhociu „armonii“ biografice uitate (I)*, în „Axis libri“ (rev. culturală editată de Biblioteca Județeană V.A. Urechia), an IV, nr. 11, Galați, iunie 2011, p. 32; (II), în Idem, nr. 12, Galați, septembrie 2011, p. 38-39.

¹⁵ Grigore Găne, Costică-Ioan Gârneaă, *op. cit.*, p. 195, doc. 790.

¹⁶ Actualmente comuna Bălăbănești, județul Galați.

¹⁷ Grigore Găne, Costică-Ioan Gârneaă, *op. cit.*, p. 202, doc. 828.

¹⁸ *Ibidem*, p. 211, doc. 865.

¹⁹ Ing. Dumitru Lețca, Ing. Teodor Țuchel, Niclae Lețca, *ms. cit.*, f. 57-59.

²⁰ *Ibidem*, f. 59.

²¹ Grigore Găne, Costică-Ioan Gârneaă, *op. cit.*, p. 213, doc. 873.

²² Pr. Gh. Bârsan, *Schitul Zimbru, Covurlui*, Galați, 1944, p. 19.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ Grigore Găne, Costică-Ioan Gârneaă, *op. cit.*, p. 230, doc. 953.

²⁶ *Ibidem*, p. 277, doc. 1205.

²⁷ *Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos*, Fond Dosare generale, dosar nr. 560/1865, f. 12-13; *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 11, 1930, p. 1029 (numirea la Școala Catihetică din Huși).

²⁸ *Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos*, Inventar nr. 1, p. 176 (actul lipsește).

²⁹ Leonidas Rados, *Instrucția tinerilor în școlile grecești din România (1860-1905)*, în „Anuarul Institutului de Istorie «A. D. Xenopol», XLIII-XLIV, Iași, 2006-2007, p. 231.“

³⁰ *Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați*, Fond Primăria orașului Galați, dosar nr. 293/203/1883.

O librărie... uriașă!

Dumitru ANGHEL

În capitala României, la Romexpo, s-a desfășurat tradiționalul Târg Internațional „Gaudeamus”, eveniment cultural de excepție, care adună, de fiecare dată, ca și în zilele de 19-23 noiembrie 2014, o impresionantă mulțime de oameni hotărâți să contrazică ideea că, din cauza calculatorului, *cartea*, principalul factor de cultură și civilizație, este... în mare suferință, gata-gata să predea... „armele” în fața unui redutabil concurent.

Pe trei niveluri, în marea și impresionanta rotundă expozițională din Piața Presei, cititori de toate vârstele și de toate... apetențele culturale trec prin fața standurilor cu carte dintr-o... *uriasă Librărie*, cumpără, într-o folositoare campanie de „reduceri de prețuri”, CARTEA, cel mai longeviv și convingător factor de educație și de cultură. Sute de EDITURI din România, și nu numai, oferă cărți de toate profilurile și de toate tematicile, în vitrine elegante, cu un marketing pe măsură, sau în organizarea unor interesante *Lansări de carte*, când cunoscuți critici literari prezintă unor grupuri adunate ad-hoc cărțile sau autorii lor.

Relevantă în acest sens a fost lansarea cărții „*Pas cu pas*”, semnată de proaspătul Președinte al României, Klaus Iohannis, în prima zi, 19 noiembrie, a Târgului de Carte GAUDEAMUS.

Marți, 20 noiembrie, de la ora 14,00, am lansat două cărți apărute la Editura Zorio (director, Petre Crăciun) din București, într-un spațiu amenajat la Standul 315 de la nivelul 3.20, cărți de lirică semnate de poeții brăileni *Virgil Andronescu* („*Cronica potopului de după Dumnezeu*”) și *Tudor Alexandru Costin* („*Oglinzi*”), care au oferit autografe participanților, după un aplaudat recital din poemele lor.

Iată prezentarea celor două cărți semnate de poeții brăileni.

„*Cronica potopului de după Dumnezeu*” de *Virgil Andronescu*, Brăila

Poetul *Virgil Andronescu*, stabilit la Brăila, vine în literatură cu zestrea spirituală a trei mari scriitori de pe meleagurile natale – Gala Galaction, Zaharia Stancu, Marin Preda - și cu toate componentele eposului din câmpia largă a Deliormanului, pe care le-a regăsit la Brăila, pitorească și romantică, cu Bărăganul ei întins și fascinant, descris de Panait Istrati și Fănuș Neagu. Aduce cu el și acel *altceva* al doinelor de câmpie sau lirismul epic al baladelor și cântecelor din Vlașca și Teleormanul lui Liviu Vasilică, ori în versurile lui Dimitrie Stelaru, poetul boem, născut tot la Turnu Măgurele, ca și *Virgil Andronescu*.

Domnul *Virgil Andronescu* este autorul a șapte volume, cele mai multe de versuri; cartea de debut editorial „*Poezii*”, Tipoalex, 2003, Alexandria; „*Chipul tău blând coborât din icoane...*”, Editura Tipoalex, Alexandria 2010; „*Ultimele luni din viața umbrei mele*”, Editura Alfa, Iași, 2011 (carte pe care i-am recenzat-o în presa literară și figurează în antologia mea de critică literară „*O samă de scriitori*”); „*După Dumnezeu, potopul!*”, Editura Pim, Iași, 2011; „*Foaie de observație – Jurnalul unei conștiințe*”, Editura Pim, Iași, 2012, o carte cu o tematică ușor atipică, cu 53 de *eseuri-medicale*, adevărate metafore – clinice, stresante și incitante, pentru că *radiografia* literară a domnului *Andronescu* este pătrunzătoare, incisivă ca un bisturiu necruțător pentru... *tumorile*” morale și în egală măsură pentru durerile și suferințele intuite ca neșanse și nedreptăți...

Sunt, așadar, *eseuri* uneori de-o tristețe bolnavă, nu neapărat de-o boală clinică cu un diagnostic de spital, ci de o boală... *bacoviană*, cu nuanțări de ploi reci de toamnă și de melancolie.. în *gri* major, ca o Sarabandă a neputinței, a lipsei de speranță și a lipsei de solidaritate umană, încercând să deschidă „*ferestre*” luminoase de egalitate a șanselor biologice.

Sunt în egală măsură *semnale-protest* ale unui *mal-praxis* moral, ca o nedreptate și ca un strigăt de protest în gura mare, în Piața Publică, ori ca un veritabil „*J'accuse!*” de secol al 19-lea din celebrul articol din presa franceză, semnat de Emile Zola, în la fel de celebra „*Afacerea Dreyfuss*”.

Volumul de versuri „*După Dumnezeu, potopul!*”, apărut în urmă cu trei ani, care-l anunță într-un fel pe cel lansat azi, „*Cronica potopului de după Dumnezeu*”, cu un titlu... șocant, în spiritul nonconformist-manifest al poetului *Virgil Andronescu*, este o carte de poezie neîncadrabilă unei tematici anume, unui singur subiect liric; este scris într-un registru de gamă majoră cu transferuri imprevizibile de teme, emoții, revelații și reacții sufletești, o *poezie de dragoste*, cu toate ingredientele de gen liric erotic; este și o poezie religioasă, așa cum sugerează titlul, cu componentele spirituale specifice: credință și tăgadă, revelații divine, dialog cu Dumnezeu, mistică (și atee, și bigotă, și eretică); dar este și o poezie a revoltei sociale sau una a meditației intime; ori una a spiritului în alertă și a deziluziei?!?

S-ar putea să fie din toate câte ceva, dar mai ales de dragoste, romantică, neoanacreontică, plebee, anatomică, dragoste-sport, grevată pe o senzualitate stăpânită sau năvalnică, sincopată de frenezii și descumpăniri alternative: „*iubito, cu ochi aprinși de jar / te rog, mă iartă în iubire / trăit-am viața de calvar... / iubește-mă și fă din viața mea / minune!*”, se confezează poetul, ca o ritualică de „*passo doble*” sau de menuet festiv și grațios, într-o poezie cu titlu lung, lung, lung, datată în maniera tehnicii sale prozodice 2009-07-27, încheind apoteotic: „*să mă iubești / să te iubesc, profund*”.

Sau cu aura trubadurului medieval, înveșmântat în mantia unui Romeo îndrăgostit definitiv: „ca pe o zeiță te iubesc / nebun precum înlănțuitul Prometeu”, adică o poezie erotică, una foarte reală și cu o adresă contemporană.

Există în volumul „După Dumnezeu, potopul” și o poezie grevată pe un *mistic* și o *dogmatică* de alcov, cu reverberații liturgice, nu neapărat cerută de parafraza din titlu – după legenda patriarhului biblic Noe, ci pentru că poetul este bântuit de dileme, incertitudini și spaime existențiale, iar *parabolele* sale lirice sunt transcrise în versuri cu o mișcare gravă, ritualică, de *psalmi*, între grația și sfințenia bătrânului Dosoftei și îndrăzneala *atee* a modernului Arghezi, dar cu notele personalizate până la... *marca depusă* a poetului V. Andronescu.

„De la cer / la pământ / e Dumnezeu”, afirmă poetul, ca un bun și pravoslavnic creștin ce este, dar are și răbufniri atee ori erezii și revolte: „Să mă duc dracului vreau”, spune cu obidă și cu ciudă: „Lasă-mă, Doamne, / Lasă-mă în pelin fierbinte / Degeaba am tot crezut / În cele sfinte”, spune poetul în două poeme diferite.

Noua sa carte, pe care o lansează astăzi la Gaudeamus, „*Cronica potopului de după Dumnezeu*”, Editura Zorio, București, 2014, 88 de pagini, cu o prefață semnată de domnul Petre Crăciun, aici de față, și cu 30 de ilustrații (copertă și interior) semnate de pictorul și poetul brăilean Hugo Stelian Mărăcineanu, completează portofoliul liric al domnului Virgil Andronescu. Cu fiecare carte a sa, poetul de la mal de Dunăre propune de fiecare dată formule lirice, noi și îndrăznețe, oricum în afara prozodiei consacrate... De fapt, nici nu-l preocupă o formulă anume; are propriul *canon* liric și afișează nonșalant un... „Jemanfiș” de toată frumusețea; și nu pentru că n-ar intui un posibil *recul*, ci pentru că nici nu-și culpabilizează o anume încălcare a regulilor bunului simț artistic și creator...

Virgil Andronescu scrie poezie revoltat pe sine, pe toată lumea și pe toate strămbătățile care... încurcă dreapta orânduire a Dumnezeirii; este poetul experimentelor prozodice, cu totul în afara a ceea ce se învață la lecțiile de teorie literară; nu-i pasă nici de rima împerecheată, încrucișată sau îmbrățișată și nici de ritmul iambic sau trohaic; nu acceptă strofa-catren, de fapt niciun fel de strofă; nu pune titluri *cuminți* poemelor sale, are propriile legi, reguli sau conduite prozodice, totul în afara celor standard. Virgil Andronescu este un *rebel liric* și nici nu pare că ar fi prea convins de propriul canon poetic, de linia melodică a versurilor sale, care surprind prin noutate,

îndrăzneală, prospețime...

Iată un scurt poem (cele mai multe dintre poeziile sale sunt lungi, foarte lungi...) care deschide volumul „Cronica potopului de după Dumnezeu”; un orgolios curriculum vitae, deși în nota de pioșenie lirică a întregului volum: „*geneză*”, pag. 12, suspect de cuminte prozodic: „M-am

născut / Din tăcerea surdă a durerii / ... / Iartă-mă, Doamne, / Că am deranjat atmosfera originală! / ... / Am scos primul scâncet / Spărgând tăcerea primelor clipe / ... / Iertați-mă, oameni buni, / Că v-am tulburat liniștea!”

Dialogul dintre Dumnezeu și poet nu are nimic din protocolarul ritual dintre OM și divinitate; pare mai degrabă desprins din poveștile povestitorului

genial de la Humulești, care-l vede pe Dumnezeu ca pe un bătrânel cu barbă însoțit de Sf. Petru, în vizitele sale... incognito pe Pământ, ca să vadă ce mai fac păcătoșii urmași ai cuplului alungat din Rai: „Cu Dumnezeu am grabă mare: / Tot cheuim de zor - / Alergăm desculți prin soare, / Tot cheuim prin lumea viselor” („Ciudatul Dumnezeu”, pag. 15). Ba, chiar, „plusează” poetul de secol XXI, la limita păcătoasă a unei insolente aproape de blasfemie și atitudine anticristică, atee și protestatară, în poemul „*aură de cer*”, pag. 17: „Dumnezeu mi se plimbă prin gură - / Mă rog înjurând... / Dacă vreau ning, / Dacă vreau aduc ploaie sau vânt, / Știu cum să fac să-l aduc / pe Dumnezeu cu picioarele pe pământ”.

Dar și un poem ca o *rugăciune* de copil, înainte de culcare: „Doamne Dumnezeul meu / ce mi te-a dat Dumnezeu / iartă-mă și mă ajută / cer albastru îmi împrumută / că-i pământul tot mai greu / ce mi l-a dat Dumnezeu” („sunt om nu zeu”, pag. 46), de-o curățenie infantilă, ca un canon biblic și ca o vecernie de seară pentru iertarea păcatelor, ori ca un acatist elegant...

Taina ecleziastică a întregului volum „Cronica potopului de după Dumnezeu” se află expusă patetic în poemul „Dumnezeu la patul meu”, pag. 49: „pe patul de spital printre vii și printre viitorii morți / vii morți / și morți vii / noapte de noapte / îl chem pe Dumnezeu / la patul meu / și-i plâng pe umeri durerile mele”, ca o motivație poetică, asemeni unei spovedanii intime, dureroase, intuită ca o neșansă, pe care poetul vrea s-o contracareze prin rugăciune.

Și promit că închei cu câteva versuri din poemul care a dat și titlul volumului: „cronica potopului de după Dumnezeu”, pag. 83: „Noe și-a adunat tot ce mai avea bun în suflet / a fugit din calea potopului vieții / și-a construit propria-i corabie... / ... / și a mai luat cu sine pe sine / - în sine”.

Din sumar:

Festivalul "Tudor Pamfile" - p.2
Luna concertelor - p.3
Semne ale clipei, Mariana Tomozei Cocos - p.4
Credințe, superstiții..., Anișoara Ștefănuță - p.6
Interviu cu Cezarina Adamescu, Gh. Nazare - p. 8
Cinci ani fără Grigore Vieru, Ionel Necula - p.12
Nu numai poetul, N. Bacalbașa - p.14
Săbiile lui C-tin Brâncoveanu, Radu Moțoc - p.16
Cine a realizat cel mai cunoscut..., George Milea - p.18
Un curcubeu intimist, cronică de O. Mihalcea - p.17
Poezie: Ilie Matei - p.21
Excepția erorii (III), Constantin Tănase - p.22
Republica femeilor (II), teatru de Marius Chiru - p.24
Poezie: Cristina Grigorov - p.27
Poezie: Cristina Cîrnicianu - p.28
Poezie: Valeriu Valegvi - p.29
Lola Schmierer Roth, Mariana Tomozei Cocos - p.30
In memoriam Mircea Brăilița, Liviu Vișan - p.32
Când Anna Karenina..., cronică de a.g.secară - p.33
Eminescu / Lermontov, Alexandru Cocetov - p.34
Roma, oraș deschis (II), Ioan Gh. Tofan - p.36
Biserica românilor..., Radu Moțoc - p.39
Dicționar Artiști Plastici Gălățeni 93, C. Stoica - p.42
Morphochroma: Constanța Abălașei-Donoșă, C. Stoica - p.44
Contribuții la istoria..., Pr. Eugen Drăgoi - p.46
O librărie... uriașă!, cronică de Dumitru Anghel - p.48

Suflet
cătore suflet!

Revista Dunărea de Jos

EDITOR:
CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”

Str. Domnească, nr. 61, Galați, cod. 80008
tel.: 0236 418400, fax: 415590
e-mail: office@ccdj.ro

ISSN: 1583 - 0225

Manager:

Sergiu DUMITRESCU

Redactor-șef: **Florina ZAHARIA**

florinazaarina@yahoo.com

DTP: Eugen UNGUREANU

nashu1962@yahoo.com

Coperte: foto Adi Zăinescu, portret Mihai

Eminescu realizat de Constanța Abălașei Donoșă

Culegere și corectură:

Laura DUMITRACHE,

Ina Diana PANAMARCIUC

Tematici:

Numărul 156, Februarie
Antoine de Saint-Exupery - mit,
geniu sau modă înțepenită?

Numărul 157, Martie
Poezia și Trupul

Numărul 158, Aprilie
Crișan Mușețeanu, 100 ani de la
naștere

Responsabilitatea pentru grafie, conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (<http://www.ccdj.ro/>) sau pe adresa de facebook *ccdj Galati*. Adresa on-line a revistei și arhiva parțială se găsesc pe aceeași adresă web.

Revista *Dunărea de Jos* este membră APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România)

„Oglinzi” de TUDOR Alexandru Costin

Poetul brăilean Tudor Alexandru Costin a lansat pe 20 noiembrie, la tradiționalul târg de literatură „Gaudeamus”, ediția 2014, cea de-a doua carte de versuri a sa, „Oglinzi”, Editura Zorio, București, 2014, 70 de pagini, după debutul editorial cu volumul de lirică „Maria”, de la Brăila, în octombrie 2013, o carte cu peste 50 de poeme, cu o prozodie elaborată, pe portative moderne, ușor sincopate, cu intenția vădită de a atrage atenția în planul compoziției și al structurilor de versificație standard.

Domnul Tudor Alexandru Costin chiar propune îndrăzneț formule de punere în pagină a poemelor sale, cu sugestive „motto”-uri, citate ușor pedante sau afirmații orgolioase, pe care le vrea „puncte de vedere”, din care se dezvoltă tematic linia melodic-sentimentală a poeziei sale. Poetul insistă pe un tip de *joc prozodic* și adaugă notei de individualitate a versurilor din volumul „Maria” o simbolistică venită dinspre titlurile stereotipe: 34 de poeme (din totalul de 50...) se numesc „Portret”, numerotate cu cifre latine; alte câteva se numesc „Ecuția dragostei”, departajate tot cu cifre romane; vreo cinci poezii se intitulează „Lecția de viață”, cu subdiviziuni prozodice: „...un gând”, „...un gând”, „Numai un gând”, iar cele în... „regim clasic” au și acestea o notă de pedanterie juvenilă și de retorică orgolioasă chiar din titlu: „Salvador Dali”, „Autoportret poetic”, „Arderi”, din nou „Dali” și, evident, insinuant „Maria”.

Și în planul tematic, unic, dominant *dragostea*, poetul debutant își menține apetitul pentru formule originale, discursiv-pedante, începând chiar cu poemul „Maria”, care a dat și titlul cărții, și deschide volumul cu acele pseudo-mottouri, de care aminteam mai sus: „Numele tău curbează tăcerea după spațiul dintre literele M și A... și spațiul respiră feminin parfumul părului tău, între aceste repere”, ca un fel de uvertură la... „simfonia numelui Maria”: „Numele tău / ascunde unghiuri de existență / și arderi stelare...”, ca o scrisoare de dragoste-șoc!

Poate, pentru că „Maria” este sirena care i-a tulburat liniștea, conștiința și toate visele de îndrăgostit, și care n-a găsit altceva meritat să-i dedice decât un volum de versuri, ca o ofrandă lirică și credință în iubire, cu toate ingredientele unei senzualități abia stăpânită de un lirism cristalizat, gata-gata să plesnească de atâta tensiune lăuntrică a unui licean „îndrăgostit-lulea”, aflat la primul sărut și în prag de colaps erotic, cu patosul cantabil al unui menestrel modern de hip-hop!

„Portretele” domnului Tudor Alexandru Costin au irizări în aquaforte sentimental cu nuanțele patetice ale simfoniei beethoveniene, gravitatea barocă din „Arta fugii” de I.S. Bach, ori grația și puritatea „Anemonelor” lui Luchian: „Eram amândoi ca două inele din pulberi de stele / ... / Eram două fluvii care încercau să se găsească / ... / Bolta Capelei Sixtine era deasupra noastră / era în Noi” („Portret III, pag. 12).

Mai există în poezia poetului Alexandru Costin Tudor și pete de culoare, și-o anume crispată ingenuitate adolescentină grevată pe o paletă de pictură naivă sau de *epitafuri laice*, ca-n Cimitirul Vesel de la Săpânța de Maramureș: „Te iubesc, femeie! / Te iubesc, femeie! / Te iubesc / ... / te iubesc de trei ori / de o mie de ori, / de un infinit de ori” („Portret XX”), cu un lirism și grațios și frivol.

Și, ca să fie convingător, poetul Alexandru Costin Tudor plusează, recunoscând cu mâna pe inimă: „Probabil, / eu conștientizez faptul că sunt poet / în măsura în care copacul conștientizează faptul că e copac...” („Autoportret poetic”, pag. 36).

Interesant și promițător debut poetic, și chiar convingător, la un an distanță de cea de-a doua carte a sa, volumul „Oglinzi”, pe care o lansează la „Gaudeamus”. Și de data aceasta, poemele domnului Tudor Alexandru Costin sunt „declarații de dragoste”, acoperite de pojghița unei elegante curtoazii, aparent anacronice, într-o lume poetică modernă, mult prea modernă, în care buna cuviință a luat-o razna!

Poetul se confesează ca-ntr-un „curriculum vitae” de-o sinceritate... suspectă: „Conștiința / mă întreabă cine sunt... / în prima clipă încerc să mint, / dar, instantaneu, / realizez că trebuie să fiu sincer... / Cu mine sunt Eu” (din poemul „Oglinzi”, pag. 14, care a dat și titlul cărții), din care parcă s-ar întrezări impresia de căutare și de nesiguranță ori de destin haotic și de toate la un loc.

Volumul de versuri, semnalat într-o prefață de domnul prof. Florin Căntreă, se circumscrie altei formule lirice, cu o tematică dominantă, de o altă perspectivă, de data aceasta pe un alt palier ideatic, altul decât cel erotic, în exclusivitate din volumul de debut „Maria”.

De data aceasta, o gamă cremoasă de dileme și expectative existențiale, pe care parcă n-ar reuși să le stăpânească, în ciuda unui impetuos imbold de a-și cenzura gândurile, sentimentele, pornirile și toate nestăpânitele sale idealuri, chiar și nota sentimental-erotică, pe care n-o abandonează de tot, ci-i dă un surplus de vitalitate, cu alte mijloace de seducție, pe niște agasante capricii. Poate și pentru că domnul Tudor Alexandru Costin este un poet al extremelor sentimentale, trăiește într-o perpetuă transă existențială, cu variațiuni vivace în oricare dintre stările sale sufletești, iubește total o singură femeie, cu adrenalina la cote de avarie, nu acceptă eroarea în comportamentul uman, crede însă habotnic în destinul programat și în ofranda dogmei, își construiește viața pe o linie melodică în presto cantabile și nu acceptă insuccesul decât ca pe o sincopă pasageră: „Refuz explicații, / nu caut răspunsuri, / trăim o secundă / un vis în abisuri...” (am citat din poemul „Un pesimist în tranzit”, pag. 17). Este relevant și un alt concept liric în volumul „Oglinzi”, care nuanțează universul sentimental al poetului, cu direcționări imprevizibile spre impactul cu lumea materială, științifică generatoare de certitudini, ca în poemele „Fizică literară” (pag. 27); „Matematica literară” (pag. 30), cu un motto semnat Ion Barbu; sau poemul „Principiul complementarității” (pag. 31), cu un motto semnat de Niels Bohr; sau poemele „Prometeu cuantic” ori „Gravitație și Destin” (pag. 58 și 62).

155 - Lutul și viul
Galati, cod 800008, str. Domnească nr. 61
Tel/fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
e-mail: office@cedj.ro - www.cedj.ro

